

SLOVAK | BUSINESS | AGENCY

ESG A DOPADY NA MSP

BRATISLAVA
2026

Vydavateľ:

Slovak Business Agency
© SBA, Bratislava, 2025

Všetky práva vyhradené.

Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam skratiek a pojmov	6
Manažérske zhrnutie	8
Úvod	12
1. Strategické a regulačné rámce uplatňovania ESG	14
1.1 Kľúčové iniciatívy a dokumenty Európskej komisie v oblasti ESG	14
1.1.1 Európska zelená dohoda	15
1.1.2 Akčný plán na financovanie udržateľného rastu.....	18
1.1.3 Nariadenie SFDR.....	19
1.1.4 Taxonómia EÚ.....	20
1.1.5 Smernica CSRD.....	21
1.1.6 Štandardy ESRS	22
1.1.7 Kompas konkurencieschopnosti EÚ	23
1.1.8 Ďalšie legislatívne a regulačné iniciatívy v oblasti udržateľnosti	24
1.2 Kľúčové iniciatívy v oblasti udržateľnosti na Slovensku.....	25
1.2.1 Strategické rámce a programy	26
1.2.2 Odborné a podnikové iniciatívy	28
1.2.3 Programy financované z EÚ fondov.....	29
2 ESG princípy a ich vplyv na fungovanie MSP	31
2.1 Vymedzenie ESG princípov	31
2.2 Povinnosti spojené s ESG	32
2.2.1 Klimatické a environmentálne povinnosti (E)	32
2.2.2 Povinnosti v rámci sociálnej dimenzie (S).....	33
2.2.3 Povinnosti v oblasti governance (G).....	33
2.3 Tematické štandardy a normy	34
2.3 Reportovanie údajov o udržateľnosti	38
2.4 Metodologické úskalía ESG a problémy štandardizácie ESG	40
2.5 Zhodnotenie globálnych prístupov vybraných krajín k ESG	41
2.5.1 Európska únia	41
2.5.2 Spojené štáty americké	41
2.5.3 Čína	42
2.5.4 Japonsko	43
2.5.5 Južná Amerika	43
2.5.6 Porovnanie prístupov vybraných regiónov a krajín k ESG.....	44

3. Dopady ESG na MSP	46
3.1 Predpokladaný dopad regulácií ESG na podnikateľské prostredie	46
3.2 Dopady ESG na slovenské MSP	47
3.2.1 Dopady podľa sektorov hospodárstva	48
3.2.2 Dopady na jednotlivé oblasti fungovania MSP	51
4 Skúsenosti slovenských MSP s uplatňovaním ESG princípov	55
4.1 Metodika kvalitatívneho prieskumu	55
4.1.1 Štruktúra otázok	56
4.1.1 Vzorka respondentov	57
4.2 Vyhodnotenie prieskumu podľa tematických oblastí	58
4.2.1 Vnímanie významu ESG podnikateľmi	58
4.2.2 Oblasti podnikania ovplyvnené ESG	58
4.2.3 Dopad ESG regulácií na podnik	60
4.2.4 Motivácie podnikov k dobrovoľnému prijímaniu ESG	61
4.2.5 Pripravenosť na povinný ESG reporting	62
4.2.6 Bariéry a prekážky v oblasti zavádzania princípov ESG	62
4.2.7 Podpora zo strany štátu a verejného sektora	63
4.3 Hlavné závery prieskumu	63
5 Perspektívy ESG transformácie v sektore MSP na Slovensku	66
5.1 ESG koncept: deklarované ciele verzus praktické limity	66
5.1.1 Očakávania v oblasti ESG	67
5.1.2 Disproporcie v očakávaných výsledkoch ESG	67
5.2 Dimenzie ESG transformácie: príležitosti, bariéry a riziká	69
5.2.1 Externé a interné výzvy	69
5.2.2 Príležitosti ESG transformácie pre MSP	70
5.2.3 Hlavné prekážky ESG transformácie pre MSP	71
5.2.4 Hrozby spojené s ESG transformáciou pre MSP	72
5.2.5 Strategické hrozby konceptu ESG a konkurencieschopnosti na medzinárodnom trhu	73
6 Odporúčania pre efektívnejšiu integráciu ESG princípov do malého a stredného podnikania	74
6.1 Opatrenia na úrovni EÚ a európskych štátov	74
6.2 Navrhované opatrenie na strane štátu/verejného sektora	75
6.2 Odporúčania pre efektívnejšiu integráciu ESG princípov na strane MSP	78
Záver	80
Zoznam zdrojov	81

Zoznam tabuliek

Tab.č. 1: Prínosy programov NextGenerationEU a REPowerEU pre MSP	17
Tab.č. 2: Prehľad hlavných legislatívnych dokumentov v oblasti udržateľného rozvoja.....	19
Tab.č. 3: Štandardy ESRS.....	22
Tab.č. 4: Opatrenia ESG Programu Slovensko 2025 – Digitálna a zelená transformácia.....	27
Tab.č. 5: Štruktúra GRI štandardov	35
Tab.č. 6: Porovnanie hlavných ESG rámcov	38
Tab.č. 7: Príklady vykazovaných údajov v správach o udržateľnosti	39
Tab.č. 8: Porovnanie prístupov k ESG.....	44
Tab.č. 9: Dopady ESG na slovenské MSP podľa sektorov	51
Tab.č. 10: Štruktúra otázok prieskumu	56
Tab.č. 11: Štruktúra výberovej vzorky.....	57
Tab.č. 12: Deklarované ciele a možné disproporcie v očakávaných výsledkoch (podľa názoru niektorých ekonómov)	68
Tab.č. 13: Návrh opatrení na zefektívnenie integrácie ESG rámca pre MSP na Slovensku	75

Zoznam skratiek a pojmov

Capex	Capital Expenditures – kapitálové výdavky (investície do dlhodobého majetku)
CO₂	Oxid uhličitý
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive – Smernica o vykazovaní informácií o udržateľnosti podnikov
CSDDD	Corporate Sustainability Due Diligence Directive – Smernica o preverovaní dodávateľských reťazcov z hľadiska ESG
DNSH	Do No Significant Harm – zásada „nespôsobiť významnú škodu“ (v politike EÚ)
E	Environmentálny aspekt (v rámci princípov ESG)
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
ERP	Enterprise Resource Planning – Plánovanie podnikových zdrojov
ESRS	European Sustainability Reporting Standards – Európske štandardy pre vykazovanie udržateľnosti
ETS	EU Emission Trading System – Európsky systém obchodovania s emisnými povolenkami
EÚ	Európska únia
FSA	Financial Services Agency (Japonská agentúra pre finančné služby)
G	Governance (v rámci ESG princípov)
G250	Global 250 – označenie 250 najväčších svetových spoločností
GRI	Global Reporting Initiative – Globálna iniciatíva pre vykazovanie udržateľnosti
HDP	Hrubý domáci produkt
HR	Human Resources – Ľudské zdroje
INFRA/ IRA	Inflation Reduction Act – Americký zákon o znižovaní inflácie (s klimatickými opatreniami)
ISO	International Organization for Standardization – Medzinárodná organizácia pre normalizáciu
ISSB	International Sustainability Standards Board – Medzinárodná rada pre štandardy udržateľnosti
IT	Informačné technológie
KES	Kinetic/Final Energy Savings – Úspory konečnej spotreby energie
NECP	National Energy and Climate Plan – Integrovaný národný energetický a klimatický plán SR
NFRD	Non-Financial Reporting Directive – Smernica o nefinančnom reportovaní (2014)
OPEX	Operating Expenditures – prevádzkové výdavky

OZE	Obnoviteľné zdroje energie
PAI	Principal Adverse Impacts – Hlavné nepriaznivé vplyvy na udržateľnosť
PES	Primary Energy Savings – Úspory primárnej energie
PSK	Prešovský samosprávny kraj (v kontexte RSO)
PwC	PricewaterhouseCoopers – medzinárodná poradenská spoločnosť
RSO	Regionálna stratégia rozvoja (označenie priorít PSK)
S	Sociálny aspekt (v rámci princípov ESG)
SASB	Sustainability Accounting Standards Board – Rada pre účtovné štandardy udržateľnosti
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation – Nariadenie o zverejňovaní informácií o udržateľnosti vo finančnom sektore
VSME	Voluntary Sustainability Reporting Standard for SMEs – Dobrovoľný štandard reportovania udržateľnosti pre MSP
VÚB	Všeobecná úverová banka
ZSE	Západoslovenská energetika

Manažérske zhrnutie

Od roku 2025 majú všetky podniky pôsobiace v Európskej únii, ktoré zamestnávajú viac než 250 osôb a dosahujú čistý obrat nad 50 miliónov eur, povinnosť reportovať údaje v súlade s kritériami ESG. Malé a stredné podniky síce zatiaľ nemajú priamu povinnosť vykazovať ESG údaje, avšak tieto povinnosti sa ich dotýkajú nepriamo.

Koncept ESG v posledných rokoch získal výraznú pozornosť politických, regulačných aj akademických inštitúcií. Spája sa s očakávaniami v oblasti udržateľnosti, transparentnosti a posilňovania konkurencieschopnosti podnikov. Politiky EÚ, finančné inštitúcie aj veľké korporácie ho vnímajú ako strategický rámec, ktorý má podporiť klimatické ciele, sociálnu inklúziu a zodpovedné riadenie. ESG je zároveň prezentované ako nástroj na zníženie rizikovosti investícií, posilnenie reputácie a atraktivity podnikov pre zákazníkov i zamestnancov.

V praxi však tieto deklarované prínosy nie sú jednoznačne potvrdené. Časť odbornej verejnosti poukazuje na metodické nejasnosti, absenciu jednotných nástrojov pre reporting, riziko greenwashingu a disproportčný dopad na malé a stredné podniky. Povinné reportovanie môže podľa viacerých odborníkov zvýšiť administratívne náklady a oslabiť schopnosť MSP súťažiť s väčšími firmami. Empirické štúdie navyše spochybňujú tvrdenia o finančnej výhodnosti ESG investícií – fondy s vysokým ESG skóre často nedosahujú lepšie výsledky než fondy s nízkym hodnotením, čo oslabuje argument o ekonomickej efektívnosti ESG.

Tvorcovia politik by preto mali pri nastavovaní environmentálnych a ESG rámcov zohľadniť ich praktickú realizovateľnosť. Ambiciózne ciele v oblasti udržateľnosti, sociálnej inklúzie či transparentnosti môžu bez primeranej metodickej, finančnej a organizačnej podpory zostať len formálnymi deklaráciami. V kontexte MSP je riziko ešte vyššie, keďže tieto podniky nedisponujú kapacitami na sofistikované metodiky a komplexný reporting. Preto je nevyhnutné, aby od malých a stredných podnikov boli vyžadované len také povinnosti, ktoré sú skutočne potrebné na dosiahnutie stanovených cieľov a ktoré im zároveň prinášajú konkrétne výhody – napríklad zlepšenie energetickej efektívnosti, či lepší prístup k financovaniu.

Zároveň je potrebné reflektovať aj konkurencieschopnosť podnikov na zahraničných trhoch. Prísne európske regulácie môžu oslabiť pozíciu európskych a slovenských MSP voči podnikom z menej regulovaných regiónov, ktoré pôsobia s nižšími nákladmi a väčšou flexibilitou. Ak majú byť ESG politiky efektívne, musia byť realisticky nastavené tak, aby podporovali udržateľnosť a zároveň chránili konkurencieschopnosť európskych podnikov na domácom trhu aj v globálnom prostredí.

Pripravenosť slovenských MSP na ESG:

V sektore MSP sa regulácie na Slovensku prejavujú najmä v troch oblastiach – dodávateľských reťazcoch, bankovom sektore a verejnom obstarávaní. V dodávateľských reťazcoch sa MSP stretávajú s tlakom zo strany väčších partnerov, ktorí vyžadujú ESG dáta bez ohľadu na ich kapacity. V bankovom sektore sa ESG kritériá postupne stávajú súčasťou hodnotenia bonity, čo môže obmedziť prístup k financovaniu pre podniky, ktoré nedokážu doložiť udržateľné postupy. Vo verejnom obstarávaní sa ESG faktory čoraz viac zohľadňujú pri hodnotení ponúk, čo síce otvára priestor pre firmy s preukázateľnou udržateľnosťou, ale zároveň vytvára bariéru pre MSP, ktoré nemajú dostatočné zdroje na certifikácie či komplexný reporting.

Úroveň pripravenosti slovenských malých a stredných podnikov na ESG je však v súčasnosti nízka. Veľká časť malých a stredných podnikov nemá s ESG skúsenosti alebo pristupuje k ESG len formálne alebo prostredníctvom čiastkových aktivít, ktoré nie sú prepojené so strategickým riadením. Podľa prieskumov sa rámci ESG aktívne venuje necelá štvrtina malých a stredných podnikov, pričom pravidelný reporting realizuje len zanedbateľná menšina. To poukazuje na výrazný rozdiel medzi deklarovanými cieľmi európskej legislatívy a reálnou pripravenosťou slovenského podnikateľského sektora.

Implementácia ESG princípov je limitovaná viacerými systémovými bariérami. Medzi kľúčové prekážky patrí najmä nedostatočná dostupnosť prehľadných a prakticky aplikovateľných informácií o ESG, ako aj obmedzené administratívne a odborné kapacity podnikov nevyhnutné na prípravu a implementáciu ESG opatrení. Významným obmedzením zostávajú limitované finančné zdroje, ktoré oslabujú schopnosť podnikov investovať do environmentálnych inovácií, sociálnych programov ako aj do rozvoja nástrojov na zber a reportovanie ESG dát. Súčasne stúpajúce finančné náklady vyplývajúce z konsolidačných opatrení – vrátane zavedenia transakčnej dane a zvýšeného odvodového zaťaženia podnikateľov – významne oslabujú investičnú kapacitu podnikov na Slovensku. Uvedené bariéry sú ešte prehĺbované nízkou mierou digitalizácie procesov v segmente MSP, čo komplikuje efektívny zber, správu a reportovanie ESG dát.

Nízka pripravenosť slovenských malých a stredných podnikov povinností prináša viaceré strategické hrozby. Najvýznamnejším rizikom je vylúčenie podnikov z dodávateľských reťazcov, keďže väčšie podniky podliehajúce povinnému reportingu vyžadujú od svojich partnerov relevantné ESG dáta. Ďalším podstatným rizikom je zhoršený prístup k externému financovaniu. Banky, investori a iné finančné inštitúcie postupne integrujú ESG kritériá do hodnotenia bonity a rizikovosti podnikov, čo môže viesť k znevýhodneniu subjektov, ktoré nedisponujú preukázateľne zavedenými udržateľnými postupmi alebo dostatočnými dátami. Nedostatočná pripravenosť zároveň oslabuje schopnosť malých a stredných podnikov úspešne sa uchádzať o verejné zákazky, v rámci ktorých sa environmentálne, sociálne a riadiace aspekty čoraz častejšie stávajú integrálnou súčasťou hodnotenia ponúk. V neposlednom rade existuje riziko greenwashingu, pri ktorom podniky prezentujú udržateľnosť prevažne formálne, bez jej reálneho ukotvenia v podnikových procesoch a rozhodovaní.

Tieto hrozby spoločne naznačujú, že bez systematickej prípravy a podpory sa ESG pre MSP stane skôr bariérou než nástrojom posilnenia konkurencieschopnosti.

Celkovo sa tak ESG regulácie v slovenskom podnikateľskom prostredí prejavujú zatiaľ skôr ako nákladová a organizačná výzva než ako okamžitá konkurenčná výhoda. Podniky, ktoré sa dokážu adaptovať, síce môžu získať stabilnejšiu pozíciu, ale pre väčšinu MSP ide o proces, ktorý prináša viac krátkodobých problémov než rýchlych prínosov.

Navrhované opatrenia pre efektívnejšiu integráciu ESG v sektore MSP:

V nadväznosti na identifikované bariéry analýza navrhuje súbor opatrení na úrovni tvorcov politik, štátu a samotných malých a stredných podnikov, ktorých implementácia môže vytvoriť podmienky efektívnejšiu integráciu ESG princípov do sektora MSP.

Na úrovni Európskej únie je kľúčové pokračovať v iniciatívach zameraných na znižovanie administratívnej záťaže podnikateľov, ako sú balík Omnibus a dobrovoľný štandard VSME, ktoré MSP umožňujú flexibilnejšie a menej nákladné plnenie ESG požiadaviek. Dôraz by mal byť kladený na bázu dobrovoľnosti. Súčasne je nevyhnutné pravidelne posudzovať realizovateľnosť a primeranosť prijímaných ESG opatrení z pohľadu kapacít a finančných

možností MSP, aby sa zabezpečilo, že ich implementácia nebude neprimerane zaťažovať podnikateľské prostredie ani oslabovať konkurencieschopnosť európskych podnikov. Európska komisia by mala kriticky vyhodnocovať stanovené ciele v oblasti environmentálnych politík a ESG z pohľadu konkurencieschopnosti MSP, aby sa zabezpečilo, že prijaté opatrenia budú realistické, primerané kapacitám podnikov a neoslabia ich postavenie v medzinárodnej konkurencii. Rovnako je potrebné zabezpečiť jednotnú metodickú základňu a harmonizované ukazovatele ESG, ktoré umožnia spoľahlivú a porovnateľnú interpretáciu dát naprieč podnikmi a členskými štátmi.

Na národnej úrovni by sa opatrenia mali zamerať na systematické monitorovanie dopadov ESG regulácie na MSP, znižovanie administratívnej záťaže, zabezpečenie dostupných metodických usmernení, vzdelávania, digitálnych nástrojov a cielenej finančnej podpory.

Príklady opatrení na strane štátu a verejného sektora

- Aktívne spolupracovať s európskymi inštitúciami a tvorcami politík a stratégií pri príprave strategických a legislatívnych dokumentov v oblasti udržateľnosti a ESG
Ciel': zabezpečiť, aby prijaté opatrenia zohľadňovali potreby a podmienky slovenských MSP a podporovali ich konkurencieschopnosť.
- Pokračovať v podpore digitálnej transformácie MSP na Slovensku
Ciel': umožniť efektívnejší zber a reporting ESG dát, znížiť administratívnu záťaž a zvýšiť celkovú efektívnosť podnikových procesov.
- Zaviesť mechanizmus pravidelného monitorovania dopadov ESG na MSP a konzultácie s podnikateľským sektorom
Ciel': zabezpečiť transparentné a participatívne nastavenie politík a zvýšiť dôveru podnikateľov voči štátu.
- Minimalizovať administratívnu záťaž prostredníctvom princípov *once only* a *one in, two out*
Ciel': obmedziť duplicitu povinností, znížiť časovú a finančnú náročnosť a posilniť konkurencieschopnosť MSP
- Vytvoriť národnú digitálnu platformu ESG s povinnosťami, príležitosťami a príkladmi dobrej praxe
Ciel': zvýšiť informovanosť MSP, uľahčiť prístup k financovaniu a podporiť praktickú implementáciu ESG opatrení.
- Vypracovať metodické usmernenia a príručky vrátane online vzorov ESG výkazov
Ciel': zjednodušiť proces reportingu, znížiť informačný deficit a podporiť jednotnosť vykazovania.
- Organizovať školenia, workshopy a online kurzy zamerané na ESG a digitalizáciu
Ciel': posilniť znalosti a zručnosti podnikateľov a zamestnancov a zvýšiť pripravenosť MSP na plnenie legislatívnych povinností.
- Poskytovať granty, poukážky a daňové úľavy na investície do udržateľných technológií a reportingových systémov
Ciel': znížiť finančné bariéry pri zavádzaní ESG a digitalizačných opatrení a podporiť konkurencieschopnosť podnikov.
- Zaviesť kompenzačné mechanizmy (daňové zvýhodnenia) pre podniky investujúce do ESG

Ciel': motivovať MSP k aktívnemu zapájaniu do transformácie smerom k udržateľnosti a zmierniť finančné dopady implementácie ESG povinností

- Poskytovať open-source softvérové nástroje na zber a spracovanie ESG dát

Ciel': znížiť administratívnu a finančnú záťaž MSP, podporiť jednotnosť metodík a zvýšiť transparentnosť vo vzťahu k investorom a verejnosti

Efektívna integrácia ESG princípov do prostredia MSP si vyžaduje koordinovaný prístup všetkých aktérov – tvorcov politík na európskej úrovni, štátu a samotných podnikateľov. Len kombinácia realisticky nastavených legislatívnych rámcov, primeranej finančnej, metodologickej a technologickej podpory zo strany verejných inštitúcií a aktívnej iniciatívy MSP môže zabezpečiť, aby sa ESG stalo nástrojom posilňovania konkurencieschopnosti, transparentnosti a dlhodobej udržateľnosti, a nie bariérou ohrozujúcou stabilitu podnikov. V opačnom prípade by sa ESG transformácia mohla stať zdrojom nerovnováhy medzi deklarovanými cieľmi a praktickými možnosťami MSP, čo by oslabilo jej efektívnosť aj dôveru podnikateľského sektora voči štátu a európskym inštitúciám.

Úvod

Koncept ESG (Environmental, Social, Governance) sa v posledných rokoch etabloval ako jeden z hlavných rámcov hodnotenia podnikateľských subjektov. Jeho význam rastie v dôsledku sprísňujúcich sa regulačných požiadaviek Európskej únie, ako aj očakávaní investorov, obchodných partnerov a spotrebiteľov, ktorí kladú dôraz na transparentnosť, udržateľnosť a zodpovedné podnikanie. ESG sa tak stáva štandardom, ktorý presahuje tradičné finančné ukazovatele a zasahuje do strategického riadenia podnikov.

Implementácia ESG je v prostredí malých a stredných podnikov spojená s ambivalentnými dopadmi. Na jednej strane môže prinášať nové príležitosti – posilnenie reputácie, lepší prístup k financovaniu či zvýšenie dôveryhodnosti voči obchodným partnerom. Na druhej strane však predstavuje významné výzvy: finančnú a administratívnu záťaž, tlak zo strany dodávateľských reťazcov, riziko zníženia konkurencieschopnosti voči väčším podnikom a nejasnosti pri praktickej aplikácii regulácií. ESG sa tak pre MSP stáva nielen potenciálnym zdrojom prínosov, ale aj faktorom, ktorý môže ohroziť ich stabilitu a flexibilitu.

Cieľom analýzy je zhodnotiť, ako implementácia princípov ESG ovplyvňuje fungovanie MSP v slovenskom podnikateľskom prostredí. Analýza mapuje súčasné strategické rámce a regulačné povinnosti spojené s ESG, identifikuje dopady ESG rámcov na fungovanie podnikov, ktoré sa osobitne prejavujú v rôznych sektoroch hospodárstva. Zároveň sa orientuje na identifikáciu výziev a bariér, ktorým slovenskí malí a strední podnikatelia čelia pri zavádzaní ESG princípov, a na formuláciu opatrení, ktoré by mohli tieto bariéry eliminovať alebo zmierniť.

Špecifickými cieľmi analýzy je:

- zmapovať strategické a regulačné rámce ESG relevantné pre MSP
- špecifikovať ESG princípy ovplyvňujúce fungovanie MSP v rôznych oblastiach podnikania a zhodnotiť globálne prístupy vybraných krajín k ESG
- posúdiť, ako sa dopady ESG prejavujú v jednotlivých sektoroch hospodárstva a podnikových činnostiach
- identifikovať potenciálne prínosy, ako aj výzvy a bariéry, ktorým MSP čelia pri ESG transformácii
- získať poznatky o skúsenostiach slovenských podnikateľov s ESG prostredníctvom kvalitatívneho prieskumu
- navrhnúť opatrenia pre efektívnejšiu implementáciu ESG v prostredí MSP – na strane tvorcov politík a strategických rámcov, štátu, ako aj samotných podnikateľov.

Dokument je rozdelený do šiestich hlavných kapitol:

Kapitola 1 poskytuje prehľad strategických a regulačných rámcov, ktoré zásadným spôsobom ovplyvňujú implementáciu princípov ESG v prostredí malých a stredných podnikov. Uvedené sú predovšetkým kľúčové iniciatívy a dokumenty Európskej únie, ktoré vytvárajú základný legislatívny a metodický rámec pre udržateľné podnikanie. Paralelne sú analyzované aj iniciatívy v oblasti udržateľnosti na Slovensku, ktoré reflektujú európske požiadavky, no zároveň zohľadňujú špecifiká národného hospodárskeho prostredia.

Kapitola 2 predstavuje základné dimenzie ESG a povinnosti, ktoré sú s nimi spojené. Osobitná pozornosť je venovaná reportovaniu údajov o udržateľnosti, ktoré tvorí jadro konceptu ESG. Kapitola poukazuje na metodologické problémy spojené so zberom

a spracovaním údajov, ako aj na otázky šandardizácie a hodnotenia, ktoré komplikujú porovnateľnosť medzi podnikmi. Súčasťou kapitoly je prehľad globálnych prístupov k ESG, pričom okrem Európskej únie sú predstavené aj prístupy vybraných krajín a regiónov – Spojených štátov amerických, Číny, Japonska a Južnej Ameriky. Tento komparatívny pohľad umožňuje identifikovať rozdiely v regulačných rámcoch, metodických tradíciách a úrovni integrácie ESG do podnikateľskej praxe.

Kapitola 3 je zameraná na predpokladané dopady ESG rámcov na MSP na Slovensku. V kapitole je hodnotené, ako sa tieto dopady prejavujú v rôznych sektoroch hospodárstva a oblastiach podnikových činností. Cieľom je identifikovať oblasti najväčšieho rizika, bariéry, ktorým MSP čelia, ale aj možné príležitosti, ktoré z implementácie ESG vyplývajú.

Kapitola 4 prezentuje skúsenosti slovenských malých a stredných podnikov s implementáciou ESG princípov, ktoré boli zisťované prostredníctvom kvalitatívneho prieskumu. Uvedené sú závery vyplývajúce z prieskumu, ako aj metodika jeho realizácie a štruktúra použitých otázok. Kapitola poskytuje pohľad na praktické problémy, bariéry a prínosy, ktoré podniky identifikovali, a tým dopĺňa analytický rámec predchádzajúcich častí dokumentu.

Kapitola 5 poskytuje komplexný pohľad na očakávania, limity, príležitosti, bariéry a hrozby spojené s ESG transformáciou slovenských MSP, pričom zdôrazňuje disproporcie medzi deklarovanými cieľmi a reálnymi dopadmi.

Kapitola 6 obsahuje návrhy odporúčaní a opatrení na podporu efektívnejšej integrácie ESG rámcov do sektora malých a stredných podnikov. Text je rozdelený do troch hlavných úrovní:

- odporúčania pre tvorcov politík a strategických rámcov, ktoré sa zameriavajú na vytváranie legislatívnych, metodických a finančných podmienok uľahčujúcich adaptáciu MSP na požiadavky ESG
- odporúčania pre štát a verejné subjekty, ktoré môžu prostredníctvom podpory, regulácií a nástrojov stimulovať systematické zavádzanie ESG
- odporúčania pre samotné MSP, orientované na interné stratégie, organizačné prístupy a praktické kroky vedúce k posilneniu udržateľnosti, transparentnosti a konkurencieschopnosti.

1 Strategické a regulačné rámce uplatňovania ESG

Koncept udržateľnosti, ktorý sa spája s ESG, nie je novým fenoménom. Už v 70. rokoch 20. storočia sa začali objavovať prvé iniciatívy podporujúce zodpovedné podnikanie a investori začali reflektovať vplyv environmentálnych a sociálnych faktorov na dlhodobú výkonnosť podnikov. Tento trend sa ďalej rozvíjal v 90. rokoch, a to najmä v súvislosti s rastúcim povedomím o klimatických otázkach.

V kontexte udržateľnosti je potrebné rozlišovať medzi tromi úrovňami. Udržateľnosť tvorí najširší rámec, ktorý zdôrazňuje dlhodobý rozvoj podnikov aj spoločnosti. CSR (Corporate Social Responsibility) zahŕňa dobrovoľné iniciatívy podnikov zamerané na spoločenskú zodpovednosť a posilnenie ich reputácie. ESG oproti tomu predstavuje regulovaný a merateľný prístup, ktorý sa sústreďuje na povinné aspekty zodpovedného podnikania a je predmetom hodnotenia investorov, bánk či regulačných orgánov. Udržateľnosť prepája dobrovoľné aktivity CSR aj povinné reportovanie ESG – a vytvára komplexnú stratégiu, ktorá má zabezpečiť stabilný rozvoj podnikov a spoločnosti.

Významný posun nastal v roku 2004, kedy bol pod záštitou OSN a Svetovej banky publikovaný dokument *Who Cares Wins*¹, ktorý zdôraznil dôležitosť udržateľnosti pri rozhodovaní investorov. V reakcii na to začali niektoré veľké spoločnosti dobrovoľne vydávať ESG správy, aby deklarovali svoju spoločenskú zodpovednosť a posilnili dôveru stakeholderov.

Od roku 2019 sa ESG postupne presadzuje ako povinná súčasť podnikateľskej praxe. Európska únia zavádza smernicu NFRD (Non-Financial Reporting Directive), ktorá stanovuje rámec pre povinné zverejňovanie nefinančných informácií. Veľké podniky sú nútené po prvýkrát systematicky reportovať údaje o environmentálnych, sociálnych a riadiacich faktoroch. Tento rámec však postupne odhalil svoje limity: chýbala jednotná metodika, údaje boli často neporovnateľné a ich kvalita sa výrazne líšila medzi spoločnosťami.

V roku 2023 je prijatá nová smernica CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive), ktorá v porovnaní s NFRD prináša podstatne detailnejšie požiadavky a rozširuje okruh podnikov, na ktoré sa povinnosti vzťahujú. Zatiaľ čo NFRD sa týkala približne 11,5 tisíc európskych spoločností, CSRD sa už vzťahuje na približne 49 tisíc podnikov. Nový rámec vyžaduje podrobné, kvantitatívne a porovnateľné údaje podľa jednotných štandardov ESRS (European Sustainability Reporting Standards), vrátane ukazovateľov o klimatických dopadoch, sociálnych faktoroch a riadení. CSRD zároveň zavádza povinné audity a digitálne značkovanie dát, čím sa proces reportovania stáva komplexnejším a finančne náročnejším.

1.1 Kľúčové iniciatívy a dokumenty Európskej komisie v oblasti ESG

Európska komisia zohráva zásadnú úlohu pri formovaní regulačného prostredia ESG prostredníctvom viacerých strategických iniciatív a legislatívnych dokumentov.

Východiskovým dokumentom, ktorý určuje politické smerovanie a vytvára legislatívny základ pre povinnosti podnikov v oblasti udržateľnosti, je Európska zelená dohoda. Určuje politické smerovanie a vytvára legislatívny základ pre povinnosti podnikov v oblasti

¹ <https://documents1.worldbank.org/curated/en/280911488968799581/pdf/113237-WP-WhoCaresWins-2004.pdf>

udržateľnosti. ESG predstavuje praktický nástroj, prostredníctvom ktorého sa ciele Európskej zelenej dohody premietajú do hodnotenia, reportovania a investičných rozhodnutí.

Zelená dohoda stanovuje strategickú víziu a dlhodobé ciele udržateľnej transformácie, zatiaľ čo ESG poskytuje metodiku a ukazovatele na ich realizáciu v podnikateľskej praxi. Spolu tak tvoria prepojený rámec, ktorý spája politické smerovanie s konkrétnymi mechanizmami merania a implementácie udržateľnosti.

1.1.1 Európska zelená dohoda

Európska zelená dohoda (European Green Deal) predstavuje strategický rámec Európskej únie, ktorý bol predstavený v roku 2019 s cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050. Tento rámec integruje klimatické, energetické, hospodárske a environmentálne politiky do jednotnej stratégie a vytvára komplexný plán transformácie európskeho hospodárstva smerom k udržateľnosti. Zelená dohoda spája environmentálne, sociálne a ekonomické aspekty rozvoja a chápe udržateľnosť ako dlhodobú schopnosť hospodárstva fungovať bez vyčerpávania zdrojov a poškodzovania životného prostredia. Na dosiahnutie týchto cieľov poskytuje konkrétne legislatívne a finančné nástroje, ktoré majú zabezpečiť systematickú a koordinovanú transformáciu v rámci celej Európskej únie.

Zelená dohoda charakterizuje základný pilier politiky udržateľnosti Európskej únie a priamo formuje rámec ESG. Jej cieľom je dosiahnuť zásadnú transformáciu hospodárstva prostredníctvom znižovania emisií skleníkových plynov, podpory obnoviteľných zdrojov energie, rozvoja obehového hospodárstva a ochrany biodiverzity. Dohoda stanovuje dva hlavné míľniky:

- do roku 2030 má dôjsť k zníženiu emisií skleníkových plynov o najmenej 55 % v porovnaní s úrovňou z roku 1990, pričom do roku 2040 sa uvažuje až o 90 % redukcii;
- do roku 2050 by mala byť dosiahnutá klimatická neutralita, čím by sa Európska únia mohla stať prvým klimaticky neutrálnym kontinentom.

Uvedené klimatické ciele sú spojené s investičnými mechanizmami, medzi tie hlavné patria:

- investície vo výške 275 miliárd eur na podporu obnoviteľných zdrojov, diverzifikáciu dodávok energií a znižovanie závislosti od fosílnych palív prostredníctvom programov **NextGenerationEU** a **REPowerEU** (až 42 % všetkých fondov je určených priamo na opatrenia v oblasti klímy - v rámci programov sú podporované projekty zamerané na rozvoj obnoviteľných zdrojov energie, diverzifikáciu dodávok energií a znižovanie závislosti od fosílnych palív, modernizáciu energetickej infraštruktúry vrátane inteligentných sietí a nabíjacích staníc pre elektromobily a zvyšovanie energetickej efektívnosti budov a priemyslu);
- investície vo výške takmer 20 miliárd eur na diverzifikáciu ekonomík, rekvalifikáciu pracovníkov v regiónoch najviac postihnutých prechodom od fosílnych palív a vznik nových pracovných miest v zelených odvetviach, a to s cieľom zabezpečiť spravodlivú transformáciu - **Fond pre spravodlivú transformáciu** (Just Transition Fund).

Sociálny klimatický fond (Social Climate Fund) investuje do projektov na podporu domácností a malých podnikov, ktoré sú najviac ohrozené rastúcimi nákladmi na energiu. Jeho cieľom je zmierniť sociálne dopady zelenej transformácie a zabezpečiť, aby prechod na udržateľné hospodárstvo bol spravodlivý a inkluzívny. Fond financuje opatrenia na zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, zavádzanie čistého vykurovania a rozvoj udržateľnej dopravy. Týmto spôsobom prispieva k znižovaniu energetickej chudoby a zároveň podporuje modernizáciu infraštruktúry. Nepriamo tak znižuje náklady aj MSP, ktoré pôsobia

v energeticky náročných sektoroch, čím im uľahčuje adaptáciu na nové podmienky a posilňuje ich konkurencieschopnosť v rámci udržateľného hospodárstva.

Fond solidarity Európskej únie (EU Solidarity Fund) poskytuje finančnú pomoc členským štátom po prírodných katastrofách, čím umožňuje rýchlu obnovu infraštruktúry a podporu postihnutých regiónov. Tento fond dopĺňa **Mechanizmus civilnej ochrany Európskej únie** (EU Civil Protection Mechanism), ktorý zabezpečuje praktickú koordináciu a nasadenie pomoci – od záchranných tímov až po materiálne zdroje – a zároveň umožňuje efektívnu spoluprácu medzi členskými štátmi aj partnerskými krajinami. Spolu tieto nástroje tvoria kľúčový pilier európskej reakcie na klimatické núdzové situácie, posilňujú odolnosť hospodárstva, chránia podnikateľské prostredie pred negatívnymi dôsledkami klimatických kríz a prispievajú k spravodlivej a férovej transformácii v rámci Zelenej dohody.

Okrem hlavných strategických cieľov zameraných na dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050 a výrazné zníženie emisií skleníkových plynov do rokov 2030 a 2040, Zelená dohoda pre Európu zahŕňa aj ďalšie dôležité opatrenia. Jedným z nich je **podpora výroby čistých technológií** a **rozvoj net-zero priemyslu**, čo zahŕňa rozširovanie výroby batérií, vodíkových technológií, čistej mobility či mikroelektroniky. Súčasťou je aj recyklácia a spracovanie kritických surovín s cieľom znížiť závislosť od externých dodávateľov a podpora lokálnej výroby a inovácií v oblasti čistých technológií.

Ďalšou prioritou sú opatrenia v oblasti obehového hospodárstva a ochrany životného prostredia. Tie sa zameriavajú na zníženie množstva odpadu a podporu recyklácie, zavádzanie udržateľného dizajnu produktov a zákaz ničenia nepredaného tovaru. Významnú úlohu zohráva aj iniciatíva **Zero Pollution Action Plan**, ktorá má za cieľ zlepšiť kvalitu ovzdušia a vody a tým prispieť k zdravšiemu životnému prostrediu pre obyvateľov Európy.

Mechanizmy zmiernenia dopadov Zelenej dohody na MSP

Ambiciózne klimatické ciele stanovené v rámci Zelenej dohody pre Európu majú výrazný dopad aj na MSP, ktoré predstavujú významnú súčasť európskeho hospodárstva. Aj keď mnohé z nich nepodliehajú priamym regulačným povinnostiam, sú ovplyvnené nepriamo – prostredníctvom dodávateľských reťazcov, prístupu k financovaniu a rastúcich požiadaviek zákazníkov na udržateľnosť. Viac informácií je uvedených v kapitole 3.

Na zmiernenie dopadov spojených so zvyšovaním udržateľnosti využíva Európska únia viaceré nástroje spomenuté už vyššie.

Vo vzťahu k MSP tieto fondy síce prinášajú určité prínosy, najmä finančnú podporu na modernizáciu výrobných procesov, znižovanie energetickej náročnosti a zavádzanie čistých technológií. Uľahčujú aj prístup k investíciám do obnoviteľných zdrojov energie a digitalizácie, čiastočne prispievajú k znižovaniu prevádzkových nákladov prostredníctvom podpory energetickej efektívnosti budov, čistého vykurovania a udržateľnej dopravy. Zároveň majú ambíciu chrániť podnikateľské prostredie pred negatívnymi dôsledkami klimatických kríz prostredníctvom solidarity a civilnej ochrany.

V praxi sa však ukazuje, že podpora z európskych fondov je dostupná najmä pre podniky s vyššou administratívnou kapacitou a schopnosťou orientovať sa v komplexných grantových schémach. Menšie MSP, ktoré nedisponujú odborným zázemím ani personálnymi kapacitami, často nedokážu tieto nástroje efektívne využívať.

Fond pre spravodlivú transformáciu je určený na podporu regiónov najviac postihnutých odklonom od fosílnych palív, pričom financuje diverzifikáciu miestnych ekonomík a rekvalifikáciu pracovnej sily. Týmto spôsobom pomáha MSP získať prístup k novej kvalifikovanej pracovnej sile a zároveň podporuje vznik nových pracovných miest v zelených odvetviach.

Sociálny klimatický fond sa zameriava na domácnosti a malé podniky, ktoré sú najviac ohrozené rastúcimi nákladmi na energiu. Podporuje opatrenia na zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, zavádzanie čistého vykurovania a rozvoj udržateľnej dopravy, čím nepriamo znižuje prevádzkové náklady aj pre MSP pôsobiace v energeticky náročných sektoroch.

Programy NextGenerationEU a REPowerEU poskytujú MSP prístup k investíciám do obnoviteľných zdrojov energie, digitalizácie a modernizácie infraštruktúry. Tieto programy poskytujú MSP prístup k rozsiahlym investíciám do obnoviteľných zdrojov energie, digitalizácie a modernizácie infraštruktúry. Pre MSP, ktoré často disponujú obmedzenými kapacitami a zdrojmi, tieto programy vytvárajú možnosť realizovať investície, ktoré by inak boli finančne nedostupné. Podpora sa zameriava na:

- zníženie energetickej závislosti prostredníctvom využívania obnoviteľných zdrojov energie,
- zvýšenie efektívnosti výrobných procesov vďaka digitalizácii a moderným technológiám,
- modernizáciu infraštruktúry, ktorá umožňuje MSP fungovať v súlade s požiadavkami udržateľného hospodárstva.

Príklady konkrétnych prínosov programov NextGenerationEU a REPowerEU na MSP poskytuje nasledujúca tabuľka.

Tab.č. 1: **Prínosy programov NextGenerationEU a REPowerEU pre MSP**

Oblasť investície	Prínos pre MSP	Dlhodobý efekt	Príklad projektu/opatrenia
Obnoviteľné zdroje energie	Financovanie solárnych panelov, veterných turbín či biomasy	Zníženie energetickej závislosti, stabilizácia nákladov na energiu	Podpora inštalácie solárnych panelov na strechách MSP v rámci Plánu obnovy v SR ²
Digitalizácia	Podpora zavádzania inteligentných výrobných systémov, automatizácie a digitalizácie procesov	Zvýšenie efektivity, zníženie prevádzkových nákladov, vyššia produktivita	Granty na digitalizáciu výrobných procesov pre MSP v ČR (program Digitální podnik) ³
Modernizácia infraštruktúry	Investície do energetickej úsporných budov, výrobných zariadení a technológií	Adaptácia na nové environmentálne štandardy, zníženie rizika vylúčenia z trhu	Rekonštrukcia výrobných hál MSP s cieľom znížiť spotrebu energie v Poľsku ⁴
Inovácie a čisté technológie	Financovanie výskumu a vývoja v oblasti batérií, vodíka, čistej mobility a recyklácie	Vstup na nové trhy, posilnenie konkurencieschopnosti, rast reputácie	Projekty MSP v Nemecku na vývoj vodíkových technológií pre logistiku ⁵

² <https://www.mhsr.sk/podpora-investicii/plan-obnovy/dokumenty/schema>

³ <https://mpo.gov.cz/cz/podnikani/narodni-plan-obnovy/vyzvy/i-vyzva-digitalni-podnik-z-komponenty-1-5-narodniho-planu-obnovy--268061/>

⁴ <https://www.gov.pl/web/funds-regional-policy/15-years-of-implementation-of-the-national-recovery-and-resilience-plan>

⁵ https://road2recovery.eu/wp-content/uploads/2023/10/EPRS_R2R-LEIPZIG_EN.pdf

Energetická efektívnosť	Podpora zateplenia budov, modernizácie zariadení a znižovania spotreby energie	Nižšie prevádzkové náklady, vyššia odolnosť voči cenovým šokom na trhu s energiami	Programy na zateplenie administratívnych budov MSP financované z REPowerEU v Maďarsku ⁶
-------------------------	--	--	--

Zdroj: NextGenerationEU a REPowerEU

EÚ zároveň podporuje MSP prostredníctvom poradenských služieb a metodických rámcov, ktoré im pomáhajú orientovať sa v komplexných požiadavkách ESG reportingu a udržateľných štandardov.

1.1.2 Akčný plán na financovanie udržateľného rastu

V roku 2018 Európska komisia predstavila Akčný plán pre financovanie udržateľného rastu, ktorý sa stal základným pilierom európskej stratégie v oblasti udržateľného financovania. Tento plán reagoval na rastúci tlak klimatických zmien, vyčerpanie prírodných zdrojov a potrebu väčšej transparentnosti vo finančnom sektore. Jeho cieľom bolo vytvoriť jednotný rámec, ktorý by nasmeroval kapitálové toky do udržateľných investícií, znížil finančné riziká spojené s environmentálnymi a sociálnymi faktormi a podporil dlhodobý výhľad v hospodárskej činnosti.

Plán definoval tri hlavné ciele: presmerovanie kapitálu do udržateľných investícií, riadenie finančných rizík a podpora transparentnosti a dlhodobého výhľadu.

Presmerovanie kapitálu do udržateľných investícií si kladie za cieľ zabezpečiť, aby finančné zdroje smerovali do projektov a podnikov, ktoré podporujú ekologickú transformáciu a inkluzívny rast. Zároveň je potrebné zohľadniť riziká vyplývajúce zo zmeny klímy, degradácie životného prostredia či sociálnych nerovností v rozhodovaní investorov a finančných inštitúcií. Investori by mali mať zabezpečený lepší prístup k dostupným a porovnateľným údajom o udržateľnosti, aby mohli prijímať informované rozhodnutia.

Na dosiahnutie týchto cieľov bolo nevyhnutné, aby podniky zverejňovali relevantné, porovnateľné a spoľahlivé údaje o udržateľnosti. Akčný plán preto spustil legislatívny proces, ktorý postupne vyústil do prijatia viacerých kľúčových právnych aktov:

- Nariadenie (EÚ) 2019/2088 – SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation): zaviedlo povinnosti pre finančné inštitúcie zverejňovať informácie o udržateľnosti svojim klientom.
- Nariadenie (EÚ) 2020/852 – Taxonómia: vytvorilo klasifikačný systém environmentálne udržateľných hospodárskych činností, čím sa posilnil boj proti „greenwashingu“.
- Nariadenie (EÚ) 2019/2089 a delegované akty: stanovili ESG požiadavky pre správcov referenčných hodnôt a zaviedli klimatické benchmarky vrátane referenčných hodnôt v súlade s Parížskou dohodou.

Tieto opatrenia položili základ pre neskoršie prijatie CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) v roku 2022, ktorá rozšírila povinnosti reportovania udržateľnosti na širší okruh podnikov, a pripravovanú CSDDD (Corporate Sustainability Due Diligence Directive), ktorá sa zameriava na povinnosti v dodávateľských reťazcoch. Viac informácií je uvedených nižšie.

⁶ <https://www.rescoop.eu/policy/financing-tracker/repowereu-tracker/hungary-repowereu>

Akčný plán je možné vnímať ako štartovací bod európskej ESG politiky, ktorý postupne vyústil do komplexného regulačného rámca. Prehľad kľúčových dokumentov v oblasti udržateľného rozvoja poskytuje nasledujúca tabuľka.

Tab.č. 2: Prehľad hlavných legislatívnych dokumentov v oblasti udržateľného rozvoja

Rok	Legislatívny akt	Obsah a význam
2018	Akčný plán: Financovanie udržateľného rastu	Vymedzenie cieľov financovania v oblasti udržateľnosti: presmerovanie kapitálu do udržateľných investícií, riadenie rizík spojených s klimatickou zmenou a podpora transparentnosti.
2019	Nariadenie (EÚ) 2019/2088 – SFDR	Povinnosti pre finančné inštitúcie a poradcov zverejňovať informácie o udržateľnosti konečným investorom.
2019	Nariadenie (EÚ) 2019/2089	Zavedenie ESG požiadaviek pre správcov referenčných hodnôt; vznik klimatických benchmarkov.
2020	Nariadenie (EÚ) 2020/852 – Taxonómia	Vytvorenie klasifikačného systému environmentálne udržateľných hospodárskych činností; boj proti „greenwashingu“.
2022	Smernica (EÚ) 2022/2462 – CSRD	Rozšírenie povinností reportovania udržateľnosti na veľké podniky a kótované spoločnosti; postupná implementácia od roku 2024.
2023 – 2024	Delegované akty k Taxonómii a SFDR	Spresnenie technických kritérií a metodík pre reporting.
2024 – 2025	CSDDD (Corporate Sustainability Due Diligence Directive)	Povinnosti preverovať dodávateľské reťazce z hľadiska ľudských práv a environmentálnych dopadov.
2025	Dobrovoľný zjednodušený štandard pre MSP - VSME	Rámec, ktorý má MSP uľahčiť vykazovanie ESG údajov bez nadmernej administratívnej záťaže.

Zdroj: vlastné spracovanie

1.1.3 Nariadenie SFDR

Nariadenie (EÚ) 2019/2088 o zverejňovaní informácií o udržateľnosti v sektore finančných služieb (SFDR – Sustainable Finance Disclosure Regulation) vymedzuje rámec udržateľného financovania v krajinách EÚ. Jeho cieľom je zvýšiť transparentnosť finančných trhov, poskytnúť investorom porovnateľné informácie o tom, ako finančné produkty zohľadňujú faktory udržateľnosti, a obmedziť riziko tzv. greenwashingu.

Nariadenie ukladá finančným inštitúciám povinnosť systematicky zverejňovať spôsob, akým integrujú riziká súvisiace s environmentálnymi, sociálnymi a riadiacimi faktormi (ESG) do svojich rozhodovacích procesov. Na úrovni subjektu sú povinné informovať o politike integrácie rizík udržateľnosti a o tom, či a akým spôsobom zohľadňujú hlavné nepriaznivé vplyvy na udržateľnosť (Principal Adverse Impacts – PAI). Na úrovni finančných produktov sa vyžaduje ich klasifikácia podľa troch kategórií: produkty podľa článku 6, ktoré nemajú špecifické zameranie na udržateľnosť, produkty podľa článku 8, ktoré podporujú environmentálne alebo sociálne charakteristiky, a produkty podľa článku 9, ktoré sledujú priamo udržateľný investičný cieľ.

Nariadenie nadobudlo účinnosť v marci 2021, kedy sa zaviedol základný rámec povinností pre finančné inštitúcie v oblasti transparentnosti udržateľnosti. V roku 2022 boli prijaté delegované akty obsahujúce regulačné technické štandardy, ktoré detailne upravili formu a obsah povinných zverejnení. Tieto štandardy sa začali prakticky uplatňovať od januára 2023. V roku 2023 boli regulačné technické štandardy doplnené a upravené ďalšími delegovanými aktmi, ktoré spresnili požiadavky na prezentáciu informácií.

V novembri 2025 Európska komisia zverejnila legislatívny návrh zásadnej revízie rámca, označovaný ako SFDR 2.0. Revízia predstavuje významnú úpravu rámca zverejňovania – od pôvodného „disclosure regime“ k novému systému kategorizácie finančných produktov, ktorý odstraňuje vybrané povinnosti a zároveň zavádza jasne definované minimálne štandardy udržateľnosti. Táto úprava by mala vstúpiť v platnosť po roku 2027.

Očakávaný vplyv na MSP

Pre malé a stredné podniky má nariadenie SFDR nepriamy, avšak zásadný dopad. Finančné inštitúcie, ako banky, fondy či investori, sú povinné zohľadňovať faktory udržateľnosti vo svojich rozhodnutiach, a preto od MSP vyžadujú relevantné údaje o ESG. Tieto informácie sú nevyhnutné na to, aby finančné subjekty mohli splniť svoje vlastné povinnosti vyplývajúce z nariadenia. Transparentnosť v oblasti udržateľnosti sa tak stáva podmienkou pre prístup k financovaniu a zároveň významným prvkom posilňujúcim konkurencieschopnosť podnikov na jednotnom európskom trhu.

1.1.4 Taxonómia EÚ

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/852 o zriadení rámca na uľahčenie udržateľných investícií (Taxonómia EÚ) vytvorilo jednotný klasifikačný systém environmentálne udržateľných hospodárskych činností, ktorý umožňuje investorom, podnikom a verejným orgánom jasne identifikovať, ktoré aktivity možno považovať za „zelené“ alebo udržateľné.

Taxonómia stanovuje šesť environmentálnych cieľov: zmierňovanie zmeny klímy, adaptáciu na zmenu klímy, udržateľné využívanie a ochranu vodných a morských zdrojov, prechod na obehové hospodárstvo, prevenciu a kontrolu znečisťovania a ochranu biodiverzity a ekosystémov.

Hospodárska činnosť sa považuje za udržateľnú, ak významne prispieva aspoň k jednému z týchto cieľov, nepoškodzuje ostatné a spĺňa minimálne sociálne záruky. Nariadenie tak posilňuje boj proti tzv. *greenwashingu* a podporuje presmerovanie kapitálu do činností, ktoré reálne prispievajú k environmentálnej transformácii európskeho hospodárstva.

Nariadenie nadobudlo účinnosť v roku 2020, jeho ustanovenia sa začali postupne uplatňovať od januára 2022, najskôr v oblasti klimatických cieľov. Od januára 2024 sa rámec rozšíril aj na ďalšie štyri environmentálne ciele – udržateľné využívanie a ochranu vodných a morských zdrojov, prechod na obehové hospodárstvo, prevenciu a kontrolu znečisťovania a ochranu biodiverzity a ekosystémov. V roku 2025 bol prijatý tzv. *Omnibus Delegated Act*, ktorý zavádza zjednodušenia a prahové hodnoty materiality, pričom jeho uplatňovanie sa začne od roku 2026.

Tento rámec je úzko prepojený s ďalšími legislatívnymi iniciatívami EÚ, najmä smernicou CSRD, ktorá upravuje povinnosti podnikov v oblasti vykazovania informácií o udržateľnosti (bližšie informácie v časti 1.1.5), a nariadením SFDR, ktoré stanovuje požiadavky na zverejňovanie informácií vo finančnom sektore (viac v časti 1.1.3).

Očakávaný vplyv na MSP

Taxonómia EÚ má nepriamy vplyv aj na malé a stredné podniky. Aj keď MSP priamo neukladá povinnosť klasifikovať svoje hospodárske činnosti, finančné inštitúcie a veľké spoločnosti, ktoré podliehajú povinnostiam vyplývajúcim zo smernice CSRD a nariadenia SFDR, budú od MSP požadovať relevantné údaje o tom, či ich aktivity spĺňajú kritériá taxonómie. Podniky, ktoré dokážu preukázať súlad s týmto rámcom, získajú výhodnejší prístup k financovaniu, investíciám a zvýhodneným úverom, pričom zároveň posilnia svoju pozíciu v dodávateľských reťazcoch a zvýšia svoju konkurencieschopnosť na európskom trhu.

1.1.5 Smernica CSRD

Smernica o vykazovaní informácií a udržateľnosti podnikov (Corporate Sustainability Reporting Directive)⁷ predstavuje zásadný legislatívny krok v oblasti vykazovania informácií o udržateľnosti podnikov. Smernica bola prijatá v roku 2022 a nadobudla účinnosť 5. januára 2023. Jej hlavným cieľom je rozšíriť a zjednotiť povinnosti podnikov v oblasti zverejňovania údajov o udržateľnosti tak, aby boli tieto informácie porovnateľné, spoľahlivé a relevantné pre investorov, spotrebiteľov aj širšiu verejnosť.

Smernica rozširuje okruh podnikov, na ktoré sa povinnosti vzťahujú – z pôvodných približne 11 tisíc spoločností podľa pôvodnej smernice NFRD⁸ z roku 2014, na viac než 50 tisíc podnikov. Povinnosť sa týka všetkých veľkých podnikov⁹, kótovaných spoločností na regulovanom trhu¹⁰, vrátane malých a stredných podnikov s výnimkou mikropodnikov a vybraných dcérskych spoločností z tretích krajín, ak prekročia stanovené prahové hodnoty (napríklad obrat nad 150 miliónov eur v rámci EÚ).

Tieto podniky majú podľa smernice povinnosť reportovať podľa princípu dvojitej významnosti (double materiality), to znamená nielen o tom, ako ich činnosť ovplyvňuje životné prostredie a spoločnosť, ale aj o tom, ako tieto faktory pôsobia na ich podnikanie. Zároveň sú povinné používať jednotné európske štandardy pre vykazovanie udržateľnosti (ESRS), zabezpečiť nezávislé overenie údajov audítorom a sprístupniť reporty v digitálnom formáte, aby boli strojovo čitateľné a porovnateľné.

Podniky, na ktoré sa vzťahujú povinnosti CSRD, musia v pravidelnej správe o udržateľnosti zverejňovať komplexné informácie, ktoré pokrývajú environmentálne, sociálne aj riadiace aspekty ich činnosti. V oblasti životného prostredia sa vyžaduje uvádzanie údajov o emisiách skleníkových plynov vrátane celkovej uhlíkovej stopy, o spotrebe energií a podiele obnoviteľných zdrojov, o využívaní prírodných zdrojov, vody a pôdy, ako aj o dopade podnikania na biodiverzitu a obehové hospodárstvo. Sociálna dimenzia reportingu zahŕňa informácie o pracovných podmienkach, zdraví a bezpečnosti zamestnancov, o rovnosti príležitostí, diverzite a inklúzii, o dodržiavaní ľudských práv v rámci podniku aj dodávateľského reťazca, ako aj o vzťahoch so zákazníkmi a komunitami. V oblasti riadenia

⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2464, ktorou sa mení nariadenie (EÚ) č. 537/2014, smernica 2004/109/ES, smernica 2006/43/ES a smernica 2013/34/EÚ

⁸ Smernica 2014/95/EÚ, známa ako *NFRD (Non-Financial Reporting Directive)*, bola prijatá v roku 2014 a predstavovala prvý legislatívny rámec EÚ pre povinné zverejňovanie nefinančných informácií.

⁹ Veľkým podnikom je spoločnosť, ktorá spĺňa aspoň dve z nasledujúcich kritérií: viac ako 250 zamestnancov, čistý obrat and 40 mil. eur a celková hodnota aktív and 20 mil. eur.

¹⁰ Kótovaná spoločnosť je podnik, ktorého akcie alebo iné cenné papiere sú prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu, napríklad na burze cenných papierov. Na Slovensku sú kótované spoločnosti obchodované na Burze cenných papierov v Bratislave.

sa podniky musia zamerať na štruktúru a zodpovednosť orgánov spoločnosti, na etiku podnikania vrátane boja proti korupcii a úplatkárstvu, na politiku odmeňovania manažmentu a na mechanizmy riadenia rizík, ktoré zahŕňajú aj klimatické a širšie ESG riziká.

Očakávaný vplyv na MSP

Povinnosti vyplývajúce zo smernice CSRD sa vzťahujú aj na kótované malé a stredné podniky, s výnimkou mikropodnikov. V praxi to znamená, že ak je MSP prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu, musí od roku 2026 - s možnosťou odkladu do 2028 - reportovať informácie o udržateľnosti podľa jednotných európskych štandardov.

Pre nekótované MSP smernica neustanovuje priamu povinnosť vykazovania. Keďže sú často súčasťou dodávateľských reťazcov veľkých spoločností, ktoré podliehajú povinnému reportingu, bude sa od nich nepriamo vyžadovať poskytovanie relevantných údajov o udržateľnosti. V praxi to znamená, že aj nekótované MSP budú musieť zvyšovať transparentnosť a pripravenosť v oblasti ESG, aby si udržali konkurencieschopnosť a pozíciu v európskom hospodárskom prostredí.

1.1.6 Štandardy ESRS

ESRS (European Sustainability Reporting Standards) predstavujú súbor jednotných európskych štandardov, ktoré definujú štruktúru, rozsah a obsah správ o udržateľnosti. Ich cieľom je zabezpečiť konzistentný a porovnateľný ESG reporting v súlade s požiadavkami smernice CSRD bližšie špecifikovanými v časti 1.2.5.

Štandardy stanovujú povinné ukazovatele, metodiku a formát zverejňovania informácií, čím vytvárajú jednotný rámec pre transparentné a dôveryhodné vykazovanie udržateľnosti v celej Európskej únii. Štruktúra štandardov sa člení na všeobecné štandardy (cross-cutting), environmentálne štandardy (E), sociálne štandardy (S) a governance štandardy (G). Prehľad kategórií a stručný opis štandardov poskytuje nasledujúca tabuľka.

Tab.č. 3: Štandardy ESRS

Kategória	Označenie	Zameranie
Všeobecné	ESRS 1	Všeobecné požiadavky na vykazovanie – princípy, rozsah, metodika
	ESRS 2	Všeobecné zverejňované informácie – obchodný model, stratégia, riadenie, politiky
Environmentálne (E)	ESRS E1	Zmena klímy – emisie, mitigácia, adaptácia
	ESRS E2	Znečisťovanie – emisie do ovzdušia, pôdy, vody
	ESRS E3	Voda a morské zdroje – spotreba, ochrana, manažment
	ESRS E4	Biodiverzita a ekosystémy – ochrana druhov, prírodných oblastí
	ESRS E5	Obehové hospodárstvo – využívanie zdrojov, odpad, recyklácia
Sociálne (S)	ESRS S1	Vlastná pracovná sila – pracovné podmienky, diverzita, rovnosť
	ESRS S2	Pracovníci v hodnotovom reťazci – práva, podmienky, zodpovednosť
	ESRS S3	Dotknuté komunity – vplyv na miestne obyvateľstvo, sociálne dopady
	ESRS S4	Spotrebiteľia a koncoví používatelia – bezpečnosť, transparentnosť, férovosť
Governance (G)	ESRS G1	Podnikateľské správanie – etika, plnenie regulačných povinností, korupcia, daňová transparentnosť

Zdroj: ESRS

Očakávaný vplyv na MSP

ESRS vytvára jednotný rámec, ktorý má potenciál zvýšiť transparentnosť a dôveryhodnosť podnikania v celej EÚ. Pre MSP znamená najmä tlak na zber údajov o udržateľnosti v rámci dodávateľských reťazcov, ale zároveň aj príležitosť posilniť svoju pozíciu na trhu prostredníctvom zodpovedného podnikania. Kľúčovým faktorom bude dostupnosť zjednodušených reportingových štandardov a podporných mechanizmov, ktoré umožnia MSP zvládnuť nové požiadavky bez neúmernej administratívnej záťaže.

1.1.7 Kompas konkurencieschopnosti EÚ

Kompas konkurencieschopnosti Európskej únie (Competitiveness Compass) predstavuje strategický rámec, ktorý Európska komisia uviedla začiatkom roka 2025 ako reakciu na dlhodobé zaostávanie produktivity a inovačnej kapacity Európy v porovnaní s globálnymi konkurentmi, najmä Spojenými štátmi a Čínou.

Kompas konkurencieschopnosti Európskej únie je koncipovaný ako cestovná mapa, ktorá má usmerňovať hospodársku politiku Únie v nasledujúcom desaťročí. Jeho základ tvoria tri strategické priority: **inovácia, dekarbonizácia a bezpečnosť**.

Inovácia predstavuje pilier zameraný na podporu výskumu a vývoja, rozvoj digitálnych technológií, umelej inteligencie a biotechnológií. Cieľom je zabezpečiť technologické vedenie Európy v kľúčových odvetviach budúcnosti a posilniť jej schopnosť konkurovať globálnym lídrom.

Dekarbonizácia sa sústreďuje na investície do čistej energie, znižovanie závislosti od fosílnych palív a kritických surovín, ako aj na podporu obehového hospodárstva. Tento pilier má potenciál transformovať európske hospodárstvo smerom k udržateľnosti a zároveň vytvárať nové trhové príležitosti.

Bezpečnosť je zameraná na posilnenie energetickej a technologickej odolnosti. Jej cieľom je minimalizovať externé závislosti a posilniť strategickú autonómiu Únie, čím sa zvýši stabilita a odolnosť európskeho hospodárstva voči globálnym rizikám.

Praktické opatrenia obsiahnuté v Kompase zahŕňajú najmä prehĺbenie jednotného trhu, vrátane integrácie kapitálových trhov, čo by mohlo priniesť stovky miliárd eur dodatočného financovania pre európske podniky. Ďalším kľúčovým prvkom je zjednodušenie regulačného prostredia, ktoré má podľa strategického dokumentu potenciál znížiť administratívne náklady podnikov o desiatky miliárd eur ročne. Očakáva sa tiež vznik nových pracovných miest, najmä v oblasti obehového hospodárstva a zelených technológií, čím sa posilní sociálny rozmer transformácie.

Kompas konkurencieschopnosti tak predstavuje nielen analytický rámec na identifikáciu slabých miest európskej ekonomiky, ale aj praktický nástroj na koordináciu hospodárskych politík členských štátov. Jeho implementácia má zásadný význam pre zabezpečenie dlhodobej prosperity, technologického vedenia a udržateľného životného štandardu v EÚ.

Očakávaný vplyv na MSP

Kompas konkurencieschopnosti EÚ má potenciál stať sa významným nástrojom na posilnenie postavenia MSP, avšak jeho reálny dopad bude závisieť od schopnosti členských štátov a európskych inštitúcií zabezpečiť rovnomernú dostupnosť financovania, efektívne

zjednodušenie regulácií a primeranú podporu pri adaptácii na nové technologické a environmentálne požiadavky. Bez týchto predpokladov hrozí, že deklarované prínosy sa pre mnohé MSP nenaplnia v plnom rozsahu.

Aj keď Kompas konkurencieschopnosti má potenciál priniesť MSP významné stimuly v podobe lepšieho prístupu k financovaniu, zníženia administratívnej záťaže a otvárania nových trhových príležitostí, jeho implementácia zároveň prináša viaceré riziká a obmedzenia, ktoré môžu oslabiť reálny dopad na MSP.

Integrácia kapitálových trhov síce vytvára predpoklady na mobilizáciu dodatočných zdrojov, avšak MSP v menších alebo periférnych regiónoch môžu čeliť obmedzenému prístupu k týmto finančným nástrojom. Rizikom je, že kapitál sa bude koncentrovať najmä v rozvinutejších členských štátoch a vo väčších podnikoch, zatiaľ čo MSP s nižšou bonitou alebo slabšou inovačnou kapacitou zostanú na okraji.

Deklarované zjednodušenie regulačného prostredia môže byť v praxi limitované tým, že MSP musia paralelne plniť nové požiadavky vyplývajúce z digitálnej a udržateľnej transformácie. Zavádzanie environmentálnych štandardov, reportingových povinností či kybernetickej bezpečnosti môže pre menšie podniky znamenať dodatočné náklady a potrebu špecializovaných kapacít, ktoré často nemajú k dispozícii.

Nové trhové príležitosti v oblasti obehového hospodárstva, obnoviteľných zdrojov či digitálnych riešení sú atraktívne, no vyžadujú vysokú mieru investícií do výskumu, technológií a kvalifikovanej pracovnej sily. MSP, ktoré disponujú obmedzenými zdrojmi, môžu mať problém udržať krok s väčšími konkurentmi, čo môže viesť k prehľbovaniu rozdielov medzi jednotlivými segmentmi podnikateľského sektora.

Kompas síce ponúka stimuly, no zároveň zvyšuje nároky na MSP v oblasti inovácií, digitalizácie a udržateľnosti. Ak podporné mechanizmy nebudú dostatočne prístupné alebo flexibilné, hrozí, že časť MSP nebude schopná tieto požiadavky naplniť, čo môže viesť k ich postupnému vytlačaniu z trhu.

1.1.8 Ďalšie legislatívne a regulačné iniciatívy v oblasti udržateľnosti

V posledných rokoch Európska únia čelí rastúcemu tlaku na posilnenie udržateľnosti podnikania, zvýšenie transparentnosti a zodpovednosti podnikov voči spoločnosti a životnému prostrediu. Tento tlak vyplýva z viacerých faktorov: klimatická kríza, globálne porušovanie ľudských práv v dodávateľských reťazcoch, potreba znížiť administratívnu záťaž podnikov a zároveň zabezpečiť, aby aj malé a stredné podniky mali prístup k primeraným nástrojom reportingu v oblasti udržateľnosti.

Smernica CSDDD (Corporate Sustainability Due Diligence Directive) bola prijatá s cieľom posilniť zodpovednosť podnikov za ich činnosť v celom hodnotovom reťazci. Dôvodom je rastúci počet prípadov porušovania pracovných práv, detskej práce či environmentálnych škôd v krajinách, kde európske podniky pôsobia prostredníctvom dodávateľov. Smernica smeruje k tomu, aby podniky systematicky identifikovali riziká, prijímali preventívne opatrenia a zabezpečovali nápravu. Jej cieľom je vytvoriť jednotný rámec pre zodpovedné podnikanie, ktorý posilní dôveru spotrebiteľov a investorov a zároveň prispeje k ochrane ľudských práv a životného prostredia.

Omnibus balík (2025) vznikol ako reakcia na kritiku, že povinnosti v oblasti ESG reportingu sú pre podniky, najmä malé a stredné, príliš komplexné a administratívne

zaťažujúce. Jeho hlavným cieľom je znížiť nadmernú byrokratickú záťaž, ktorá brzdí podnikateľskú aktivitu a zvyšuje prevádzkové náklady, prostredníctvom racionalizácie a harmonizácie reportingových požiadaviek. Praktické uľahčenia, ktoré by mal tento balík priniesť pre MSP, sú:

- Odstránenie duplicít: MSP nebudú musieť paralelne vypracovávať viaceré správy podľa odlišných metodík. Omnibus balík zjednotil požiadavky tak, aby sa rovnaké údaje nemuseli opakovane vykazovať v rôznych formátoch;
- Zjednodušenie procesov: reportingové povinnosti boli preformulované do prehľadnejších a menej detailných štruktúr, čo by malo znížiť časovú náročnosť a potrebu špecializovaných administratívnych kapacít;
- Jednotný rámec: zavedenie harmonizovaného systému by malo umožniť MSP lepšie sa orientovať v požiadavkách a minimalizovať riziko chýb či nejasností pri plnení povinností;
- Digitálne nástroje: podpora využívania jednotného digitálneho značkovania dát, čo uľahčuje automatizáciu procesov a znižuje manuálnu administratívu;
- Proporcionalita povinností: pre MSP boli zavedené zjednodušené reportingové štandardy, ktoré zohľadňujú ich menšie kapacity a obmedzené zdroje;
- Zníženie nákladov: vďaka racionalizácii by sa mala znížiť potreba externého poradenstva, čo by malo redukovať finančné náklady spojené s ESG reportingom;
- Transparentnosť bez nadmernej záťaže: balík zachováva základnú úroveň transparentnosti voči investorom, obchodným partnerom a verejnosti, no zároveň obmedzuje rozsah povinností tak, aby neboli pre MSP neprimerane náročné.

Dobrovoľný štandard pre malé a stredné podniky (Voluntary Sustainability Reporting Standard for SMEs - **VSME**) je európsky rámec, ktorý pripravila organizácia EFRAG. Slúži ako jednoduchší systém ESG reportingu pre firmy, ktoré nemajú povinnosť podávať správy podľa smernice CSRD, ale aj tak čelia tlaku zo strany bánk, investorov či obchodných partnerov, aby preukázali svoju zodpovednosť a transparentnosť.

Na Slovensku ho využívajú najmä poradenské spoločnosti, finančné inštitúcie a odborné platformy, ktoré ho propagujú ako praktický nástroj pre MSP. Odporúčanie Komisie (EÚ) 2025/1710 tento rámec oficiálne potvrdilo. VSME je nastavený tak, aby bol pre menšie podniky zvládnutelný – obsahuje menej dátových bodov, znižuje administratívnu záťaž a umožňuje firmám komunikovať základné informácie o svojich environmentálnych, sociálnych a riadiacich dopadoch. Cieľom je, aby sa MSP mohli zapojiť do iniciatív v oblasti udržateľnosti, posilnili svoju dôveryhodnosť voči obchodným partnerom a investorom a zároveň si udržali konkurencieschopnosť v meniacom sa hospodárskom prostredí.

Tieto iniciatívy spoločne smerujú k vytvoreniu rovnováhy medzi zodpovednosťou a udržateľnosťou na jednej strane a znížením administratívnej záťaže na strane druhej. Ich cieľom je zabezpečiť, aby podniky pôsobiace v EÚ – od veľkých korporácií až po MSP – prispievali k ochrane ľudských práv, životného prostredia a zároveň mali podmienky na efektívne fungovanie v globálne konkurenčnom prostredí.

1.2 Kľúčové iniciatívy v oblasti udržateľnosti na Slovensku

Slovensko v posledných rokoch rozvíja politiku udržateľnosti, avšak jej praktické výsledky sú nerovnomerné a často limitované. Deklarovaným cieľom je dosiahnuť klimatickú neutralitu, podporiť zelenú transformáciu hospodárstva a chrániť biodiverzitu. Tento proces zahŕňa vládne strategické dokumenty, občianske iniciatívy aj podnikateľské projekty, no ich koordinácia a reálne dopady na hospodársku prax zostávajú čiastočné. Kľúčové smery ako

dekarbonizácia, cirkulárna ekonomika, zelené investície a ochrana biodiverzity, sú síce formálne definované, ale ich implementácia naráža na finančné, kapacitné a organizačné bariéry, najmä v sektore MSP.

1.2.1 Strategické rámce a programy

Program Slovensko 2025 – Digitálna a zelená transformácia

Program Slovensko 2025 – Digitálna a zelená transformácia je vládny rámec, ktorý spája digitálnu modernizáciu s podporou udržateľného rozvoja. Obsahuje 127 opatrení s plánovanými investíciami vo výške 2,26 miliardy eur (približne 1,74 % HDP). Program nadväzuje na Plán obnovy a odolnosti SR a Národný energetický a klimatický plán SR (NEKP). Program pripravil Úrad vlády SR v spolupráci s Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Digitálnou koalíciou. Oficiálne bol predstavený v Bratislave v júli 2025.

Program prepája digitálnu transformáciu s udržateľnosťou. V oblasti ESG sa sústreďuje na dekarbonizáciu, energetickú efektívnosť, cirkulárnu ekonomiku, udržateľnú mobilitu a podporu MSP, pričom digitálne riešenia majú uľahčiť reporting a posilniť transparentnosť.

Cieľom programu je pripraviť Slovensko na digitálnu a zelenú dekádu, to znamená posilniť konkurencieschopnosť hospodárstva, znížiť uhlíkovú stopu a zabezpečiť, aby transformácia bola spravodlivá a inkluzívna.

Hlavnými cieľmi sú:

- spravodlivá transformácia hospodárstva – podpora regiónov zasiahnutých dekarbonizáciou a reštrukturalizáciou priemyslu;
- rozvoj digitálnych zručností a inovácií – posilnenie vzdelávania v oblasti digitálnych technológií, podpora umelej inteligencie, kybernetickej bezpečnosti a modernizácia digitálnej infraštruktúry;
- zelená budúcnosť – investície do obnoviteľných zdrojov energie, zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, rozvoj cirkulárnej ekonomiky a podpora udržateľnej mobility;
- podpora MSP – vytvorenie podmienok pre malé a stredné podniky, aby sa mohli zapojiť do dodávateľských reťazcov v oblasti digitalizácie, obnoviteľných zdrojov a cirkulárnych riešení.

Medzi opatrenia, ktoré sa vzťahujú na ESG, patria:

- energetická efektívnosť budov – podpora rozsiahlej renovácie verejných aj súkromných budov s cieľom znížiť spotrebu energie a emisie CO₂;
- rozvoj obnoviteľných zdrojov energie – investície do solárnych a veterných elektrární, podpora decentralizovanej energetiky a komunitných projektov;
- udržateľná mobilita – elektrifikácia verejnej dopravy (autobusy, železnice), rozvoj nabíjacej infraštruktúry a podpora nízkoemisných vozidiel,
- cirkulárna ekonomika – opatrenia na znižovanie odpadu, rozvoj recyklačných kapacít a podpora inovatívnych riešení pre opätovné využitie materiálov,
- zelené financovanie a podpora MSP – vytváranie podmienok pre malé a stredné podniky na zapojenie sa do dodávateľských reťazcov v oblasti ESG, vrátane prístupu k zeleným investíciám a grantom,
- digitálne nástroje pre ESG reporting – rozvoj systémov na zber a spracovanie environmentálnych dát, ktoré uľahčia transparentnosť a porovnateľnosť výsledkov.

Tab.č. 4: Opatrenia ESG Programu Slovensko 2025 – Digitálna a zelená transformácia

Opatrenie	Environment (E)	Social (S)	Governance (G)
Energetická efektívnosť budov	Zníženie spotreby energie, emisií CO ₂	Lepšie podmienky bývania, nižšie náklady domácností	Transparentné využitie verejných zdrojov
Rozvoj obnoviteľných zdrojov energie	Podpora solárnych a veterných elektrární	Nové pracovné miesta v zelených odvetviach	Regulácia a monitoring investícií
Udržateľná mobilita	Zníženie emisií z dopravy	Dostupnejšia a čistejšia verejná doprava	Strategické plánovanie infraštruktúry
Cirkulárna ekonomika	Zníženie odpadu, podpora recyklácie	Posilnenie lokálnych komunit a MSP	Zavádzanie štandardov a kontrolných mechanizmov
Zelené financovanie a podpora MSP	Investície do udržateľných projektov	Rovný prístup MSP k financovaniu	Transparentnosť grantov a dotačných schém
Digitálne nástroje pre ESG reporting	Monitorovanie environmentálnych dát	Posilnenie zodpovednosti firiem voči spoločnosti	Zlepšenie transparentnosti a porovnateľnosti údajov

Zdroj: vlastné spracovanie

Program je v súlade s Európskou zelenou dohodou (European Green Deal) a nadväzuje na Národný energetický a klimatický plán SR (NEKP). Zároveň je prepojený s Plánom obnovy a odolnosti SR, ktorý financuje zelené a digitálne projekty z európskych zdrojov. Malé a stredné podniky sú vnímané ako kľúčový aktér transformácie.

Integrovaný národný energetický a klimatický plán SR

Integrovaný národný energetický a klimatický plán Slovenskej republiky (NECP)¹¹, ktorý pripravilo Ministerstvo hospodárstva SR, je základným strategickým dokumentom, ktorý definuje národné ciele v oblasti energetiky a ochrany klímy do roku 2030, s výhľadom do roku 2050. Dokument definuje nasledovné národné ciele do roku 2030:

- zníženie emisií skleníkových plynov v sektore, ktorý nespadá do európskeho systému obchodovania s emisnými povolenkami (non-ETS) o 22,7 % oproti roku 2005,
- zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie (OZE) na 25 % hrubej konečnej spotreby energie,
- zlepšenie energetickej efektívnosti: zmena +2,6 % úspory primárnej energie (PES) / - 1,8 % konečná energetická spotreba (KES) oproti referenčnému scenáru EÚ z roku 2020,
- zabezpečenie prepojenia elektrických sústav na úrovni minimálne 50 %,
- podpora klimatickej neutrality do roku 2050 a príspevok k cieľu EÚ -55 % emisií do roku 2030 (oproti roku 1990),
- zameranie sa na bezpečnosť dodávok energie a jej cenovú dostupnosť ako kľúčové kvalitatívne priority.

NECP predstavuje komplexný rámec, ktorý prepája environmentálne, sociálne aj governance aspekty udržateľnosti. V environmentálnej oblasti stanovuje záväzné ciele pre znižovanie emisií skleníkových plynov, zvyšovanie podielu obnoviteľných zdrojov energie a zlepšovanie energetickej efektívnosti. Osobitný dôraz je kladený na modernizáciu budov,

¹¹ <https://www.enviroportal.sk/dokument/integrovaný-narodný-energetický-a-klimatický-plan-na-roky-2021-2030>

rozvoj nízkouhlíkových technológií a podporu udržateľnej mobility, čím sa Slovensko približuje k európskym klimatickým záväzkom.

Sociálny rozmer plánu sa sústreďuje na spravodlivú transformáciu regiónov, ktoré sú najviac zasiahnuté odklonom od uhlia, predovšetkým Horná Nitra. Cieľom je minimalizovať negatívne dopady na miestne komunity prostredníctvom rekvalifikácie pracovnej sily, podpory nových pracovných miest v zelených odvetviach a zabezpečenia dostupnej energie pre obyvateľstvo. NEKP tak prispieva k zlepšeniu kvality života, posilňuje sociálnu inklúziu a podporuje regionálny rozvoj.

Governance dimenzia plánu sa prejavuje v zavedení transparentného riadenia a monitorovania plnenia cieľov. Slovensko sa zaviazalo pravidelne reportovať výsledky voči Európskej komisii, čím sa posilňuje dôveryhodnosť a kontrola nad realizáciou opatrení. Governance zahŕňa aj participáciu verejnosti, samospráv a odborných inštitúcií na tvorbe a hodnotení politiky, čo zvyšuje legitimitu prijatých rozhodnutí. Prepojenie s európskymi rámcami, ako je Európska zelená dohoda či systém obchodovania s emisnými povolenkami (EU ETS), zabezpečuje, že slovenská energetická a klimatická politika je súčasťou širšieho európskeho kontextu a riadi sa jednotnými pravidlami.

1.2.2 Odborné a podnikové iniciatívy

Na Slovensku pôsobi viacero iniciatív v oblasti udržateľnosti, ktoré dopĺňajú vládne stratégie a európske rámce. Okrem štátnych dokumentov, ako je Národný energetický a klimatický plán či Program Slovensko 2025, sa do zelenej transformácie aktívne zapájajú aj banky, energetické spoločnosti a nadácie.

Slovenská klimatická iniciatíva¹² je nezisková platforma, ktorá združuje odborníkov, podniky, akademické inštitúcie a verejný sektor s cieľom podporiť zelenú transformáciu Slovenska a dosiahnuť klimatickú neutralitu. Zameriava sa na odbornú diskusiu o opatreniach vedúcich k zníženiu emisií a prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo, pričom sa snaží viesť debatu o klimatickej politike mimo ideologických rámcov. Iniciatíva pripravuje analytické podklady a štúdie, ktoré upozorňujú na riziká spojené s nedostatočným postupom v oblasti udržateľnosti, a zároveň identifikujú príležitosti, ktoré zelená transformácia prináša pre hospodárstvo a spoločnosť.

V oblasti udržateľnosti vyvíjajú iniciatívu veľké priemyselné a energetické spoločnosti a banky, hoci ich aktivity majú často selektívny charakter. Energetické spoločnosti, napríklad Východoslovenská energetika, realizujú projekty zamerané na efektívnejšie využívanie zdrojov a hospodárnejšie nakladanie s energiou, za ktoré získavajú ocenenia za udržateľnosť. Podobne aj ďalšie veľké priemyselné podniky postupne zavádzajú opatrenia v oblasti dekarbonizácie, cirkulárnej ekonomiky či znížovania spotreby energií, prevažne s cieľom naplniť európske klimatické záväzky a udržať si konkurencieschopnosť, pričom praktické dopady na širšie hospodárske prostredie zostávajú obmedzené.

Nadácie bánk, ako Nadácia VÚB či Nadácia Slovenskej sporiteľne, podporujú environmentálne projekty prostredníctvom grantových programov Atlas a Pre budúcnosť. Tieto programy oceňujú inovatívne riešenia a financujú lokálne iniciatívy, no ich rozsah je relatívne limitovaný a nedokáže zásadne ovplyvniť systémové problémy v oblasti udržateľnosti. Banky sa zároveň stávajú aktívnymi iniciátormi udržateľnosti prostredníctvom

¹² <https://www.klimatickainiciativa.sk/>

svojich investičných politík – čoraz viac zohľadňujú ESG kritériá pri poskytovaní úverov a hodnotení rizík, čím vytvárajú tlak na podniky, aby prijímali udržateľné postupy. Tento tlak však môže byť pre malé a stredné podniky finančne a administratívne náročný.

1.2.3 Programy financované z EÚ fondov

Opatrenia v oblasti udržateľnosti sú v súčasnom programovom období podporované prostredníctvom európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) a Plánu obnovy a odolnosti SR. Obe finančné schémy sú nastavené tak, aby prispievali k napĺňaniu klimatických cieľov EÚ, znižovaniu energetickej náročnosti a podpore obehového hospodárstva.

Napriek tomu, že Program Slovensko 2021–2027 a Plán obnovy a odolnosti prináša významné finančné príležitosti pre malé a stredné podniky, realita ukazuje, že prístup k nenávratným finančným príspevkom je pre mnohé MSP často obmedzený alebo nedostupný. Bariérou býva predovšetkým vysoká administratívna náročnosť spojená s prípravou projektov, komplikované hodnotiace procesy a požiadavky na spolufinancovanie, ktoré menšie podniky nedokážu vždy zabezpečiť. Ďalším problémom je nedostatok interných kapacít – MSP často nemajú odborníkov na projektový manažment, ESG reporting či technické spracovanie žiadostí, čo ich znevýhodňuje oproti väčším firmám. V dôsledku toho sa stáva, že aj napriek existencii finančných zdrojov a deklarovanej podpore, časť MSP nedokáže tieto prostriedky reálne využiť, čím sa prehľbujú regionálne rozdiely a znižuje sa efektívnosť celkového dopadu programu na podnikateľské prostredie.

Plán obnovy a odolnosti SR

Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky predstavuje strategický rámec reforiem a investícií, ktorého cieľom je podporiť zelenú transformáciu, digitalizáciu a zvýšiť konkurencieschopnosť hospodárstva. MSP zohrávajú v tomto procese kľúčovú úlohu, keďže tvoria základnú štruktúru slovenskej ekonomiky a sú významným zdrojom zamestnanosti.

V rámci komponentu **Zelená ekonomika** sú investície zamerané do obnoviteľných zdrojov energie, zvyšovania energetickej účinnosti a dekarbonizácie výrobných procesov. Podpora sa sústreďuje na projekty fotovoltických elektrární, batériových úložísk či modernizácie technologických postupov s cieľom znížiť uhlíkovú stopu. Tieto opatrenia prispievajú k dosahovaniu klimatických cieľov a zároveň zvyšujú dlhodobú konkurencieschopnosť podnikov prostredníctvom nižších prevádzkových nákladov.

Komponent **Konkurencieschopné a inovatívne Slovensko** sa zameriava na posilnenie výskumu, vývoja a inovácií, pričom MSP majú možnosť čerpať prostriedky na aplikovaný výskum, spoluprácu s univerzitami a rozvoj startupov. Súčasťou je aj podpora internacionalizácie, ktorá uľahčuje vstup menších podnikov na zahraničné trhy. Významnou oblasťou je digitalizácia podnikových procesov – od zavádzania moderných ERP systémov¹³ cez kybernetickú bezpečnosť až po využívanie cloudových riešení a e-commerce. Tieto opatrenia majú za cieľ zvýšiť efektivitu MSP, posilniť ich odolnosť voči krízam a zlepšiť schopnosť reagovať na meniace sa trhové podmienky.

¹³ ERP - Enterprise Resource Planning - sú komplexné softvérové riešenia, ktoré integrujú a riadia kľúčové podnikové procesy – od financií cez výrobu až po ľudské zdroje – v jednom centrálnom systéme.

Dôležitú dimenziu predstavuje aj komponent **Efektívny štát a digitalizácia**, ktorý vytvára príležitosti pre MSP zapojiť sa do digitálnych projektov verejnej správy, napríklad prostredníctvom hackathonov či výziev na vývoj inovatívnych riešení. Podpora kybernetickej bezpečnosti navyše prispieva k ochrane dát a zvyšuje dôveru zákazníkov i obchodných partnerov.

Z pohľadu ESG rámca majú tieto opatrenia dopad na environmentálnu, sociálnu aj governance dimenziu podnikania. MSP, ktoré budú mať možnosť sa zapojiť do tzv. zelených investícií a digitalizácie, budú lepšie pripravené na povinnosti vyplývajúce zo smerníc CSRD a CSDDD. Adaptácia na ESG požiadavky im umožní splniť regulačné podmienky a získať výhodu pri financovaní a verejných zákazkách. Plán obnovy poskytuje MSP príležitosť na modernizáciu, zvýšenie efektívnosti a posilnenie postavenia na trhu, pričom úspech závisí od schopnosti využiť dostupné nástroje, zvládnuť administratívnu záťaž a zosúladiť investície s cieľmi udržateľného rozvoja.

Program Slovensko 2021 - 2027

Program Slovensko 2021–2027 má výrazné prepojenie na princípy ESG, ktoré sa premietajú do podpory podnikateľského sektora aj samospráv. MSP, ako aj väčšie firmy, môžu prostredníctvom programu čerpať financie na zelené investície, digitalizáciu či inovačné projekty, pričom sa od nich očakáva zosúladenie s požiadavkami ESG štandardov. Samosprávy získavajú podporu na realizáciu projektov udržateľnej mobility, zvyšovanie energetickej efektívnosti budov a posilňovanie sociálnej inklúzie, čím program priamo prispieva k napĺňaniu environmentálnych a sociálnych hodnôt na lokálnej úrovni. Zároveň platí, že všetky projekty financované z Programu Slovensko musia byť v súlade s európskymi regulačnými rámcami, najmä smernicami CSRD a CSDDD, čo zvyšuje tlak na transparentnosť, zodpovedné riadenie a udržateľnosť vo verejnom aj súkromnom sektore.

Jednou z kľúčových priorít je **Veda, výskum a inovácie** (RSO1.1), ktorá cieľi na posilnenie medzisektorovej spolupráce a rozširovanie výskumných kapacít v podnikoch. MSP prostredníctvom tejto priority majú príležitosť zapojiť sa do projektov aplikovaného výskumu, spolupracovať s akademickou sférou a rozvíjať inovačné riešenia podporujúce udržateľný rast a znižovanie environmentálnej stopy. Tento prístup priamo nadväzuje na environmentálnu dimenziu ESG, keďže inovácie sú často orientované na ekologické technológie a efektívnejšie využívanie zdrojov.

Ďalším dôležitým prvkom je Opatrenie 1.4.1 – **Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu a podnikanie**, ktoré je zameraná na tréningy a vzdelávanie pracovníkov MSP. Cieľom je posilniť kvalifikáciu pracovnej sily v oblastiach digitálnych technológií, zelených procesov a podnikateľských zručností. Sociálna dimenzia ESG sa tu prejavuje v podpore inkluzívneho vzdelávania, zvyšovaní adaptability zamestnancov a posilňovaní regionálnej zamestnanosti.

Tretím pilierom je digitalizácia podnikov, ktorá zahŕňa granty na zavádzanie ERP systémov, kybernetickej bezpečnosti, cloudových riešení a e-commerce. Tieto opatrenia zvyšujú efektívnosť riadenia, transparentnosť procesov a odolnosť podnikov voči kybernetickým hrozbám. Governance dimenzia ESG sa tu odráža v posilnení zodpovedného riadenia, ochrane dát a zvyšovaní dôveryhodnosti MSP vo vzťahu k obchodným partnerom a zákazníkom.

2 ESG princípy a ich vplyv na fungovanie MSP

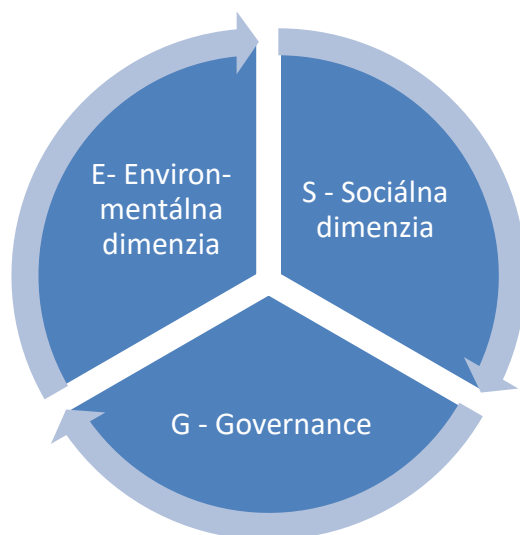
ESG rámec sa v posledných rokoch stal povinným nástrojom hodnotenia podnikovej udržateľnosti, no jeho implementácia je sprevádzaná viacerými problémami. Na rozdiel od konceptu CSR (Corporate Social Responsibility), ktorý zdôrazňuje dobrovoľné aktivity podnikov, ESG sa sústreďuje na regulované a merateľné aspekty, ktoré podliehajú hodnoteniu investorov a regulačných orgánov. Kapitola približuje základné princípy ESG – environmentálnu, sociálnu a governance dimenziu – spolu s povinnosťami, ktoré z nich vyplývajú. Poskytuje prehľad hlavných medzinárodných štandardov, ich rozdielov, záväznosti a metodologických úskalí. Ďalej sa venuje otázkam štandardizácie, duplicity rámcov a administratívnej náročnosti. Záver kapitoly porovnáva prístupy vybraných krajín a regiónov k ESG.

2.1 Vymedzenie ESG princípov

ESG predstavuje rámec hodnotenia podnikov a organizácií, ktorý presahuje tradičné finančné ukazovatele a sústreďuje sa na dlhodobú udržateľnosť, odolnosť voči rizikám a schopnosť prispievať k spoločenskému rozvoju.

ESG (Environmental, Social, Governance) sa skladá zo súboru princípov, ktoré hodnotia podniky z hľadiska ich environmentálneho dopadu, sociálnej zodpovednosti a kvality riadenia. Tento rámec sa stal kľúčovým nástrojom pre investorov, regulačné orgány aj samotné podniky, keďže umožňuje posudzovať nielen finančnú výkonnosť, ale aj dlhodobú udržateľnosť a odolnosť voči rizikám. Zahŕňa tri dimenzie – environmentálnu dimenziu (E), sociálnu dimenziu (S) a governance dimenziu (G).

Schéma č. 1: Princípy ESG

Environmentálna dimenzia je zameraná na vzťah podniku k životnému prostrediu. Zahŕňa opatrenia na znižovanie emisií skleníkových plynov, zvyšovanie energetickej efektívnosti, využívanie obnoviteľných zdrojov energie, správu odpadov a ochranu biodiverzity. Podniky, ktoré aktívne implementujú ekologické technológie a postupy, znižujú svoju uhlíkovú stopu a zároveň posilňujú svoju konkurencieschopnosť v kontexte prechodu na nízkouhlíkovú ekonomiku.

Sociálna dimenzia sa týka vzťahu podniku k zamestnancom, zákazníkom a širšej spoločnosti. Zahŕňa zabezpečenie férových pracovných podmienok, rovnosti príležitostí, ochrany zdravia a bezpečnosti, ako aj podporu inklúzie znevýhodnených skupín. Dôležitým aspektom je aj zodpovednosť voči zákazníkom prostredníctvom bezpečných produktov a transparentnej komunikácie. Pre MSP je táto dimenzia obzvlášť významná, keďže kvalitné pracovné prostredie a inkluzívna kultúra priamo ovplyvňujú ich schopnosť udržať si kvalifikovanú pracovnú silu.

Governance dimenzia sa sústreďuje na spôsob riadenia a správy podniku. Zahŕňa transparentnosť vo finančnom výkazníctve, etické správanie, mechanizmy boja proti korupcii, zodpovednosť vedenia a férové podnikateľské praktiky. Pre MSP aj väčšie podniky je posilnenie governance prvkov kľúčové, keďže zvyšuje dôveryhodnosť voči investorom, obchodným partnerom a zákazníkom. V kontexte európskych regulácií, ako sú smernice CSRD a CSDDD, sa governance stáva nevyhnutnou podmienkou pre prístup k financovaniu a verejným zákazkám.

2.2 Povinnosti spojené s ESG

2.2.1 Klimatické a environmentálne povinnosti (E)

Environmentálne povinnosti vyplývajúce z rámca ESG sa sústreďujú na systematické riadenie dopadov podnikov na životné prostredie a ich zosúladenie s európskymi regulačnými požiadavkami. Základným krokom je zavedenie merania emisií skleníkových plynov, ktoré zahŕňa výpočet priamych emisií (Scope 1), nepriamych emisií zo spotreby energie (Scope 2) a podľa významnosti aj emisií v dodávateľskom reťazci (Scope 3). Na tieto dáta nadväzuje vypracovanie plánu dekarbonizácie, ktorý musí obsahovať konkrétne míľniky, rozpočty a mechanizmy monitorovania pokroku, pričom sa kladie dôraz na interné kontroly kvality dát.

Súčasťou environmentálnych povinností je aj zvyšovanie energetickej efektívnosti prostredníctvom auditov spotreby energie, modernizácie technológií, budov a procesov, ako aj sledovania dosiahnutých úspor a návratnosti investícií. Podniky sú povinné posúdiť možnosti využívania obnoviteľných zdrojov energie, či už formou nákupu zelenej energie alebo budovaním vlastných zdrojov, pričom musia zmluvne ošetriť pôvod energie (napr. prostredníctvom PPA alebo záruk pôvodu) a transparentne reportovať podiel OZE na celkovej spotrebe.

Ďalšou oblasťou je hospodárenie s vodou a znečistením, ktoré zahŕňa monitorovanie spotreby vody, sledovanie vypúšťaných látok a znečistenia, ako aj vypracovanie plánov prevencie a nápravy v súlade s povoleniami. V oblasti odpadového hospodárstva sa vyžaduje zavedenie hierarchie postupov – od prevencie cez opätovné použitie až po recykláciu – a pravidelné sledovanie miery materiálového zhodnocovania.

Podniky musia zároveň zohľadňovať požiadavky EÚ taxonómie, najmä kritériá „významného príspevku“ k environmentálnym cieľom a zásadu „výrazne nepoškodiť“ (DNSH). Pri investíciách je potrebné uvádzať podiel obratu, CAPEX a OPEX zosúladený s taxonómiou. Dôležitou súčasťou je aj adaptácia na klimatické riziká, čo znamená identifikáciu fyzických hrozieb, ako sú extrémne teploty, povodne či suchá, a vypracovanie adaptačných plánov vrátane poistných a prevádzkových opatrení.

Napokon, environmentálne povinnosti sa vzťahujú aj na dodávateľský reťazec. Podniky musia nastaviť požiadavky na environmentálne štandardy dodávateľov, zabezpečiť zber relevantných

dát o spotrebe energie, emisiách a odpadoch, vykonávať kontroly a v prípade zistených nedostatkov prijímať nápravné opatrenia.

2.2.2 Povinnosti v rámci sociálnej dimenzie (S)

Sociálne povinnosti vyplývajúce z rámca ESG sú zamerané na vzťah podnikov k zamestnancom, zákazníkom a širšej spoločnosti, pričom kladú dôraz na férové pracovné podmienky, inklúziu a zodpovednosť voči komunitám. Základným prvkom je zabezpečenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci prostredníctvom jasne definovaných politík, pravidelných školení a mechanizmov na evidenciu a riešenie pracovných incidentov. Podniky musia garantovať rovnosť príležitostí, podporovať diverzitu a sledovať mzdovú rovnosť, pričom sa od nich očakáva zavedenie opatrení proti diskriminácii a obťažovaniu.

Férové odmeňovanie je ďalšou kľúčovou povinnosťou, ktorá zahŕňa transparentné mzdové rámce, pravidelné analýzy rovnakého odmeňovania a primerané benefity. Súčasne sa vyžaduje systematický rozvoj zručností pracovníkov prostredníctvom tréningov a rekvalifikácií, najmä v oblastiach digitálnych technológií a zelených procesov, čím sa posilňuje adaptabilita pracovnej sily na meniace sa podmienky trhu.

Podniky majú povinnosť zabezpečiť rešpektovanie práv pracovníkov, vrátane ochrany odborových práv, zavedenia mechanizmov sťažností a whistleblowing kanálov s garanciou ochrany oznamovateľov. Zodpovednosť voči zákazníkom sa prejavuje v povinnosti garantovať bezpečnosť produktov a služieb, transparentne komunikovať ich vlastnosti a efektívne riešiť reklamácie.

Sociálna dimenzia ESG zahŕňa aj širší spoločenský dopad – podniky by mali podporovať inklúziu znevýhodnených skupín, zabezpečiť prístupnosť svojich služieb a aktívne prispievať k rozvoju komunit, v ktorých pôsobia. Významnou súčasťou je aj riadenie sociálnych rizík v dodávateľskom reťazci, čo znamená preverovanie pracovných podmienok dodávateľov, zavádzanie zmluvných klauzúl o dodržiavaní ľudských práv a realizáciu auditov s následnými nápravnými opatreniami.

Takto definované sociálne povinnosti vytvárajú rámec, ktorý od podnikov vyžaduje nielen interné opatrenia na ochranu a rozvoj zamestnancov, ale aj aktívnu zodpovednosť voči zákazníkom a komunitám. V praxi to znamená, že podniky musia systematicky riadiť sociálne riziká, budovať inkluzívne prostredie a zabezpečiť, aby ich činnosť prispievala k dlhodobej sociálnej udržateľnosti.

2.2.3 Povinnosti v oblasti governance (G)

Governance povinnosti v rámci ESG sa sústreďujú na spôsob riadenia podnikov, ich transparentnosť a etické správanie. Ide o rámec, ktorý má zabezpečiť dôveryhodné a udržateľné fungovanie organizácií. Základom je jasné určenie zodpovednosti vedenia za otázky udržateľnosti – predstavenstvo alebo manažment majú povinnosť mať definované kompetencie, pravidelne hodnotiť plnenie ESG cieľov a zabezpečiť, aby boli tieto aspekty pevne zakotvené v podnikovej stratégii.

Podniky sú povinné vypracovať a schváliť interné politiky v oblastiach klímy, ľudských práv, etiky, protikorupčných opatrení či zodpovedného obstarávania. Tieto politiky musia byť prepojené s konkrétnymi cieľmi a ukazovateľmi výkonnosti, ktoré sa pravidelne aktualizujú

a sledujú. Governance rámec zároveň vyžaduje, aby sa ESG riziká stali súčasťou celkového systému riadenia rizík – vrátane hodnotenia finančných dopadov a plánov na ich zmiernenie.

Veľký dôraz sa kladie na transparentnosť. Podniky musia pripravovať správy o udržateľnosti v súlade s platnými štandardmi, zabezpečiť ich auditovateľnosť a konzistentnosť s finančným výkazníctvom. To si vyžaduje kvalitný systém zberu a spracovania dát, ktorý umožní presné a overiteľné reportovanie. Súčasťou je aj ochrana dát a kybernetická bezpečnosť, ktoré sa stávajú neoddeliteľnou súčasťou dôveryhodného riadenia.

Governance povinnosti zahŕňajú aj oblasť etiky a korupcie – podniky musia mať kódex správania, politiky darov a konfliktu záujmov, mechanizmy oznamovania incidentov a pravidelné školenia zamestnancov. V komunikácii sa vyžaduje overiteľnosť environmentálnych tvrdení, aby sa predišlo zavádzaniu zákazníkov či investorov.

Governance rámec sa premieta aj do verejného obstarávania a financovania – podniky by mali byť pripravené na ESG kritériá pri obstarávaní, zabezpečiť transparentné procesy a preukázať zosúladienie investícií s európskou taxonómiou.

2.3 Tematické štandardy a normy

Tematické štandardy a normy v oblasti ESG predstavujú rámce, ktoré určujú, akým spôsobom majú podniky zverejňovať informácie o svojich environmentálnych, sociálnych a governance aktivitách. Ich cieľom je zabezpečiť transparentnosť, porovnateľnosť a dôveryhodnosť údajov, pričom sa líšia rozsahom, záväznosťou a tematickým zameraním.

European Sustainability Reporting Standards (ESRS) predstavujú európske štandardy vypracované v rámci smernice CSRD, ktoré sú povinné pre podniky pôsobiace v EÚ. Stanovujú detailné požiadavky na udržateľný reporting pre podniky pôsobiace v EÚ, pričom pokrývajú široké spektrum tém – od klimatickej zmeny, cez obehové hospodárstvo, pracovné podmienky až po governance procesy. ESRS sú právne záväzné, podliehajú auditu a zahŕňajú digitálne značkovanie dát. Tieto štandardy sú bližšie popísané v časti 1.1.6.

Global Reporting Initiative (GRI)¹⁴ je najrozšírenejší medzinárodný rámec, ktorý poskytuje komplexné štandardy na zverejňovanie environmentálnych, sociálnych a governance informácií. Je dobrovoľný, no široko používaný, najmä na komunikáciu so stakeholdermi a verejnosťou. GRI sa zameriava na celkový spoločenský dopad podnikania.

Štruktúra GRI štandardov je uvedená v nasledujúcej tabuľke.

¹⁴ <https://www.globalreporting.org/standards>

Tab.č. 5: Štruktúra GRI štandardov

Oblasť	Konkrétne GRI štandardy	Tematické zameranie
Všeobecné	GRI 1: základné údaje 2021 GRI 2: všeobecné zverejnenia 2021 GRI 3: Material Topics 2021 - najvýznamnejšie dopady organizácie na ekonomiku, životné prostredie a ľudí – vrátane ľudských práv	Základné princípy, všeobecné informácie o organizácii, metodika identifikácie materiálnych tém
E	GRI 301: Materiály GRI 302: Energia GRI 303: Voda a odpadové vody GRI 304: Biodiverzita GRI 305: Emisie GRI 306: Odpad GRI 307: Dodržiavanie environmentálnych predpisov	Spotreba materiálov, energia, hospodárenie s vodou, biodiverzita, emisie, odpadové hospodárstvo, dodržiavanie environmentálnych predpisov
S	GRI 401: Zamestnanosť GRI 402: Vzťahy medzi zamestnancami a manažmentom GRI 403: Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci GRI 404: Školenie a vzdelávanie GRI 405: Diverzita a rovnaké príležitosti GRI 406: Nediskriminácia GRI 407: Sloboda združovania a kolektívne vyjednávanie GRI 408: Detská práca GRI 409: Nútená alebo povinná práca GRI 410: Bezpečnostné praktiky GRI 411: Práva pôvodných obyvateľov GRI 412: Posudzovanie ľudských práv GRI 413: Miestne komunity GRI 414: Sociálne hodnotenie dodávateľov GRI 415: Verejná politika GRI 416: Zdravie a bezpečnosť zákazníkov GRI 417: Marketing a označovanie GRI 418: Ochrana súkromia zákazníkov GRI 419: Dodržiavanie sociálno-ekonomických predpisov	Zamestnanosť, pracovné podmienky, diverzita, ľudské práva, komunity, dodávateľské reťazce, zákazníci, politika, súkromie
G	GRI 2: povinné zverejnenia o organizácii – jej profil, činnosti, zamestnancov, governance, stratégie, politiky a zapájanie stakeholderov.	Riadenie, etika, protikorupcia, transparentnosť, mechanizmy oznamovania incidentov

Zdroj: GRI

Štandardy Sustainability Accounting Standards Board (SASB)¹⁵ definujú sektorovo špecifické ukazovatele udržateľnosti, ktoré majú priamy finančný dopad na podniky a investorov. Jeho cieľom je prepojiť udržateľnosť s finančnou výkonnosťou, pričom sa sústreďuje na odvetvia ako energetika, doprava či zdravotníctvo. SASB štandardy sú rozdelené podľa tzv. *Sustainable Industry Classification System (SICS)* do 77 odvetví v rámci 11 sektorov. Každý sektor má vlastné štandardy, ktoré definujú finančne relevantné ukazovatele udržateľnosti.

Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)¹⁶ je iniciatíva zameraná na zverejňovanie informácií o klimatických rizikách a príležitostiach. Klientom a investorom poskytuje rámec na pochopenie finančných dopadov klimatickej zmeny a podporuje strategické riadenie rizík. Predstavuje medzinárodnú iniciatívu, ktorej cieľom je poskytnúť konzistentný rámec pre zverejňovanie informácií o klimatických rizikách a príležitostiach.

¹⁵ <https://sasb.ifrs.org/find-your-industry/>

¹⁶ <https://www.fsb-tcfd.org/>

Tento rámec je rozdelený do štyroch základných pilierov, ktoré spolu tvoria ucelený systém hodnotenia dopadov klimatickej zmeny na podniky. Prvým pilierom je ***governance***, ktorý sa zameriava na opis spôsobu, akým predstavenstvo a manažment dohliadajú na klimatické otázky, a ako sú tieto zodpovednosti integrované do podnikovej stratégie a rozhodovania. Druhým pilierom je stratégia - ***strategy***, ktorý vyžaduje vysvetlenie, akým spôsobom klimatické riziká a príležitosti ovplyvňujú podnikové stratégie, finančné plánovanie a dlhodobé ciele. Kľúčovým prvkom stratégie je scenárová analýza, ktorá umožňuje posúdiť dopady rôznych klimatických scenárov, napríklad pri oteplení o 1,5 °C alebo 2 °C. Tretí pilier, manažment rizík - ***risk management***, sa sústreďuje na procesy identifikácie, hodnotenia a riadenia klimatických rizík, pričom zdôrazňuje ich integráciu do celkového systému riadenia rizík podniku. Štvrtým pilierom sú ukazovatele a ciele - ***metrics and targets***, ktoré vyžadujú zverejňovanie kvantitatívnych údajov, ako sú emisie skleníkových plynov v rozsahu Scope 1, 2 a 3, definovanie cieľov na ich znižovanie a pravidelné sledovanie pokroku. Tento pilier zahŕňa aj reporting finančných ukazovateľov súvisiacich s klimatickými rizikami.

TCFD prináša jednotný rámec na zverejňovanie informácií o klimatických rizikách a príležitostiach. Posilňuje transparentnosť podnikových údajov, zlepšuje porovnateľnosť medzi firmami a poskytuje investorom a veriteľom podklady na hodnotenie finančných dopadov klimatickej zmeny. Vďaka štyrom pilierom – governance, strategy, risk management a ukazovatele a ciele – umožňuje podnikom systematicky integrovať klimatické aspekty do stratégie a riadenia rizík.

International Organization for Standardization (ISO - International Organization for Standardization) predstavuje globálnu autoritu v oblasti tvorby technických a manažérskych noriem, ktoré významne dopĺňajú rámce ESG tým, že poskytujú praktické a certifikovateľné postupy pre riadenie organizácií. Normy ISO sú dobrovoľné, avšak ich implementácia je v praxi široko rozšírená, pretože zvyšujú dôveryhodnosť podnikov, podporujú efektívne riadenie procesov a uľahčujú medzinárodnú porovnateľnosť.

Medzi najvýznamnejšie normy patrí ISO 14001, ktorá je zameraná na environmentálne manažérstvo a poskytuje metodiku na systematické riadenie environmentálnych dopadov, znižovanie emisií a efektívne využívanie zdrojov. Norma ISO 45001 sa orientuje na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, pričom stanovuje požiadavky na prevenciu pracovných úrazov a podporu zdravého pracovného prostredia. ISO 26000 sa venuje spoločenskej zodpovednosti organizácií a poskytuje rámec pre etické správanie, rešpektovanie ľudských práv, férové pracovné podmienky a udržateľný rozvoj.

Tieto normy sú navrhnuté tak, aby boli prakticky aplikovateľné v rôznych typoch organizácií – od malých podnikov až po nadnárodné spoločnosti. Ich certifikácia prináša podnikom konkurenčnú výhodu, posilňuje reputáciu a zvyšuje dôveru investorov, zákazníkov aj regulačných orgánov. V kontexte ESG slúžia ISO normy ako nástroj na prepojenie strategických cieľov udržateľnosti s každodenným riadením procesov, čím podporujú systematické zlepšovanie výkonnosti a dlhodobú odolnosť organizácií.

Sustainable Development Goals (SDG)¹⁷ predstavujú rámec prijatý OSN v roku 2015, ktorý definuje 17 konkrétnych cieľov udržateľného rozvoja. Nejedná sa o technické normy v zmysle ISO či ESRS, ale o globálne strategické ciele, ktoré slúžia ako smerovanie pre vlády,

¹⁷ <https://sdgs.un.org/goals>

podniky aj občiansku spoločnosť, pričom slúžia ako **dobrovoľný rámec** pre krajiny, podniky a organizácie, ktoré chcú prispieť k udržateľnému rozvoju do roku 2030.

17 štandardov SDG:

- No Poverty – odstránenie chudoby vo všetkých jej formách
- Zero Hunger – ukončenie hladu, zabezpečenie potravinovej bezpečnosti a zlepšenie výživy
- Good Health and Well-being – zabezpečenie zdravého života a podpory blahobytu pre všetkých
- Quality Education – inkluzívne a kvalitné vzdelanie pre všetkých
- Gender Equality – dosiahnutie rovnosti pohlaví a posilnenie postavenia žien a dievčat.
- Clean Water and Sanitation – dostupnosť vody a sanitácie pre všetkých
- Affordable and Clean Energy – prístup k cenovo dostupnej, spoľahlivej, udržateľnej a modernej energii
- Decent Work and Economic Growth – podpora inkluzívneho a udržateľného hospodárskeho rastu, zamestnanosti a dôstojnej práce
- Industry, Innovation and Infrastructure – budovanie odolnej infraštruktúry, podpora industrializácie a inovácií
- Reduced Inequalities – zníženie nerovností v rámci krajín aj medzi nimi
- Sustainable Cities and Communities – udržateľné mestá a komunity
- Responsible Consumption and Production – zodpovedná spotreba a výroba
- Climate Action – boj proti klimatickej zmene a jej dopadom
- Life Below Water – ochrana oceánov, morí a morských zdrojov
- Life on Land – ochrana ekosystémov, lesov, biodiverzity a pôdy
- Peace, Justice and Strong Institutions – podpora mieru, spravodlivosti a silných inštitúcií
- Partnerships for the Goals – posilnenie globálneho partnerstva pre udržateľný rozvoj

Rámcové porovnanie vybraných medzinárodných ESG štandardov poskytuje nasledujúca tabuľka.

Tab.č. 6: Porovnanie hlavných ESG rámcov

Rámec	Názov	Zameranie	Závaznosť	Charakteristika
GRI	Global Reporting Initiative	Komplexný reporting	Dobrovoľný, široko používaný	Najrozšírenejší rámec, pokrýva environmentálne, sociálne aj governance témy; vhodný pre transparentnú komunikáciu so stakeholdermi.
SASB	Sustainability Accounting Standards Board	Sektorovo špecifické ukazovatele udržateľnosti	Dobrovoľný, využívaný investormi	sústreduje sa na sektorovo špecifické ukazovatele, ktoré majú priamy finančný dopad. Jeho cieľom je prepojiť udržateľnosť s finančnou výkonnosťou podnikov.
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures	Klimatické riziká a príležitosti	Dobrovoľné rámce, hoci ich používanie je široko odporúčané investormi a regulátormi.	Zameraný na zverejňovanie klimatických rizík, scenárov a dopadov na podnikové financie; silný tlak na strategické riadenie.
ISSB	International Sustainability Standards Board	Globálna harmonizácia ESG reportovania	Zatiaľ dobrovoľný, ale smeruje k postupnému prijatiu ako globálny štandard.	Vytvorený pod IFRS Foundation; cieľom je zjednotiť globálne štandardy a odstrániť duplicitu medzi rámcami.
ESRS	European Sustainability Reporting Standards	Povinný reporting udržateľnosti v EÚ	Povinné pre podniky pôsobiace v Európskej únii, pričom ich aplikácia je právne záväzná a podlieha auditu.	Európske štandardy vypracované v rámci CSRD; detailné požiadavky na ESG reporting, auditovateľnosť a digitálne značkovanie.

Zdroj: vlastné spracovanie

2.3 Reportovanie údajov o udržateľnosti

ESG regulácie ukladajú povinnosť pravidelne a systematicky vykazovať údaje o udržateľnosti. Do výročných správ alebo samostatných reportov sa preto nezaraďujú len finančné ukazovatele, ale aj informácie o environmentálnych dopadoch, sociálnych otázkach a spôsobe riadenia spoločnosti. To znamená, že nestačí mať prijaté politiky či záväzky – firmy musia mať zavedený **pravidelný monitoring údajov**, ktorý umožní sledovať a merať environmentálne, sociálne a governance ukazovatele.

V súčasnosti je povinnosť ESG reportovania podľa smernice CSRD a štandardov ESRS zavedená len pre veľké podniky, ktoré spĺňajú stanovené kritériá (zamestnanci, obrat, aktíva). Postupne sa však očakáva rozšírenie aj na ďalšie skupiny spoločností. Už dnes však viaceré podniky dobrovoľne na ročnej báze vypracovávajú správy o udržateľnosti, aby si vybudovali reputáciu a pripravili sa na budúce povinnosti. Príklady vykazovaných údajov v týchto správach sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tab.č. 7: **Príklady vykazovaných údajov v správach o udržateľnosti**

Oblasť	Vykazované údaje
E	Emisie CO₂: • Scope 1: priame emisie z vlastných zdrojov (kúrenie, firemné vozidlá) • Scope 2: nepriame emisie zo spotreby nakúpenej elektriny a tepla. • Scope 3: najväčšia časť – pracovné cesty, nákup materiálov, zariadení, IT technológií, služby dodávateľov • PwC uvádza pokles emisií oproti roku 2019 a záväzok dosiahnuť Net Zero do roku 2030 Spotreba energií: • Spotreba elektriny a tepla v kanceláriách • Podiel obnoviteľných zdrojov energie • Opatrenia na znižovanie spotreby (úsporné osvetlenie, optimalizácia IT infraštruktúry) Odpady: • Produkcia odpadu: papier, plasty, elektroodpad • Miera recyklácie a opatrenia na znižovanie jednorazových plastov • Digitalizácia procesov na redukciiu spotreby papiera. Spotreba vody: • Celková spotreba vody v kanceláriách • Úsporné opatrenia (armatúry, monitorovanie spotreby) Ciele: • Stanovené ciele Net Zero do roku 2030 – uhlíková neutralita • Krátkodobé ciele: zníženie emisií oproti referenčnému roku
S	• Zamestnanosť: Počet zamestnancov, fluktuácia, nábor • Bezpečnosť práce: Počet pracovných úrazov, preventívne opatrenia • Vzdelávanie: Počet hodín školení, programy rozvoja • Diverzita: Podiel žien v manažmente, veková štruktúra • Nediskriminácia: Počet nahlásených prípadov diskriminácie • Komunita: Dobrovoľnícke aktivity (percento zapojených, počet hodín), členstvo v profesijných združeniach a iniciatívach • Klienti: spokojnosť klientov (prieskumy, indexy)
G	• Kódex správania a etické zásady • Počet nahlásených porušení etických pravidiel (napr. korupcia, diskriminácia) • Ochrana osobných údajov klientov (počet incidentov, opatrenia) • Hodnotenie dodávateľov podľa ESG kritérií
Doplnkové ukazovatele	• Obrat, hospodársky výsledok po zdanení. • Podiel jednotlivých služieb na obrate.

Zdroj: Správy o udržateľnosti vybraných spoločností

Rozsah vykazovaných údajov v rámci ESG reportovania je pomerne veľký a komplexný, čo predstavuje značnú **náročnosť na zber, spracovanie a pravidelný monitoring dát**. Firmy musia sledovať široké spektrum ukazovateľov – od finančných výsledkov cez environmentálne dopady až po sociálne aspekty a governance. To si vyžaduje najmä:

- zavedenie interných procesov na systematický zber údajov z rôznych oddelení (financie, HR, prevádzka, compliance);
- technickú infraštruktúru na meranie a evidenciu (napr. spotreba energií, emisie, odpady, voda);
- pravidelnú kontrolu a auditovateľnosť údajov, aby boli reporty presné, porovnateľné a v súlade s legislatívou;
- zapojenie viacerých aktérov – od manažmentu cez zamestnancov až po dodávateľov, keďže najmä Scope 3 emisie vyžadujú spoluprácu celého hodnotového reťazca.

2.4 Metodologické úskalia ESG a problémy štandardizácie ESG

Napriek tomu, že sa rámec ESG stal kľúčovým nástrojom hodnotenia udržateľnosti, jeho implementácia je sprevádzaná vysokou mierou neistoty. V praxi naráža na viaceré metodologické problémy, ktoré komplikujú porovnateľnosť a dôveryhodnosť výsledkov.

Jedným z najvýraznejších úskalí je povinnosť posudzovať dvojitú materialitu – teda nielen finančný dopad ESG faktorov na samotný podnik, ale aj dopad podnikových aktivít na spoločnosť a životné prostredie. Určenie hranice materiálnosti je však subjektívne a často rozdielne interpretované, čo znižuje konzistentnosť medzi jednotlivými reportmi.

Ďalším problémom je meranie emisií a environmentálnych ukazovateľov. Výpočet emisií, najmä v oblasti Scope 3, je metodicky náročný, keďže závisí od dostupnosti dát v dodávateľskom reťazci. V mnohých prípadoch sa opiera o odhady, čo znižuje presnosť a porovnateľnosť výsledkov.

Komplikácie sa objavujú aj pri sociálnych indikátoroch. Hodnotenie diverzity, férového odmeňovania či pracovných podmienok je ovplyvnené absenciou jednotných metrík a rozdielmi medzi legislatívnymi a kultúrnymi rámcami jednotlivých krajín. Podobne aj governance ukazovatele, ako transparentnosť riadenia, etické správanie či protikorupčné mechanizmy, sú vo veľkej miere hodnotené kvalitatívne, čo obmedzuje objektivitu a znižuje možnosti porovnania.

Napokon, dostupnosť dát predstavuje osobitnú výzvu najmä pre malé a stredné podniky. Tie majú obmedzené kapacity na systematický zber a spracovanie údajov, čo často vedie k neúplným alebo nekonzistentným reportom.

Úroveň štandardizácie ESG

Zásadným problémom je absencia jednotného globálneho štandardu. Európska únia má svoje vlastné povinné štandardy – European Sustainability Reporting Standards (ESRS), vypracované Európskou komisiou v rámci smernice CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive). ESRS predstavujú záväzný rámec udržateľného reportovania pre podniky pôsobiace v EÚ, pričom ich aplikácia je právne záväzná, podlieha auditu a zahŕňa povinné digitálne značkovanie dát s cieľom zvýšiť transparentnosť a porovnateľnosť informácií.

Popri európskych štandardoch existujú medzinárodné dobrovoľné rámce, ako napríklad GRI (Global Reporting Initiative), SASB (Sustainability Accounting Standards Board), TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosures) či normy ISO a globálne ciele SDG (Sustainable Development Goals). Tieto rámce sú široko používané a odporúčané, avšak ich aplikácia v európskom regulačnom prostredí nie je povinná.

Roztrieštenosť existujúcich ESG rámcov vedie v praxi k duplicite a nejasnostiam pri výbere vhodného metodického prístupu, čo komplikuje rozhodovanie podnikov o tom, ktorý štandard je najrelevantnejší.

Nadnárodné spoločnosti navyše čelia rozdielnym regulačným požiadavkám v Európskej únii, Spojených štátoch a Ázii, čo zvyšuje administratívnu náročnosť a vyžaduje paralelné plnenie viacerých reportingových povinností. Európske štandardy ESRS síce posilňujú transparentnosť a porovnateľnosť prostredníctvom povinného auditu a digitálneho značkovania dát, no zároveň kladú vysoké kapacitné nároky na podniky, najmä v oblasti zberu a spracovania údajov. Medzinárodná iniciatíva ISSB (International Sustainability Standards Board) sa snaží

tieto rozdiely preklenúť a vytvoriť jednotný globálny rámec, avšak jej implementácia je zatiaľ v počiatočnej fáze, čo znamená, že podniky musia naďalej fungovať v prostredí viacerých paralelných štandardov.

2.5 Zhodnotenie globálnych prístupov vybraných krajín k ESG

Na účely komparácie prístupov k ESG boli vybrané Európska únia, Spojené štáty americké, Čína, Japonsko a región Južnej Ameriky. Tento výber reflektuje snahu zachytiť široké spektrum prístupov k udržateľnosti – od komplexných regulačných rámcov až po flexibilné trhové modely či reaktívne stratégie. Každý z uvedených regiónov predstavuje osobitné inštitucionálne a ekonomické prostredie: Európska únia vystupuje ako globálny líder v oblasti regulácie a štandardizácie; Spojené štáty americké sa vyznačujú fragmentovaným, avšak inovačne dynamickým prístupom; Čína uplatňuje model silnej štátnej koordinácie spojený s rýchlym technologickým rozvojom; Japonsko kladie dôraz na stabilitu a korporátne riadenie; a Južná Amerika vykazuje nerovnomerný pokrok medzi jednotlivými krajinami.

2.5.1 Európska únia

Európska únia pristupuje k ESG ako ku komplexnému strategickému rámcu pre udržateľný rozvoj hospodárstva; jeho implementáciu vníma nielen ako nástroj ochrany životného prostredia a spoločnosti, ale aj ako rozhodujúci faktor posilnenia konkurencieschopnosti európskeho podnikateľského prostredia. Tento prístup je ukotvený v legislatívnych iniciatívach, ako sú smernica o podávaní správ o udržateľnosti podnikov (CSRD), Európske štandardy pre podávanie správ o udržateľnosti (ESRS) či Taxonómia EÚ, ktoré vytvárajú jednotný rámec pre transparentné a porovnateľné vykazovanie. Napriek ambíciám však tieto opatrenia nemusia automaticky zaručovať dlhodobý rozvoj alebo vyššiu konkurencieschopnosť. Bližšie informácie o strategickom rámci EÚ sú uvedené v podkapitole 1.1.

2.5.2 Spojené štáty americké

V Spojených štátoch amerických sa udržateľnosť a ESG rozvíjajú najmä prostredníctvom trhových mechanizmov a iniciatív investorov, pričom federálny rámec je menej centralizovaný než v Európskej únii. ESG reporting nie je plošne povinný, ale Komisia pre cenné papiere a burzy (SEC) pripravuje pravidlá, ktoré by vyžadovali zverejňovanie informácií o klimatických rizikách a environmentálnych dopadoch podnikania. V praxi sa ESG presadzuje prostredníctvom tlaku kapitálových trhov, ratingových agentúr a veľkých korporácií, ktoré zavádzajú dobrovoľné štandardy a rámce, ako sú GRI alebo SASB.

Významným legislatívnym impulzom sa stal zákon **Inflation Reduction Act (IRA)**, ktorý obsahuje rozsiahle dotácie a daňové úľavy na rozvoj obnoviteľných zdrojov energie, elektromobility a technológií znižujúcich emisie. Tento balík je zameraný na podporu domácich investícií do zelenej ekonomiky a transformáciu energetického sektora. Okrem federálnej úrovne zohrávajú dôležitú úlohu aj jednotlivé štáty, ktoré prijímajú vlastné regulácie a programy v oblasti udržateľnosti – napríklad Kalifornia s prísnyimi klimatickými cieľmi a povinnosťami pre podniky.

Americký prístup k ESG je teda charakteristický kombináciou dobrovoľných iniciatív, tlaku investorov a selektívnych regulačných opatrení, pričom kľúčovú úlohu zohrávajú legislatívne stimuly v oblasti energetiky a technológií.

ESG má na americké MSP zatiaľ prevažne nepriamy vplyv, keďže povinný reporting sa týka najmä veľkých korporácií. MSP sa však čoraz viac dostávajú pod tlak zo strany dodávateľských reťazcov, investorov a zákazníkov, ktorí vyžadujú základné environmentálne a sociálne údaje. To ich núti zavádzať udržateľné postupy, zlepšovať energetickú efektívnosť a sledovať uhlíkovú stopu, aby si udržali konkurencieschopnosť a prístup k financovaniu. Fragmentovaná regulácia na úrovni jednotlivých štátov spôsobuje neistotu, no zároveň otvára priestor pre inovácie – MSP, ktoré dokážu využiť digitálne nástroje a orientovať sa na zelené riešenia, získavajú výhodu pri získavaní zákaziek a kapitálu. ESG sa tak stáva pre americké MSP výzvou aj príležitosťou.¹⁸

Podľa prieskumov až 71 % amerických MSP považuje udržateľnosť za dôležitú, no iba 8 % formálne reportuje svoje ESG výsledky. Navyše len 12 % žiadalo o zelené financovanie a iba 4 % uspelo, čo poukazuje na bariéry v prístupe k kapitálu.¹⁹

2.5.3 Čína

Čína vníma ESG najmä ako súčasť štátnej politiky a hospodárskeho plánovania. Čínska vláda deklarovala cieľ dosiahnuť uhlíkovú neutralitu do roku 2060, to znamená o dekádu neskôr ako Európska únia, a tento záväzok premietla do 14. päťročného plánu, ktorý zdôrazňuje rozvoj obnoviteľných zdrojov energie, elektromobility a cirkulárnej ekonomiky.

ESG reporting je v Číne zatiaľ prevažne dobrovoľný, no štátne orgány postupne zavádzajú povinnosti pre vybrané sektory, najmä pre energetiku a priemysel. Veľké štátne podniky sú tlačené k zverejňovaniu environmentálnych dát, zatiaľ čo sociálne a správne faktory sú menej rozvinuté. Čína zároveň investuje do zelených technológií a recyklačného priemyslu, pričom sa snaží vytvoriť domáci rámec ESG, ktorý reflektuje jej špecifické podmienky. Transparentnosť a medzinárodná porovnateľnosť však zostávajú obmedzené.

Silná štátna koordinácia znižuje kapitálové náklady a umožňuje masívne investície do strategických odvetví. Negatívom však zostáva slabá transparentnosť a obmedzená porovnateľnosť reportov, čo znižuje dôveru zahraničných investorov. Navyše, nedostatok jednotných štandardov zvyšuje riziko obchodných bariér, najmä pri exporte do EÚ či USA, kde sa vyžaduje detailná a overiteľná ESG dokumentácia.

Vplyv ESG rámca na MSP v Číne je zatiaľ prevažne nepriamy. Hoci MSP nie sú priamo zahrnuté do povinného reportingu, čoraz viac sa dostávajú pod tlak zo strany veľkých štátnych podnikov a nadnárodných spoločností, ktoré od svojich dodávateľov vyžadujú základné environmentálne a sociálne údaje. To núti MSP zavádzať interné procesy na zber dát, zlepšovať energetickú efektívnosť a prispôbovať sa požiadavkám udržateľnosti, aby si udržali prístup k verejným zákazkám či exportným príležitostiam. Nedostatok jednotných štandardov a obmedzená transparentnosť však spôsobujú, že MSP čelia vyššej administratívnej záťaži a neistote pri nastavovaní ESG postupov.²⁰

¹⁸ <https://www.sec.gov/newsroom/press-releases/2024-31>

<https://www.deloitte.com/us/en/services/audit-assurance/articles/sec-climate-disclosure-guidance.html>

¹⁹ <https://www.sage.com/en-us/news/press-releases/2025/12/sage-report-shows-record-us-sme-sustainability-ambition-but-finance-and-reporting/>

²⁰ <https://www.undp.org/china/publications/issue-brief-chinas-14th-5-year-plan-spotlighting-climate-environment>

https://climate-laws.org/document/14th-five-year-plan_0496

<https://www.rsm.global/latinamerica/en/news/57-latin-american-companies-are-not-ready-adopt-global-sustainability-standards>

2.5.4 Japonsko

Japonsko rozvíja prístup k ESG prostredníctvom kombinácie vládnych stratégií a trhových iniciatív. V roku 2017 boli prijaté Základné usmernenia k ESG financovaniu (Basic Guidelines on ESG Investing), ktoré vytvorili rámec na podporu zapájania investorov do udržateľných projektov. Významnú úlohu zohráva aj Japonská agentúra pre finančné služby (FSA), ktorá podporuje transparentnosť pri ESG reportingu a usiluje sa o zosúladenie s medzinárodnými štandardmi, ako sú GRI či TCFD. Medzi kľúčové strategické dokumenty patrí **Green Growth Strategy**, ktorá stanovuje ciele dekarbonizácie do roku 2050 a zároveň podporuje rozvoj vodíkových technológií, obnoviteľných zdrojov energie a digitalizácie.

Japonské podniky, predovšetkým veľké korporácie, postupne zavádzajú ESG štandardy do svojich procesov a zameriavajú sa na environmentálne inovácie a sociálnu zodpovednosť. V oblasti governance má krajina dlhodobú tradíciu – kladie dôraz na transparentnosť riadenia, ochranu akcionárov a zodpovedné spravovanie podnikov. Tento systém vytvára prostredie, v ktorom sa ESG stáva prirodzenou súčasťou podnikovej kultúry a strategického plánovania.

V Japonsku sa požiadavky na ESG dotýkajú malých a stredných podnikov najmä prostredníctvom veľkých korporácií, ktoré od svojich dodávateľov vyžadujú informácie o environmentálnych a sociálnych ukazovateľoch. Štát sa snaží tento proces uľahčiť prostredníctvom programu Green Growth Strategy, v rámci ktorého poskytuje firmám granty, daňové zvýhodnenia a odbornú podporu čím uľahčuje investície do energetickej efektívnosti, digitalizácie a inovácií. Tento systém umožňuje firmám, vrátane MSP, lepšie zvládať požiadavky ESG a premeniť ich na konkurenčnú výhodu, najmä v exportne orientovaných odvetviach. Táto pomoc má MSP umožniť investovať do energetickej efektívnosti, digitalizácie či inovácií a pripraviť ich na rastúce nároky trhu.²¹

2.5.5 Južná Amerika

ESG v Južnej Amerike sa rozvíja nerovnomerne a odráža rozdiely medzi jednotlivými krajinami. Čile a Brazília patria medzi regionálnych lídrov – zavádzajú pokročilejšie regulácie a podporujú povinný reporting pre veľké spoločnosti, čím sa snažia priblížiť globálnym štandardom. V Kolumbii, Peru či Argentíne je rámec udržateľnosti slabší, povinnosti sú obmedzené a transparentnosť zostáva nízka. Celkovo sa ESG v regióne presadzuje najmä pod tlakom medzinárodných investorov a exportných trhov, ktoré vyžadujú zodpovedné správanie a zverejňovanie environmentálnych či sociálnych údajov.

Podniky často čelia nedostatku odborných kapacít, slabému prepojeniu ESG tém s vedením firiem a problémom pri meraní ukazovateľov, čo brzdí systematické zavádzanie udržateľnosti. Napriek tomu rastie záujem o obnoviteľné zdroje energie, cirkulárnu ekonomiku a sociálne inkluzívne projekty, ktoré otvárajú nové investičné príležitosti. Pre malé a stredné podniky to znamená jednak tlak na prispôsobenie sa požiadavkám dodávateľských reťazcov, ale aj šancu získať konkurenčnú výhodu prostredníctvom inovácií a udržateľných riešení.

Celkovo možno povedať, že ESG v Južnej Amerike je zatiaľ viac reakciou na externý tlak než výsledkom jednotnej regionálnej politiky, no postupne sa stáva kľúčovým faktorom konkurencieschopnosti a prístupu na globálne trhy.²²

²¹ Japan Releases Inaugural IFRS-Aligned Sustainability Reporting Standards. 2025. Dostupné online: <https://www.esgtoday.com/japan-releases-inaugural-ifrs-aligned-sustainability-reporting-standards/>

²² <https://esgnews.com/57-of-latin-american-companies-lag-in-sustainability-reporting-standards-rsm-finds/>

2.5.6 Porovnanie prístupov vybraných regiónov a krajín k ESG

Porovnanie prístupov k ESG ukazuje, že jednotlivé regióny čelia odlišným dopadom na konkurencieschopnosť, pričom najväčší tlak sa prejavuje v krajinách s prísnyimi regulačnými rámcami alebo tam, kde sa ESG stalo súčasťou štátnej politiky. Porovnanie prístupov vybraných krajín alebo regiónov je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tab.č. 8: Porovnanie prístupov k ESG

Región/ krajina	Charakter prístupu	Povinnosť reportingu	Vplyv na MSP	Špecifiká/ príležitosti
EÚ	Najkomplexnejší a najpokročilejší rámec	Povinný reporting podľa CSRD pre veľké firmy, postupne MSP	MSP ovplyvnené priamo – budú musieť reportovať podľa CSRD; podpora cez granty a fondy	Silná regulácia, jednotné štandardy, cieľ uhlíkovej neutrality do 2050
Čína	ESG ako súčasť štátnej politiky a plánovania	Zatiaľ prevažne dobrovoľný, povinný pre energetiku a priemysel	Nepriamy tlak cez dodávateľské reťazce; nové príležitosti v zelených technológiách	Silná úloha štátu, cieľ uhlíkovej neutrality do 2060
USA	Fragmentovaný, trhový tlak + štátne iniciatívy	Povinný najmä pre veľké korporácie; štáty ako Kalifornia zavádzajú prísnejšie pravidlá	MSP pod tlakom investorov a zákazníkov; administratívna záťaž aj konkurenčná výhoda	Nejednotný rámec, rastúci význam digitálnych ESG riešení
Južná Amerika	Nerovnomerný, lídri (Čile, Brazília) vs. zaostávajúce krajiny	Povinný reporting obmedzený; väčšina firiem nepripravená	MSP čelia nedostatku kapacít; tlak zo strany exportných trhov	ESG rastie najmä pod vplyvom zahraničných investorov
Japonsko	ESG ako súčasť korporátnej kultúry a governance	Povinný reporting pre veľké kótované spoločnosti; MSP zatiaľ dobrovoľne	MSP pod tlakom dodávateľských reťazcov a exportných partnerov	Dôraz na governance a transparentnosť; podpora zelených financií

Zdroj: vlastné spracovanie

Najvýraznejší dopad ESG na konkurencieschopnosť sa prejavuje v Európskej únii, kde povinný reporting, audity a digitálne značkovanie dát²³ zasahujú priamo malé a stredné podniky. Tie čelia disproporčne vysokej administratívnej a finančnej záťaži, ktorá oslabuje ich cenovú flexibilitu a odčerpáva zdroje od inovácií. Zároveň však EÚ vytvára jednotný rámec, ktorý zvyšuje transparentnosť, posilňuje reputáciu a otvára MSP cestu k grantom, zelenému kapitálu a lepšiemu postaveniu na exportných trhoch.

V Spojených štátoch sa tlak koncentruje najmä v štátoch s prísnejšími reguláciami (Kalifornia či New York), kde sa MSP musia prispôbovať požiadavkám dodávateľských reťazcov a investorov. Hoci federálny rámec zostáva fragmentovaný, nižšie priame náklady na compliance umožňujú väčšiu flexibilitu a podporujú vysokú dynamiku inovácií, najmä vďaka legislatívnym stimulom ako Inflation Reduction Act.

Čína zaznamenáva najväčší vplyv v sektoroch pod silným štátnym dohľadom, predovšetkým v energetike a priemysle. Povinnosti prenášané na MSP prostredníctvom

²³ Digitálne značkovanie dát znamená pridávanie metadát alebo identifikačných značiek k digitálnym informáciám tak, aby sa dali jednoznačne rozpoznať, sledovať, triediť alebo chrániť.

dodávateľských požiadaviek zvyšujú ich administratívnu záťaž, no zároveň im otvárajú prístup k rýchlo rastúcim zeleným odvetviám, ktoré sú podporované štátnou politikou.

Japonsko dokáže negatívne dopady zmierniť vďaka stabilnému regulačnému prostrediu a štátnej podpore vo forme grantov a daňových úľav. To uľahčuje adaptáciu podnikov, znižuje ich finančnú záťaž a posilňuje exportnú kredibilitu. MSP tu majú lepšie podmienky než v EÚ, najmä ak dokážu využiť dostupné podporné mechanizmy.

Južná Amerika zostáva prevažne reaktívna – progres je viditeľný v krajinách ako Čile a Brazília, zatiaľ čo väčšina regiónu zaostáva. ESG sa presadzuje najmä pod tlakom zahraničných investorov, čo síce zvyšuje náklady pre MSP, ale zároveň im poskytuje príležitosť získať konkurenčnú výhodu v odvetviach ako obnoviteľné zdroje či cirkulárna ekonomika.

Aj keď sa z dlhodobého hľadiska predpokladá, že ESG bude mať pozitívny prínos pre konkurencieschopnosť ekonomík a podnikov, súčasná prax ukazuje významné výzvy. Kritické zhodnotenie naznačuje, že ESG rámce v aktuálnej podobe často oslabujú cenovú konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov, ktoré nesú neúmerne vysoké náklady na implementáciu a administratívne procesy. Tento tlak môže obmedzovať ich flexibilitu a schopnosť investovať do inovácií.

Na druhej strane však ESG prináša dôležité pozitívne efekty – podľa predpokladov tvorcov politik zvyšuje transparentnosť podnikania, posilňuje reputáciu a otvára cestu k novým formám financovania, grantovým schémam či exportným príležitosťami. Veľké korporácie dokážu tieto povinnosti často premeniť na kapitálovú a reputačnú výhodu, zatiaľ čo MSP stoja pred úlohou hľadať spôsoby, ako minimalizovať náklady a zároveň sa pokúsiť využiť ESG ako nástroj dlhodobej stability, odolnosti a rastu.

3 Dopady ESG na MSP

ESG regulácie a rámce sa stávajú jedným z faktorov formujúcich podnikateľské prostredie na Slovensku. Ich dopady zasahujú nielen veľké korporácie, ale prostredníctvom dodávateľských reťazcov, finančných inštitúcií a verejného obstarávania aj malé a stredné podniky, ktoré tvoria základ ekonomiky.

Pre MSP znamená ESG rámec novú a často náročnú realitu – komplikuje prístup k financovaniu, zvyšuje administratívnu záťaž a môže znižovať ich konkurencieschopnosť na domácich i zahraničných trhoch. Zároveň ovplyvňuje prístup MSP k financovaniu a schopnosť obstať v súťažiach o verejné zákazky. Táto kapitola konkretizuje predpokladané dopady ESG regulácií na podnikateľské prostredie, špecificky podľa sektorov hospodárstva a oblastí podnikania.

3.1 Predpokladaný dopad regulácií ESG na podnikateľské prostredie

Regulácie v oblasti ESG majú priamy a dvojrozmerný vplyv na podnikateľské prostredie. Na jednej strane podporujú vyššiu transparentnosť, posilňujú dôveryhodnosť a stabilitu trhov, čo podľa súčasných predpokladov môže prispieť k dlhodobej konkurencieschopnosti podnikov a zlepšeniu ich prístupu k financovaniu. Zároveň zavádzajú jednotné štandardy, ktoré zjednodušujú porovnateľnosť medzi firmami a majú potenciál obmedziť reputačné riziká.

Na druhej strane však tieto regulácie prinášajú zvýšené administratívne a finančné náklady, ktoré disproportčne zaťažujú viac menšie podniky, ktoré často nedisponujú dostatočnými kapacitami na komplexný reporting, audit či implementáciu nových procesov. To môže minimálne z krátkodobého hľadiska obmedziť ich flexibilitu a brzdiť inovačné aktivity.

Významným aspektom je prístup k financovaniu. Finančné inštitúcie čoraz viac zohľadňujú regulačné kritériá pri hodnotení bonity, čo podľa súčasných predpokladov zvýhodňuje podniky schopné preukázať kvalitné dáta a udržateľné postupy. Firmy bez preukázateľných ukazovateľov však môžu čeliť obmedzenému financovaniu alebo vyšším nákladom na kapitál.

Regulácie zároveň vytvárajú tlak na modernizáciu procesov, investície do energetickej efektívnosti, digitalizácie či cirkulárnych riešení. Hoci tieto kroky vyžadujú značné investície, podľa súčasných predpokladov môžu z dlhodobého hľadiska viesť k úsporám a k posilneniu konkurencieschopnosti.

Dopad ESG regulácií sa prejavuje aj v oblasti medzinárodnej konkurencieschopnosti. Podniky pôsobiace v krajinách s prísnejšími reguláciami môžu krátkodobo strácať cenovú výhodu, avšak podľa súčasných predpokladov získavajú z dlhodobého hľadiska vyššiu reputačnú hodnotu a lepšiu pozíciu na exportných trhoch. Naopak, firmy z menej regulovaných prostredí môžu pôsobiť v súčasnosti cenovo atraktívnejšie, no zároveň riskujú postupnú marginalizáciu na trhoch, kde sa udržateľnosť stáva nevyhnutným kritériom.

Významnou oblasťou je verejné obstarávanie, kde štát a samosprávy čoraz častejšie zohľadňujú regulačné faktory pri nastavení súťažných podmienok a hodnotení ponúk. Podniky schopné preukázať udržateľné postupy tak podľa súčasných predpokladov získavajú konkurenčnú výhodu a lepšiu pozíciu pri získavaní zákaziek.

3.2 Dopady ESG na slovenské MSP

Slovenské podnikateľské prostredie je charakteristické vysokým podielom malých a stredných podnikov, ktoré tvoria viac než 99 % všetkých firiem. Tieto podniky disponujú relatívne menšou kapitálovou silou a zároveň sú silne naviazané na exportné trhy Európskej únie. Hoci legislatívne povinnosti v oblasti ESG priamo nedopadajú na malé firmy, nepriame dopady zasiahnu väčšinu trhu prostredníctvom dodávateľských reťazcov, finančných inštitúcií a verejného obstarávania. Veľké korporácie, ktoré podliehajú povinnému ESG reportingu, budú od svojich dodávateľov vyžadovať údaje o uhlíkovej stope, pracovných podmienkach či transparentnosti riadenia, čo znamená, že MSP bez schopnosti tieto informácie poskytnúť riskujú stratu kontraktov.

Podobne aj banky a investori čoraz viac hodnotia podniky podľa ESG kritérií, pričom firmy s jasnou udržateľnou stratégiou získavajú lepšie úverové podmienky a prístup k financovaniu. MSP, ktoré ESG politiku nemajú, môžu čeliť obmedzenému prístupu ku kapitálu alebo vyšším nákladom na jeho získanie. Významnú úlohu zohráva aj verejné obstarávanie, kde sa postupne zavádzajú ESG kritériá do tendrov. Podniky, ktoré nedokážu doložiť udržateľnosť svojich aktivít, budú mať nižšiu šancu uspieť vo verejných zákazkách.

ESG sa tak stáva novým štandardom trhu, ktorý rozhoduje o konkurencieschopnosti, prístupe k trhom a kapitálu. Firmy, ktoré sa dokážu adaptovať, získajú reputačnú výhodu, nové kontrakty a lepšie podmienky financovania. Tie, ktoré ESG ignorujú, riskujú postupné vytlačenie z trhu. Pre slovenské MSP je preto ESG nielen otázkou reputácie, ale aj kľúčovým faktorom dlhodobého prežitia a rastu.

MSP sa vyznačujú obmedzenými kapacitami, limitovanými finančnými zdrojmi a neraz aj nižšou mierou profesionalizácie v oblasti riadenia či dodržiavania regulačných požiadaviek. Povinnosti spojené s ESG ako reporting, audit, certifikácie či zavádzanie nových procesov preto na tieto podniky dopadajú výrazne ťažšie než na veľké korporácie. Zatiaľ čo väčšie spoločnosti si môžu dovoliť vyčleniť špecializované tímy a absorbovať dodatočné náklady, MSP sú nútené zvládať tieto úlohy v rámci existujúcich zdrojov. To im obmedzuje flexibilitu a sťažuje sústredenie na ich hlavné podnikateľské činnosti.

MSP sa preto musia adaptovať, aby si udržali konkurencieschopnosť a prístup k financovaniu či zákazkám. Adaptácia zahŕňa investície do energetickej efektívnosti, zavádzania základných mechanizmov zberu ESG dát a postupnej digitalizácie. Práve **nízka úroveň digitalizácie slovenských MSP** predstavuje významnú bariéru – mnohé podniky stále fungujú s obmedzenou IT infraštruktúrou, manuálnymi procesmi a nedostatočnou schopnosťou spracovávať a analyzovať dáta. To komplikuje nielen samotný reporting, ale aj efektívne zavádzanie udržateľných riešení.

Nízka digitalizácia tak zosilňuje negatívne dopady regulácií: podniky narážajú na problémy pri zbere a spracovaní ESG dát, pri komunikácii s finančnými inštitúciami či pri účasti vo verejnom obstarávaní, kde sa udržateľnosť stáva hodnotiacim kritériom. Zároveň sa tým prehĺbuje rozdiel medzi MSP, ktoré dokážu investovať do digitalizácie a modernizácie, a tými, ktoré zostávajú viazané na tradičné postupy a riskujú postupnú marginalizáciu na trhu.

Významný dopad sa prejavuje aj v **oblasti financovania**. Slovenské banky (napríklad ČSOB a 365.bank) postupne zavádzajú ESG kritériá do hodnotenia bonity, čo znamená, že podniky bez doložených ESG ukazovateľov môžu mať obmedzený prístup k úverom alebo

čeliť vyšším úrokovým sadzbám. Podobne je ESG čoraz častejšie podmienkou pri získavaní financovania z európskych fondov – projekty bez udržateľného rozmeru majú nižšiu šancu na podporu.

Slovenské MSP často **nedisponujú internými kapacitami na komplexný ESG reporting**. Väčšina MSP k dispozícii interných špecialistov na udržateľnosť, a preto sú nútené spoliehať sa na externé poradenské služby. To síce zvyšuje kvalitu spracovania dát, ale zároveň vedie k rastu nákladov, ktoré môžu byť pre menšie podniky neúmerné.

Situáciu ďalej komplikuje **regionálna nerovnováha**. Podnikateľské prostredie je priaznivejšie vo väčších mestách, ako sú Bratislava či Košice, kde je dostupná infraštruktúra, poradenské centrá a podporné inštitúcie. V menších regiónoch však MSP čelia výraznejším bariéram – chýba im prístup k odborným službám, kvalitnej infraštruktúre a často aj k informáciám o možnostiach financovania či podpory. To zvyšuje riziko, že regionálne rozdiely sa v dôsledku ESG regulácií ešte viac prehĺbia.

Implementácia ESG rámcov môže krátkodobo znamenať výrazné zvýšenie administratívnych a finančných nákladov, najmä v súvislosti so zberom dát, ich spracovaním a auditom. MSP sú nútené investovať do nových procesov, softvérových riešení a školení zamestnancov, čo často znižuje ich flexibilitu a odčerpáva kapacity od hlavnej podnikateľskej činnosti. Pre mnohé MSP to predstavuje neúmernú záťaž, keďže nemajú dostatočné interné zdroje ani špecializované tímy na zvládanie komplexného reportingu.

3.2.1 Dopady podľa sektorov hospodárstva

Slovenské MSP naprieč sektormi čelia rozdielnym výzvam, avšak spoločným faktorom je rastúci tlak na transparentnosť a schopnosť prispôbiť sa požiadavkám ESG.

- **Výrobný sektor (strojárstvo, automobilový priemysel, elektrotechnika)**

MSP pôsobiace vo výrobnom sektore čelia najväčšiemu tlaku zo strany dodávateľských reťazcov. Veľké automobilky a priemyselné podniky, ktoré spadajú pod povinnosti vyplývajúce zo smernice CSRD, vyžadujú od svojich dodávateľov detailné ESG dáta. To znamená, že aj menšie výrobné firmy musia zavádzať interné systémy na meranie spotreby energií, produkcie emisií či pracovných podmienok, aby dokázali splniť požiadavky svojich odberateľov.

Krátkodobo tento proces prináša zvýšené administratívne a finančné náklady – od investícií do softvérových riešení a monitorovacích technológií až po školenia zamestnancov a využívanie externých poradenských služieb. Pre MSP, ktoré často operujú s obmedzenými kapacitami, ide o významnú záťaž, ktorá môže znižovať ich flexibilitu a schopnosť sústrediť sa na hlavné podnikateľské aktivity. Dlhodobá adaptácia na ESG kritériá síce môže MSP pomôcť udržať si miesto v globálnych hodnotových reťazcoch, avšak tento proces je spojený s viacerými rizikami. Transparentnosť a udržateľné postupy sa stávajú požiadavkou odberateľov, no pre menšie výrobné podniky znamenajú predovšetkým dodatočné náklady, ktoré nemusia byť vždy kompenzované vyššou dôveryhodnosťou či lepším prístupom k financovaniu. Zapojenie sa do medzinárodných projektov je podmienené schopnosťou preukázať komplexné ESG dáta, čo môže byť pre MSP vzhľadom na ich obmedzené kapacity problematické.

- **Doprava a logistika**

Sektor dopravy je pod silným tlakom znižovať svoju uhlíkovú stopu, keďže patrí medzi najväčších producentov emisií. Malé a stredné podniky pôsobiace v tejto oblasti musia čeliť rastúcim požiadavkám na modernizáciu vozového parku, zavádzanie alternatívnych palív a digitalizáciu logistických procesov. Tieto opatrenia si vyžadujú vysoké investície do technológií, infraštruktúry a školení, čo predstavuje výraznú finančnú záťaž, najmä pre podniky s obmedzenými zdrojmi.

Krátkodobo sa implementácia udržateľných riešení v doprave prejavuje najmä zvýšenými nákladmi – od obstarania nízkoemisných alebo elektrických vozidiel, cez budovanie nabíjacích a servisných kapacít, až po zavádzanie softvérových riešení na sledovanie spotreby paliva, optimalizáciu trás či monitorovanie emisií. MSP často musia hľadať externé financovanie alebo grantové schémy, aby dokázali tieto požiadavky splniť.

Dlhodobo však tlak na udržateľnosť mení konkurenčné prostredie. Firmy, ktoré sa dokážu adaptovať, získavajú prístup k zákazkám od veľkých spoločností, ktorí ESG kritériá vyžadujú od svojich dodávateľov, a zároveň majú lepšiu pozíciu vo verejných tendroch. Pre MSP to znamená, že investície do modernizácie môžu byť podmienkou pre udržanie trhového postavenia, no nie vždy garantujú okamžitú návratnosť.

Významným faktorom sú aj regionálne rozdiely. Vo väčších mestách, kde je dostupná infraštruktúra pre alternatívne palivá a digitalizované logistické centrá, majú MSP lepšie podmienky na adaptáciu. V menších regiónoch však chýba podpora a infraštruktúra, čo zvyšuje riziko, že menšie dopravné firmy budú z trhu postupne vytláčané.

- **Energetika a stavebníctvo**

MSP pôsobiace v stavebníctve a energetike čelia rastúcemu tlaku na udržateľné riešenia, ktoré sa postupne stávajú trhovým štandardom. Ide najmä o energeticky efektívne budovy, využívanie obnoviteľných zdrojov energie a implementáciu cirkulárnych materiálov. Tento trend je podporovaný legislatívou EÚ, národnými stratégiami dekarbonizácie a záujmom investorov aj zákazníkov, avšak v praxi znamená pre podniky výrazné náklady a organizačné komplikácie.

ESG rámce síce otvárajú nové príležitosti, napríklad lepší prístup k verejným zákazkám či fondom EÚ, no zároveň zvyšujú tlak na certifikácie a formálne preukazovanie súladu s normami (energetické certifikáty budov, ISO 14001, certifikácie materiálov). Pre menšie podniky s obmedzenými zdrojmi to predstavuje neprimeranú finančnú a administratívnu záťaž, ktorá môže znižovať ich cenovú konkurencieschopnosť. Regionálne rozdiely v dostupnosti infraštruktúry a odborných služieb navyše spôsobujú, že MSP v menej rozvinutých oblastiach majú horšie podmienky na adaptáciu.

Krátkodobo sa ESG v stavebníctve a energetike prejavuje skôr ako povinnosť spojená s nákladmi než ako reálna konkurenčná výhoda. Dlhodobo môžu podniky, ktoré sa dokážu prispôbiť, získať lepšiu reputáciu či prístup k financovaniu, avšak rizikom zostáva, že mnohé MSP budú z transformácie vylúčené alebo budú schopné reagovať len formálne, bez zásadnej zmeny podnikových procesov. To bude negatívne ovplyvňovať ich konkurencieschopnosť.

- **Služby (IT, poradenstvo, cestovný ruch)**

Sektor služieb je v kontexte ESG špecifický tým, že jeho environmentálna stopa je spravidla menšia než vo výrobe či doprave. O to väčší význam tu však nadobúdajú sociálne a riadiace aspekty. MSP pôsobiace v službách – od IT a poradenských firiem, cez cestovný ruch až po maloobchod – čelia rastúcemu tlaku na transparentnosť, etiku riadenia, diverzitu a kvalitu pracovných podmienok. Pre MSP, ktoré často nemajú vybudované špecializované HR alebo compliance oddelenia, predstavuje plnenie týchto požiadaviek administratívnu záťaž a potrebu dodatočných kapacít.

Významným problémom sú aj náklady na certifikácie. V cestovnom ruchu či maloobchode sa čoraz viac vyžaduje preukázanie environmentálnych štandardov (ekologické hotely, udržateľné reštaurácie alebo certifikované produkty apod.). Pre menšie podniky to znamená dodatočné finančné výdavky, ktoré sa často nevracajú v podobe vyšších príjmov. Reputačný tlak je pritom v službách obzvlášť silný – nedostatočné preukázanie udržateľnosti môže viesť k strate klientov alebo partnerov, najmä pri spolupráci so zahraničnými subjektmi.

ESG rámce otvárajú aj určité trhové príležitosti – napríklad v IT či poradenských firmách ako marketingový nástroj, v cestovnom ruchu ako podmienku grantov a partnerstiev alebo v maloobchode prostredníctvom trendu lokálnych a etických produktov. Tieto prínosy nie sú automatické, nakoľko vyžadujú systematické investície do procesov a riadenia, ktoré môžu byť pre MSP finančne a organizačne neprimerané. Vo finančných službách sa ESG integruje do hodnotenia bonity, no zároveň zvyšuje tlak na formálne preukazovanie súladu s kritériami.

Prístup k udržateľnosti je iný vo veľkých mestách ako v regiónoch. Vo väčších mestách, ako Bratislava či Košice, je dostupná infraštruktúra a klientela, ktorá viac oceňuje udržateľnosť, zatiaľ čo v menších regiónoch MSP čelia slabšej podpore a nižšiemu dopytu, čo znižuje motiváciu investovať do udržateľných postupov.

Celkovo sa ESG v sektore služieb prejavuje predovšetkým ako reputačný a administratívny tlak. Krátkodobo znamená najmä dodatočné náklady spojené s certifikáciou či reportingom, ktoré obmedzujú flexibilitu menších podnikov. Dlhodobo môže vytvárať priestor na nové príležitosti, avšak rizikom zostáva, že mnohé MSP budú schopné reagovať len formálne alebo budú z transformácie vylúčené pre nedostatok zdrojov.

- **Poľnohospodárstvo a potravinárstvo**

Sektor poľnohospodárstva a potravinárstva patrí medzi odvetvia s najvyššou environmentálnou stopou a MSP v tomto segmente čelia výraznému tlaku zo strany ESG regulácií. MSP sú nútené znižovať spotrebu vody, obmedzovať používanie pesticídov a hnojív, zavádzať ekologické postupy a monitorovať uhlíkovú stopu produkcie, čo si vyžaduje investície do moderných technológií, digitalizovaného sledovania produkcie či precízneho poľnohospodárstva, čo predstavuje významnú finančnú a administratívnu záťaž.

Potravinárske podniky navyše čelia rastúcemu tlaku na získavanie certifikácií – napríklad bio, fair trade alebo ISO štandardov – ktoré sú podmienkou pre vstup na trhy s vyššími požiadavkami na udržateľnosť. Veľké obchodné reťazce a exportní partneri vyžadujú od dodávateľov ESG dáta, čo núti MSP zavádzať reporting aj bez priamej legislatívnej povinnosti. V menších regiónoch sa situácia komplikuje nedostatkom infraštruktúry na spracovanie bioodpadu, recykláciu či certifikáciu, čo zvyšuje bariéry adaptácie.

Na druhej strane ESG síce otvára nové trhové príležitosti, no ich využitie je podmienené značnými nákladmi a administratívnou záťažou. Spotrebitelia síce čoraz viac preferujú lokálne, ekologické a udržateľné produkty, avšak pre malé a stredné podniky je odlišenie sa od veľkých producentov spojené s vyššími nákladmi na certifikácie a marketing, ktoré nemusia byť okamžite kompenzované vyššími príjmami. Udržateľnosť sa stáva podmienkou pre získanie podpory z európskych fondov, no procesy spojené s financovaním sú často zložité a vyžadujú odborné kapacity, ktoré MSP nemajú. Firmy, ktoré dokážu splniť ESG požiadavky, môžu získať lepšiu pozíciu na exportných trhoch, avšak rizikom zostáva, že mnohé podniky budú schopné reagovať len formálne alebo budú z týchto trhov postupne vytláčané.

ESG v poľnohospodárstve a potravinárstve sa prejavuje predovšetkým ako zdroj dodatočných nákladov a administratívnej záťaže, ktoré obmedzujú flexibilitu a cenovú konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov. Možné prínosy – reputácia, prístup k financovaniu či udržanie pozície na trhoch – sa dostávajú len v prípade systematických investícií a dlhodobej adaptácie. Rizikom zostáva, že časť MSP nebude schopná tieto požiadavky naplniť, čo môže viesť k ich oslabeniu alebo vylúčeniu z udržateľných trhov.

Tab.č. 9: Dopady ESG na slovenské MSP podľa sektorov

Sektor	Negatívne dopady	Pozitívne príležitosti
Výrobný sektor	- Tlak dodávateľských reťazcov na poskytovanie ESG dát - Náklady na meranie emisií a energií	- Posilnenie postavenia v globálnych reťazcoch - Lepší prístup k exportným trhom s vysokými štandardmi
Doprava a logistika	- Vysoké náklady na modernizáciu vozového parku - Investície do alternatívnych palív	- Získanie zákaziek od veľkých hráčov - Výhoda vo verejných tendroch s ESG kritériami
Energetika a stavebníctvo	- Potreba certifikácií a nových technológií - Zvýšené investičné náklady	- Rastúci dopyt po energeticky efektívnych riešeniach - Nové trhové segmenty (obnoviteľné zdroje, cirkulárne materiály)
Služby (IT, poradenstvo, cestovný ruch)	- Menej priamy tlak, ale rast reputačných nárokov - Potreba preukazovať udržateľnosť	- ESG ako marketingový nástroj - Vyššia atraktivita pre zahraničných klientov - Granty a partnerstvá v cestovnom ruchu
Poľnohospodárstvo a potravinárstvo	- Tlak na znižovanie environmentálnych dopadov - Náklady na modernizáciu výrobných procesov	- Prístup k fondom EÚ - Rastúci trh s bio a lokálnymi produktmi - Posilnenie exportnej pozície

Zdroj: vlastné spracovanie

3.2.2 Dopady na jednotlivé oblasti fungovania MSP

ESG regulácie ovplyvňujú široké spektrum činností MSP – dotýkajú sa riadenia, organizácie práce, finančného plánovania, inovácií a konkurencieschopnosti, ale aj vzťahov s obchodnými partnermi, marketingu, oblasti ľudských zdrojov či environmentálnych politík. Každá z uvedených oblastí prináša špecifické povinnosti a požiadavky, ktoré sú približené nižšie.

• Riadenie

Zavádzanie ESG rámcov si vyžaduje zásadné zmeny v oblasti riadenia a interných procesov. Malé a stredné podniky sú nútené prispôbiť svoju organizačnú štruktúru tak, aby dokázali zabezpečiť zber, spracovanie a vyhodnocovanie údajov súvisiacich s udržateľnosťou.

To v praxi znamená vytváranie nových pozícií alebo rozširovanie existujúcich zodpovedností – napríklad funkcie koordinátora udržateľnosti či špecialistu na ESG reporting. Tieto zmeny menia tradičné riadiace modely, ktoré boli v MSP doteraz orientované predovšetkým na operatívne a obchodné činnosti.

Nedostatok interných kapacít však predstavuje významnú bariéru. Väčšina MSP nedisponuje odborníkmi na udržateľnosť, compliance alebo dátovú analytiku, čo vedie k rastúcej závislosti od externých poradenských služieb. Aj keď externí konzultanti dokážu zabezpečiť kvalitu spracovania a znížiť riziko nesúladi s reguláciami, ich využívanie zároveň zvyšuje prevádzkové náklady. Pre menšie podniky to môže znamenať neúmernú finančnú záťaž, ktorá sa priamo premieňa do zníženej flexibility a obmedzených možností investovať do inovácií či rozvoja hlavnej podnikateľskej činnosti.

Výsledkom je, že implementácia ESG rámcov v oblasti riadenia a organizačnej štruktúry prináša nielen nové povinnosti, ale aj tlak na profesionalizáciu interných procesov. Tento tlak môže byť vnímaný ako stimul k dlhodobej modernizácii, z krátkodobého hľadiska sa prejavuje predovšetkým vo forme zvýšených nákladov a organizačnej náročnosti.

- ***Finančné plánovanie a prístup k financovaniu***

Banky aj investori dnes čoraz viac zohľadňujú kritériá udržateľnosti pri hodnotení bonity podnikov. Pre malé a stredné firmy to znamená, že bez doložených ESG ukazovateľov sa môžu stretnúť s vyššími úrokovými sadzbami, prísnejšími podmienkami alebo dokonca obmedzeným prístupom k úverom. V praxi sa tak ESG môže stať jedným z faktorov, ktorý priamo ovplyvňuje dostupnosť kapitálu.

Podobný trend je viditeľný aj pri čerpaní európskych fondov. Projekty, ktoré nemajú jasne definovaný udržateľný rozmer, majú nižšiu šancu na podporu. To núti podniky prispôbovať svoje investičné plány tak, aby spĺňali požiadavky na udržateľnosť – aj keď to znamená vyššiu administratívnu náročnosť a dodatočné náklady.

Výsledkom je, že ESG regulácie menia finančné prostredie na Slovensku. MSP, ktoré dokážu preukázať udržateľné postupy, môžu čoraz častejšie získať lepšiu bonitu a prístup k zdrojom. Naopak MSP, ktoré ESG ignorujú alebo implementujú len formálne, riskujú obmedzené možnosti financovania a postupnú stratu konkurencieschopnosti.

- ***Inovácie a konkurencieschopnosť***

SG regulácie vytvárajú priamy tlak na modernizáciu podnikových procesov. Malé a stredné podniky sú nútené hľadať riešenia v oblasti energetickej efektívnosti, digitalizácie a cirkulárnych modelov výroby či služieb. Krátkodobo ide o výraznú finančnú záťaž – investície do technológií, softvéru a nových postupov si vyžadujú kapitál, ktorý MSP často nemajú k dispozícii. Tento tlak môže znížovať ich flexibilitu a odkláňať zdroje od hlavnej podnikateľskej činnosti.

Dlhodobé efekty implementácie inovačných a modernizačných opatrení sa často prezentujú ako prínosné – vyššia odolnosť voči reguláciám, lepšia reputácia či schopnosť obstať v medzinárodnej konkurencii. V praxi však tieto prínosy nie sú automatické a pre malé a stredné podniky sú spojené s výraznými rizikami. Preukázanie udržateľných postupov síce môže zlepšiť pozíciu pri financovaní, v dodávateľských reťazcoch alebo vo verejnom obstarávaní, no vyžaduje si investície, ktoré sú pre mnohé MSP neúmerné ich kapacitám.

Na druhej strane podniky, ktoré nedokážu inovovať alebo sa prispôbiť novým požiadavkám, čelia reálnemu riziku marginalizácie. Vysoké štandardy udržateľnosti na exportných trhoch môžu viesť k strate prístupu k zahraničným príležitostiam, zatiaľ čo tlak veľkých korporácií v dodávateľských reťazcoch môže menšie firmy postupne vytláčať. Obmedzený prístup k financovaniu je ďalším faktorom, ktorý znevýhodňuje MSP oproti väčším hráčom schopným absorbovať náklady na ESG reporting a certifikácie.

ESG sa tak v slovenskom prostredí neprejavuje len ako regulačná povinnosť, ale aj ako selektívne kritérium, ktoré zvyhodňuje podniky s dostatočnými zdrojmi a infraštruktúrou. Pre väčšinu MSP ide skôr o nákladovú a organizačnú výzvu než o okamžitú konkurenčnú výhodu, pričom riziko nerovnováhy medzi veľkými a malými podnikmi sa v dôsledku regulácií ešte prehĺbuje.

- ***Vzťahy so zákazníkmi a obchodnými partnermi***

Veľké podniky čoraz častejšie vyžadujú od svojich dodávateľov doložené ESG dáta, čo núti MSP prispôbiť sa novým štandardom. Transparentnosť a udržateľnosť sa stávajú základnými kritériami pri výbere obchodných partnerov, pričom tlak sa prenáša z veľkých hráčov na menšie podniky v celom dodávateľskom reťazci.

Pre MSP to znamená, že bez schopnosti preukázať udržateľné postupy riskujú stratu prístupu k lukratívnym kontraktom. Firmy, ktoré ESG ignorujú alebo implementujú len formálne, môžu byť postupne vytláčané z dodávateľských reťazcov, najmä v odvetviach orientovaných na export alebo spoluprácu s nadnárodnými spoločnosťami.

Tento trend vytvára nerovnováhu: väčšie korporácie si dokážu nastaviť komplexné systémy reportingu a kontrol, zatiaľ čo MSP musia často improvizovať s obmedzenými zdrojmi. Výsledkom je, že ESG regulácie sa v oblasti obchodných vzťahov prejavujú skôr ako selektívny filter, ktorý zvyhodňuje podniky schopné investovať do compliance, zatiaľ čo menšie firmy čelia riziku marginalizácie.

- **Marketing a komunikácia**

ESG sa postupne stáva neoddeliteľnou súčasťou firemnej značky. Podniky sú nútené komunikovať svoje udržateľné postupy nielen smerom k zákazníkovi, ale aj k investorom a obchodným partnerom. Pre malé a stredné podniky to znamená, že udržateľnosť sa stáva súčasťou ich identity, ktorú musia aktívne prezentovať na trhu.

S rastúcim významom ESG sa objavuje aj vysoké riziko tzv. greenwashingu. Greenwashing predstavuje stratégiu, pri ktorej podniky navonok deklarujú environmentálnu zodpovednosť, hoci ich reálne postupy majú minimálny alebo žiadny ekologický prínos. Cieľom je vytvoriť pozitívny obraz firmy v očiach spotrebiteľov, investorov či verejnosti bez podstatných zmien v samotnom fungovaní podniku. Príkladom je používanie zavádzajúcich označení („eko“, „udržateľný“, „prírodný“) bez dôkazov, alebo zdôrazňovanie jedného pozitívneho aspektu pri súčasnom zamlčaní celkového negatívneho dopadu.

Klamlivé alebo skreslené tvrdenia o udržateľnosti môžu rýchlo poškodiť reputáciu firmy a oslabiť dôveru zákazníkov. Malé a stredné podniky sú v tomto ohľade obzvlášť zraniteľné, nakoľko nedisponujú dostatočnými kapacitami na kvalitný reporting a profesionálnu komunikáciu. Ak sa udržateľnosť prezentuje len formálne, môže byť vnímaná ako greenwashing, čo vedie k strate kredibility.

Aby sa podniky vyhli riziku spojenému s nedôveryhodnou prezentáciou udržateľnosti, musia investovať do profesionálnej komunikácie a marketingu. Pre malé a stredné firmy to však znamená dodatočné náklady, ktoré sa pridávajú k už existujúcej finančnej záťaži spojenou s implementáciou ESG opatrení. Často ide o neúmernú záťaž – MSP musia financovať nielen samotné udržateľné riešenia, ale aj ich prezentáciu, čo odčerpáva zdroje od hlavnej podnikateľskej činnosti.

- **Ľudské zdroje a pracovné podmienky**

ESG rámce kladú výrazný dôraz na sociálne aspekty podnikania, medzi ktoré patrí **rovnosť, bezpečnosť práce a férové odmeňovanie**. Pre malé a stredné podniky to znamená povinnosť zavádzať nové interné politiky, postupy a školenia, ktoré si vyžadujú čas aj finančné zdroje.

Implementácia týchto opatrení je pre MSP náročná – často nemajú dostatočné personálne ani finančné kapacity na systematické riadenie oblasti ľudských zdrojov. Zavádzanie nových štandardov preto môže krátkodobo pôsobiť ako administratívna a finančná záťaž.

Na druhej strane, lepšie pracovné podmienky môžu prispieť k vyššej lojalite zamestnancov, zníženiu fluktuácie a posilneniu reputácie firmy. Tieto prínosy sa však prejavujú len v prípade, že podniky dokážu realizovať systematické a dlhodobé investície do pracovného prostredia. Pre väčšinu MSP ide o náročný proces, ktorý si vyžaduje vyváženie medzi okamžitými nákladmi a potenciálnymi dlhodobými efektmi.

ESG rámce kladú dôraz nielen na sociálne aspekty, ale aj na **organizačné nastavenie podnikov**. Pre MSP to znamená potrebu zavádzať nové politiky, interné smernice a školenia, ktoré si vyžadujú čas aj dostatočné finančné prostriedky. Zavedenie ESG princípov do organizácie si vyžaduje:

- integrovať ESG do riadiacej štruktúry, čo často znamená vytváranie nových pozícií alebo rozšírenie zodpovedností existujúcich manažérov,
- nastaviť interné procesy na zber, vyhodnocovanie a reportovanie dát, ktoré doteraz neboli súčasťou bežného fungovania,
- zabezpečiť koordináciu medzi oddeleniami (financie, ľudské zdroje, výroba, obchod), aby sa ESG princípy premietli do každodennej praxe,
- zvládnuť administratívnu záťaž, ktorá je pre menšie podniky disproporčne vyššia než pre veľké korporácie.

- **Environmentálne politiky a efektívnosť procesov**

Povinnosti vyplývajúce z ESG rámcov zahŕňajú systematické znižovanie spotreby energií, vody, odpadu a uhlíkovej stopy. Pre MSP to znamená nutnosť zavádzať monitorovacie a kontrolné systémy, ktoré dokážu sledovať a vyhodnocovať environmentálne ukazovatele. Tento proces je finančne aj technicky náročný, keďže si vyžaduje nové technológie, odborné znalosti a pravidelný reporting.

Krátkodobo sa tieto požiadavky prejavujú ako bariéra – zvyšujú prevádzkové náklady, administratívnu záťaž a odčerpávajú zdroje od hlavnej podnikateľskej činnosti. MSP často čelia problému nedostatočných kapacít na implementáciu sofistikovaných systémov, čo ich stavia do nevýhodnej pozície oproti väčším podnikom. Dlhodobé prínosy, ako úspory či vyššia odolnosť voči rastúcim cenám energií a surovín, sa prejavujú až s odstupom času a vyžadujú systematické investície. Rizikom zostáva, že mnohé MSP nebudú schopné tieto požiadavky naplniť v plnom rozsahu, čo môže viesť k ich oslabeniu alebo postupnému vytlačaniu z trhu.

4 Skúsenosti slovenských MSP s uplatňovaním ESG princípov

Reálne skúsenosti slovenských MSP so zavádzaním ESG princípov a s plnením povinností vyplývajúcich z ESG rámca, boli zisťované prostredníctvom kvalitatívneho prieskumu.

Cieľom kvalitatívneho prieskumu je pochopiť, ako MSP na Slovensku vnímajú význam ESG princípov v kontexte svojho podnikania, ktoré oblasti ich činnosti sú najviac ovplyvnené týmito princípmi a aký dopad majú ESG regulácie na konkurencieschopnosť, prevádzku a vzťahy v dodávateľských reťazcoch. Zámerom bolo tiež zistiť, čo motivuje podniky k dobrovoľnému prijímaniu ESG opatrení, či sú pripravené na povinný ESG reporting v budúcnosti a aké podmienky by museli byť splnené, aby sa ESG stalo prirodzenou súčasťou ich podnikovej stratégie. Prieskum sa ďalej sústredil na identifikáciu hlavných prekážok, ktoré bránia slovenským MSP v efektívnom zavádzaní ESG princípov a v plnohodnotnom využívaní príležitostí, ktoré transformácia ponúka. V neposlednom rade sa skúmalo, ktoré systémové opatrenia a formy podpory zo strany štátu a verejného sektora by mohli najefektívnejšie prispieť k širšej a udržateľnej integrácii ESG princípov do podnikateľskej praxe malých a stredných podnikov.

Prieskum bol vykonaný v období od 10. novembra do 5. decembra 2025, zúčastnilo sa ho desať zástupcov malých a stredných podnikov na Slovensku.

4.1 Metodika kvalitatívneho prieskumu

Na zber údajov bola použitá metóda hĺbkových individuálnych rozhovorov. Štruktúrovaný rozhovor predstavuje kvalitatívnu techniku, ktorá využíva vopred pripravený súbor otázok, čím sa zabezpečuje porovnateľnosť odpovedí medzi respondentmi. Tento prístup zároveň umožňuje zachytiť skúsenosti, postoje a hodnotenia účastníkov v jednotnej štruktúre. Prieskum prebiehal v troch fázach: prípravnej, realizačnej a analytickej.

Prípravná fáza sa začala jasným vymedzením cieľov a výskumných otázok, ktoré určovali rámec celého skúmania. Na základe stanovených cieľov vznikol set štruktúrovaných otázok (ich prehľad je uvedený v tabuľke 10, časti 4.1.1). Tento set zabezpečil jednotný rámec rozhovorov a umožnil porovnateľnosť získaných odpovedí.

Na základe cieľov prieskumu bola stanovená vzorka respondentov, pričom kritériami výberu bolo odvetvové zameranie, veľkosť podniku, región pôsobenia a dĺžka existencie na trhu. Táto vzorka je špecifikovaná v časti 4.1.2. Súčasťou prípravnej fázy bolo naplánovanie a organizácia miesta, času a formy rozhovorov, ktorá bola prispôbená preferenciám respondentov. Pred uskutočnením rozhovorov dostali respondenti e-mail s prehľadom tém. Oslovených bolo celkovo 18 malých a stredných podnikov, prieskumu sa zúčastnilo 10 z nich.

V realizačnej fáze prebiehali rozhovory s vybranými zástupcami MSP - respondentmi podľa vopred pripraveného súboru otázok. Každý rozhovor mal jednotnú štruktúru, čo umožnilo porovnávať odpovede medzi jednotlivými účastníkmi. Väčšina hĺbkových rozhovorov sa realizovala prostredníctvom nástrojov na online komunikáciu MS Teams alebo Zoom. V dvoch prípadoch sa uskutočnilo aj osobné stretnutie. V niektorých situáciách sa doplnujúce otázky kládli aj telefonicky. Rozhovory trvali spravidla 45 až 80 minút. Odpovede výskumníci zaznamenávali do detailných poznámok v pripravenom hárku.

Odpovede a informácie získané z hĺbkových rozhovorov boli analyzované a interpretované vzhľadom na sledované témy a cieľ prieskumu.

4.1.1 Štruktúra otázok

Rozhovorový scenár tvoril súbor vopred pripravených otázok rozdelených do siedmich tematických blokov. Okrem základných otázok na kategorizáciu podniku (počet zamestnancov, sídlo) sa rozhovory zamerali na tieto oblasti: vnímanie významu ESG, podnikové oblasti ovplyvnené ESG, dopady ESG regulácií, motiváciu k dobrovoľnému zavádzaniu ESG, pripravenosť na ESG reporting, bariéry a prekážky, ako aj podporu zo strany verejných inštitúcií. Otázky boli formulované tak, aby zostali zrozumiteľné, jednoznačné a relevantné vzhľadom na ciele prieskumu.

Prehľad štruktúrovaných otázok, ktoré boli pokladané respondentom pri prieskume, poskytuje nasledujúca tabuľka.

Tab.č. 10: Štruktúra otázok prieskumu

Blok 1. Vnímanie významu ESG (osobný postoj respondenta)
- Ako vnímate význam ESG princípov v kontexte vášho podnikania? - Myslíte si, že ESG je pre MSP skôr príležitosť alebo povinnosť? Prečo? - Aké sú vaše hlavné zdroje informácií o ESG (odberatelia, legislatíva, médiá, konzultanti)?
Blok 2. Oblasti podnikania podniku ovplyvnené ESG
- Ktoré oblasti vášho podnikania sú najviac ovplyvnené ESG princípmi (napr. výroba, služby, riadenie, zamestnanci)? - V ktorých oblastiach pociťujete najväčší tlak na zmenu? - Vnímate rozdiel medzi environmentálnymi, sociálnymi a riadiacimi faktormi? Ktoré sú pre vás najdôležitejšie?
Blok 3. Dopad ESG regulácií na podnik
- Ako sa podľa vás ESG regulácie odrážajú na konkurencieschopnosti Vášho podniku? - Ovplyvňujú ESG požiadavky vaše vzťahy s dodávateľmi alebo odberateľmi? Akým spôsobom? - Vnímate ESG regulácie ako prekážku alebo ako stimul k zlepšeniu procesov?
Blok 4. Motivácie k dobrovoľnému prijímaniu ESG v
- Čo vás motivuje k dobrovoľnému prijímaniu ESG opatrení (napr. reputácia, zákazníci, financovanie, interné hodnoty)? - Aké dobrovoľné opatrenia ste už zaviedli? - Aké benefity ste zaznamenali po ich zavedení?
Blok 5. Pripravenosť podniku na povinný ESG reporting
- Ste pripravení na povinný ESG reporting? - Aké podmienky by museli byť splnené, aby ste ESG prijali ako súčasť vašej stratégie (napr. finančná podpora, metodika, školenia)? - Aké nástroje alebo zdroje by vám najviac pomohli pri zavádzaní ESG reportingu?
Blok 6. Bariéry a prekážky v podniku pre implementáciu ESG
- Aké sú hlavné prekážky, ktoré bránia v efektívnom zavádzaní ESG princípov vo Vašom podniku? - Vnímate administratívnu záťaž ako problém? - Čelíte nedostatku odborných znalostí alebo finančných zdrojov na implementáciu ESG?
Blok 7. Podpora zo strany štátu a verejného sektora
- Už ste získali konkrétnu pomoc v oblasti ESG? Ak áno, v akej forme a z akých zdrojov? - Aké formy podpory zo strany štátu alebo verejného sektora by vám najviac pomohli pri zavádzaní ESG? - Myslíte si, že súčasné podporné mechanizmy sú dostatočné? - Aké systémové opatrenia by podľa Vás najefektívnejšie prispeli k širšej integrácii ESG do praxe MSP?

Zdroj: vlastné spracovanie

4.1.1 Vzorka respondentov

Do vzorky kvalitatívneho prieskumu boli zaradené MSP z rôznych veľkostných kategórií, predmetu činnosti, regionálneho zastúpenia a obdobia pôsobenia na trhu. Kritériom výberu bola diverzita sektorov a regiónov, aby sa zachytili rozdielne skúsenosti s implementáciou ESG princípov.

Do vzorky boli zaradené podniky z rôznych sektorov. Zo služieb boli zastúpené dva reštauračné podniky, jeden hotelový podnik a jedna konzultačná firma. Z výroby a priemyslu sa zapojili dva podniky – jeden orientovaný na nízkoenergetickú výrobu a jeden na tradičnú výrobu. Z oblasti obchodu sa zúčastnili tri podniky (veľkoobchod, maloobchod, výrobca s vlastnou značkou a e-commerce). Vzorku doplnil jeden podnik pôsobiaci v oblasti IT služieb.

Vzorka respondentov pozostávala z jedného mikropodniku s menej ako 10 zamestnancami, šiestich malých podnikov s počtom zamestnancov od 10 do 49 a troch stredných podnikov s počtom zamestnancov od 50 do 249. Najväčšie zastúpenie mali malé podniky. Viac než polovica respondentov pôsobí na trhu dlhšie ako desať rokov.

Tab.č. 11: Štruktúra výberovej vzorky

p.č.	Právna forma	Kraj	Predmet činnosti	Počet zamestnancov	Pôsobnosť na trhu
1	s.r.o.	Bratislavský	Reštauračné služby	0 - 9	6 – 10 rokov
2	s.r.o.	Bratislavský	Reštauračné služby	10 – 49	viac ako 10 rokov
3	s.r.o.	Žilinský	Hotelové služby	10 – 49	nad 10 rokov
4	s.r.o.	Bratislavský	IT služby	50 – 249	nad 10 rokov
5	s.r.o.	Bratislavský	Konzultačné služby	10 – 49	3 – 5 rokov
6	s.r.o.	Banskobystrický	Výroba (nízkoenergetická)	50 – 249	viac ako 10 rokov
7	s.r.o.	Žilinský	Výroba	50 – 249	viac ako 10 rokov
8	a.s.	Košický	Veľkoobchod	10 – 49	viac ako 10 rokov
9	s.r.o.	Prešovský	Maloobchod	0 – 9	5 – 6 rokov
10	s.r.o.	Košický	Výrobca s vlastnou značkou, e-shop	10 – 49	3 roky

Zdroj: vlastné spracovanie na základe kvalitatívneho prieskumu

Regionálne je najviac zastúpený Bratislavský kraj (4 subjekty), dva subjekty pôsobia v Žilinskom a dva subjekty v Košickom kraji, jeden subjekt je z Banskobystrického a jeden z Prešovského kraja. Zastúpené sú tak podniky zo Západného Stredného aj Východného Slovenska. Z hľadiska dĺžky podnikania je charakteristické, že viac ako polovica podnikov pôsobí na trhu dlhšie než desať rokov, čo poukazuje na prevahu etablovaných subjektov s dlhodobou trhovou skúsenosťou.

Prieskumu sa zúčastnili zástupcovia podnikov, ktorí pôsobia na rôznych pozíciách. Medzi respondentmi bol majiteľ spoločnosti (1), konateľ (2), finančný manažér (1), zástupca ekonomického útvaru (3), prevádzkový alebo technický manažér (2), marketingový špecialista (1), IT špecialista zodpovedný za digitalizáciu procesov (1).

4.2 Vyhodnotenie prieskumu podľa tematických oblastí

4.2.1 Vnímanie významu ESG podnikateľmi

Výsledky prieskumu ukázali, že všetci účastníci sa už s pojmom ESG stretli, avšak ich praktické skúsenosti boli obmedzené. Viac ako polovica respondentov vnímala ESG predovšetkým ako povinnosť vyplývajúcu z legislatívnych a trhových tlakov, nie ako dobrovoľnú príležitosť na rozvoj. Niektorí respondenti zároveň uvádzali, že princípy udržateľnosti boli v podnikoch zohľadňované už pred formálnym zavedením ESG, najmä v podobe environmentálnych opatrení (šetrenie energií, odpadové hospodárstvo) alebo sociálnych aktivít voči zamestnancom, udržateľnosť tak pre nich nepredstavuje „novú tému“.

Pre MSP je podľa respondentov ESG najčastejšie spojené s povinným reportingom, ostatné dimenzie vnímajú len okrajovo. Väčšina respondentov pristupovala k ESG s rezervou. Zdôrazňovali, že nevedia, čo od tejto agendy očakávať ani aké konkrétne povinnosti z nej pre ich podniky vyplynú. Ich postoj sprevádzali obavy z administratívnej záťaže a neistoty pri legislatívnom výklade. Respondenti viackrát zdôraznili, že ESG vnímajú predovšetkým ako administratívnu povinnosť – najmä v súvislosti so zberom, spracovaním a vykazovaním údajov podľa regulačných požiadaviek. Vnímajú ho menej ako priestor pre dobrovoľné iniciatívy či strategický rozvoj a viac ako formálne plnenie povinností voči legislatíve a externým partnerom.

Napriek rezervovanému postoju sa objavili aj pozitívne hodnotenia. Jeden z respondentov z podniku zameraného na vlastnú výrobu a e-shop uviedol, že ESG môže byť cestou k posilneniu „mena spoločnosti“ a zvýšeniu dôvery zákazníkov. Iný respondent z veľkoobchodu zdôraznil, že zavádzanie opatrení v oblasti energetickej efektívnosti im už prinieslo úspory a lepšiu kontrolu nad nákladmi.

Investovať do oblasti ESG plánujú v najbližších troch rokoch len v dvoch podnikoch (veľkoobchod, nízkoenergetická výroba). Traja respondenti sa vyjadrili, že investovať do ESG budú len v prípade, ak to bude nutné pre splnenie zákonných povinností. Ostatní respondenti buď neplánujú investície, alebo o tom ešte neuvažovali.

4.2.2 Oblasti podnikania ovplyvnené ESG

Z odpovedí respondentov vyplynulo, že ESG princípy zasahujú do viacerých oblastí ich podnikania. Najvýraznejšie sa ESG prejavovalo vo **výrobných a prevádzkových procesoch**, kde všetky výrobné podniky zaradené do vzorky podľa zástupcov týchto podnikov už čelili tlaku na znižovanie energetickej náročnosti, niektorí aj efektívnejšiemu využívaniu surovín a zlepšeniu odpadového hospodárstva. Podobné tendencie indikovali aj zástupcovia podnikov pôsobiacich v oblasti hotelových a reštauračných služieb a vo veľkoobchode, kde aktívne prijímali opatrenia na zníženie energetickej náročnosti činností. Respondenti zároveň zdôrazňovali, že tieto kroky boli a sú motivované najmä výrazne stúpajúcimi cenami energií v posledných rokoch, zavádzaním prvkov udržateľnosti až v druhom rade.

Ďalšou oblasťou, ktorá je podľa respondentov ovplyvňovaná ESG princípmi, je **externé financovanie**. Dvaja respondenti uviedli, že pri žiadosti o úver boli bankou požiadaní o informácie týkajúce sa ESG opatrení, konkrétne v environmentálnej oblasti, v ich spoločnosti. Tento fakt naznačuje, že ESG sa stáva súčasťou hodnotenia bonity podnikov a môže ovplyvniť prístup k externým finančným zdrojom.

Podľa vyjadrení respondentov sa s priamym **vykazovaním ESG** – teda ukazovateľov týkajúcich sa vplyvu na životné prostredie, zamestnancov a spoločnosť – stretlo len 20 % oslovených podnikov (2 z 10). Išlo o stredné podniky so zahraničnou účasťou, ktoré už majú aspoň minimálnu skúsenosť s formálnym spracovaním výkazov v zmysle ESG.

Väčšina ostatných spoločností uviedla, že s priamym vykazovaním ESG skúsenosť nemá. Podľa názoru respondentov sa ukazovatele udržateľnosti síce sporadicky alebo nepravidelne vykazujú, najčastejšie vo vzťahu k partnerským firmám, bankám alebo odberateľom, avšak nejde o systematické a komplexné ESG reportovanie.

Respondenti tak poukázali na to, že **formálne vykazovanie ESG je zatiaľ výnimkou**, a väčšina podnikov sa k nemu stavia skôr ad hoc, v reakcii na konkrétne požiadavky obchodných partnerov alebo finančných inštitúcií.

Okrem environmentálnych aspektov sa ukázalo, že **sociálna oblasť a prístup k zamestnancom** zohrávajú čoraz dôležitejšiu úlohu, aj keď väčšina respondentov ju označila skôr za pokračovanie už existujúcich praktík než za úplne novú tému spojenú s ESG. Podniky zdôrazňovali význam kvalitného pracovného prostredia a starostlivosti o zamestnancov, pričom tieto faktory sú podľa nich vnímané ako kľúčové pre dlhodobú stabilitu a udržateľnosť podnikov. Ako príklad je možné uviesť podnik pôsobiaci v oblasti poradenstva, ako aj podnik z oblasti IT služieb, pri ktorých respondenti zhodne uviedli, že zavedenie flexibilného pracovného času a možnosti práce z domu výrazne prispelo k spokojnosti a lojalite zamestnancov. Respondenti z oblasti výroby (stredne veľký podnik) ako aj IT služieb potvrdili, že čoraz väčší tlak cítia zo strany zamestnancov na *work-life balance* prístup, ktorý umožňuje lepšie zosúladenie pracovného a osobného života.

Podľa viacerých respondentov sa princípy ESG prejavujú aj v oblasti **marketingu a komunikácie so zákazníkmi**. Respondent z hotelových služieb označil za „nutnosť“, aby informácie o ekologických opatreniach a príspevku k udržateľnosti boli uvedené na webovej stránke a v reklamných materiáloch ich hotelov. Ako konkrétny príklad uviedol používanie ekologických produktov, znižovanie spotreby vody pri praní hotelovej bielizne či využívanie ekologických potravín. Zároveň doplnil, že informácie o udržateľnosti sú viditeľne umiestnené aj v priestoroch hotelov a hotelových izieb, čím sa posilňuje informovanosť voči hosťom.

Respondent z reštauračných služieb zdôraznil, že „bez prezentácie používania ekologických potravín by neoslovil časť klientely, najmä orientovanej na zdravý životný štýl“ a dodal, že počas pandémie COVID-19 bol tento tlak dočasne oslabený, avšak v súčasnosti sa opäť stáva významnou témou, ktorá ovplyvňuje marketingovú komunikáciu aj očakávania zákazníkov.

Zástupca výrobného podniku, ktorý sa špecializuje na nízkoenergetické riešenia v oblasti strojárstva a technologických systémov, uviedol, že udržateľnosť je jedným z hlavných sloganov, prostredníctvom ktorého propagujú svoju produkciu. Podľa jeho vyjadrenia sa tento slogan využíva v komunikácii so zákazníkmi aj s obchodnými partnermi a predstavuje kľúčový prvok marketingovej identity podniku.

Na dopĺňujúcu otázku, ako sa ESG prejavilo **vo vzťahu so zákazníkmi a obchodnými partnermi**, respondent z obchodného sektora (veľkoobchod) uviedol, že odberateľ od neho začal vyžadovať doloženie informácií o ekologických opatreniach (o spôsobe balenia tovaru). Aj keď zatiaľ ide podľa zástupcu podniku skôr o neformálny tlak, respondent si myslí, že bez

týchto informácií by podnik mohol v budúcnosti stratiť časť zákazníkov. Naopak, viacerí respondenti (viac ako polovica) uviedli, že ESG sa zatiaľ nijako výrazne neprejavilo vo vzťahu k zákazníkom a obchodným partnerom.

Výsledky prieskumu ukázali, že **ESG má zatiaľ len obmedzený priamy vplyv na strategické riadenie podnikov**. Len malé množstvo respondentov (2) uviedlo, že majú stanovené formálne ciele súvisiace s ESG, ktorých plnenie aj vyhodnocujú. Pritom jeden z nich konštatoval, že princípy ESG zasiahli do riadenia podniku alebo spôsobili zmeny interných procesov podniku.

Prevažná väčšina podnikov vníma ESG ako externý tlak a administratívnu povinnosť, ktorá vyplýva z regulácií a požiadaviek zo strany obchodných partnerov či inštitúcií. ESG sa tak v ich interpretácii javí skôr ako formálna povinnosť než ako nástroj, ktorý by zásadne menil vnútorné riadenie alebo prispieval k posilneniu konkurencieschopnosti na trhu.

ESG dimenzie najviac ovplyvňujúce činnosť podniku:

Podľa názoru respondentov **environmentálna dimenzia ESG** jednoznačne **dominuje**. Účastníci prieskumu uviedli, že najvýraznejšie sa prejavuje vo výrobných podnikoch, hotelových a reštauračných službách, kde podniky kladú dôraz na energetickú efektívnosť, hospodárenie s vodou a odpadmi či používanie ekologických surovín. Respondenti si myslia, že ESG je v ich praxi najčastejšie spojené práve s environmentálnou oblasťou. Zároveň sa s touto oblasťou spájajú najväčšie obavy, a to v súvislosti s limitmi na emisie, povinnosti spojené s odpadovým hospodárstvom či energetickou efektívnosťou, ktoré môžu znamenať výrazné dodatočné náklady.

Podľa vyjadrení účastníkov prieskumu **sociálne faktory** nadobúdajú čoraz väčší význam, najmä v odvetviach založených na znalostných službách, ako sú IT a konzultačné firmy. Respondenti zdôraznili potrebu kvalitného pracovného prostredia a systematickej starostlivosti o zamestnancov. Dvaja respondenti uviedli, že ich podnik v poslednom období sponzoroval športové aktivity (sponzorstvo športového klubu a príspevok na letný kemp pre deti). Jeden respondent má skúsenosti so sponzorstvom kultúrnych podujatí v regióne. Respondenti uvádzali, že podpora kultúrnych a športových aktivít je pre nich relatívne dostupná a nevyžaduje rozsiahle finančné ani administratívne kapacity.

Podľa názoru respondentov si podniky faktor **governance** zatiaľ výraznejšie neuvedomujú. Účastníci prieskumu uviedli, že udržateľnosť sa v strategickom riadení niektorých podnikov zohľadňovala už v minulosti, a preto ju vnímajú skôr ako pokračovanie existujúcich praktík než ako novú oblasť priamo spojenú s ESG. Väčšina respondentov si ESG spája predovšetkým s environmentálnymi aspektmi.

4.2.3 Dopad ESG regulácií na podnik

Podľa názoru respondentov sa ESG regulácie odrážajú na konkurencieschopnosti podnikov skôr negatívne. Účastníci prieskumu uviedli, že regulácie vnímajú všeobecne ako „neprimerané“, „obmedzujúce“, „nepredvídateľné“, „nespravodlivé“, „často zbytočné“.

Podľa záverov prieskumu je väčšia obava prítomná najmä medzi menšími podnikmi, ktoré sa cítia nedostatočne pripravené a majú obmedzené kapacity na sledovanie legislatívnych zmien. Naopak, podniky so zahraničnou účasťou uviedli, že majú lepšiu predstavu o tom, aké

vykazovacie povinnosti môžu z ESG regulácií vyplývať, keďže sa s podobnými požiadavkami stretli.

Na druhej strane sa však respondenti z výrobných podnikov vyjadrili, že sa obávajú regulácií spojených so znižovaním environmentálnej záťaže a klimatickými zmenami (limity na znečisťovanie, emisné povolenky apod.). Podľa účastníkov prieskumu „sú nové limity na emisie a znečisťovanie často nastavené prísnejšie, než aké dokážu súčasné technológie v menších podnikoch splniť“. Podľa ich názoru tieto opatrenia môžu znamenať výrazné dodatočné náklady na modernizáciu technológií, zmenu výrobných procesov či investície do energetickej efektívnosti.

Účastníci prieskumu zdôraznili, že často nemajú jasné informácie o tom, kedy a v akej podobe budú nové povinnosti platiť. Podľa ich názoru sa regulácie menia rýchlo a bez dostatočného prechodného obdobia, čo im sťažuje prípravu na zmeny. Menšie podniky sa obávajú, že budú musieť reagovať ad hoc, bez možnosti dlhodobo plánovať investície.

Respondenti z výrobných odvetví zároveň uviedli, že si síce uvedomujú dôležitosť znižovania environmentálnej záťaže, regulácie ale v súčasnej ekonomickej situácii vnímajú ako neprimerané.

Podľa zástupcu podniku zameraného na veľkoobchod sa ESG regulácie už premietli do vzťahov s odberateľmi. Odberatelia začínajú požadovať doloženie udržateľných postupov – napríklad informácie o pôvode tovaru, spôsobe balenia či logistike s nižšou uhlíkovou stopou. Tieto požiadavky zvyšujú tlak na transparentnosť a nútia podnik systematickejšie sledovať a komunikovať svoje procesy. Tento respondent vyjadril obavu, že nové požiadavky budú mať priamy vplyv na výšku nákladov. Podnik bude nútený tieto náklady premietnuť do vzťahov s dodávateľmi, čo môže viesť k zhoršeniu obchodných podmienok alebo k potrebe hľadať nových partnerov. V konečnom dôsledku sa firma obáva, že bude musieť meniť dodávateľov, ktorí nedokážu splniť požadované ESG štandardy.

4.2.4 Motivácie podnikov k dobrovoľnému prijímaniu ESG

Motivácia k dobrovoľnému prijímaniu opatrení v oblasti udržateľnosti sa medzi respondentmi prieskumu ukázala ako pomerne slabá a prevažne symbolická. Podniky zapojené do prieskumu najčastejšie realizovali environmentálne opatrenia, ako znižovanie spotreby energií, triedenie odpadu či zavádzanie ekologických produktov. Tieto kroky však boli motivované predovšetkým snahou o redukciu nákladov, nie priamo princípmi ESG.

Respondenti vnímajú ESG najmä prostredníctvom povinného vykazovania údajov, ktoré hodnotia skôr negatívne – ako dodatočnú administratívnu povinnosť bez zjavného prínosu. Dobrovoľné prijímanie systematických opatrení je preto medzi podnikmi výnimočné. Výsledky prieskumu ukázali, že len jeden podnik sa rozhodol pravidelne dobrovoľne vykazovať ukazovatele udržateľnosti. Ide o spoločnosť so zahraničnou účasťou, ktorá pripravuje podklady pre spracovanie reportov a sleduje viaceré environmentálne a sociálne aspekty, pričom tieto údaje využíva najmä pri komunikácii s materskými a sesterskými spoločnosťami v zahraničí.

Tento prístup ukazuje, že podniky so zahraničnou účasťou alebo napojené na medzinárodné skupiny sú lepšie pripravené. Ich vyššia informovanosť a skúsenosti môžu pôsobiť ako významný stimul na dobrovoľné prijímanie opatrení v oblasti udržateľnosti.

4.2.5 Pripravenosť na povinný ESG reporting

Výsledky prieskumu ukázali, že pripravenosť podnikov na povinný ESG reporting je zatiaľ veľmi obmedzená. Väčšina respondentov uviedla, že o konkrétnych požiadavkách a formách vykazovania majú len nejasné informácie, čo v nich vyvoláva obavy z administratívnej záťaže a dodatočných nákladov. Najmä respondenti z podnikov s nižším počtom zamestnancom (49 a menej) zhodne uviedli, sa cítia nedostatočne pripravené a poukazujú na chýbajúce kapacity na systematické sledovanie legislatívnych zmien či zhromažďovanie potrebných údajov.

Respondenti zdôraznili, že povinný reporting vnímajú skôr ako externý tlak než ako nástroj, ktorý by im prinášal priamu konkurenčnú výhodu. Viacerí z nich sa obávajú, že nové povinnosti budú musieť „za pochodu“, bez možnosti dlhodobo plánovať investície do technológií alebo procesov.

Neutrálne postoje sa objavili len medzi podnikmi so zahraničnou účasťou, ktoré už majú skúsenosti s podobnými požiadavkami v rámci materských alebo sesterských spoločností. Tieto podniky disponujú lepšou informovanosťou, systematickejším prístupom k zberu dát a vyššou pripravenosťou na budúce zmeny.

Celkovo je možno konštatovať, že pripravenosť MSP zapojených do prieskumu je nízka. Respondenti sa obávajú administratívnej záťaže, dodatočných nákladov a nejasného legislatívneho rámca. Výnimku predstavujú najmä subjekty so zahraničnou účasťou, ktoré čiastočne sledujú vybrané ukazovatele a pripravujú podklady pre reporting, čím sa stávajú lepšie pripravenými na nadchádzajúce povinnosti.

4.2.6 Bariéry a prekážky v oblasti zavádzania princípov ESG

Na základe vyhodnotenie odpovedí respondentov je možné špecifikovať, že bariéry implementácie ESG princípov sú najmä informačné, finančné, kapacitné a legislatívne.

Primárnou prekážkou je podľa vnímania respondentov nedostatok informácií a nejasnosť o zavádzaní povinností, čo je spojené s nedostatočným pochopením príležitostí, ktoré ESG má potenciál priniesť. Jeden z respondentov dokonca uviedol, že „o ESG sa dozvedáme len z médií, ale nikto nám jasne nevysvetlil, čo presne máme robiť a aké povinnosti sa nás budú týkať“. Ďalší respondent vyjadril názor, že „štát by mal prehľadnejšie a v dostatočnom predstihu zverejňovať nové povinnosti pre podnikateľov“, a dodal „že na analýzu zákonov a hľadanie povinností nemajú kapacity ani čas“. Tento postoj poukazuje na výrazný informačný deficit, ktorý spôsobuje neistotu a vedie k tomu, že podniky vnímajú ESG skôr ako administratívnu záťaž než ako možnosť rozvoja či posilnenia konkurencieschopnosti.

Nejasnosť je podľa respondentov spôsobená aj väčším množstvom smerníc, ktoré ESG ovplyvňujú, ako aj úpravami týchto smerníc. Podniky zdôrazňovali, že legislatívne požiadavky všeobecne sa menia rýchlo, sú nejednoznačné a nedostatočne komunikované, čo im sťažuje dlhodobé plánovanie a prípravu na nové povinnosti. Tento faktor ešte viac prehľbuje pocit neistoty a posilňuje bariéry, ktoré bránia systematickému prístupu k ESG.

Ďalšou významnou prekážkou, ktorú respondenti uvádzali, je nedostatok finančných prostriedkov na monitorovanie a reporting, najmä na pravidelný zber údajov a ich digitalizáciu. Respondenti zdôrazňovali, že ide o ďalšiu administratívnu povinnosť, ktorá si vyžaduje čas, personálne kapacity a technologické riešenia, na ktoré nemajú dostatok zdrojov. Viacerí

respondenti poukázali na to, že už samotné sledovanie a spracovanie údajov predstavuje pre menšie podniky výraznú záťaž, ktorá im komplikuje bežné fungovanie.

Zároveň sa medzi respondentmi v súvislosti s udržateľnosťou objavili aj obavy, že zavádzanie ekologických postupov a opatrení na znižovanie emisií skleníkových plynov môže byť pre niektoré podniky až likvidačné. Podľa ich názoru by takéto opatrenia mohli viesť k výraznému zvýšeniu nákladov, ohrozeniu konkurencieschopnosti a v krajnom prípade aj k ukončeniu podnikateľskej činnosti. Viacerí respondenti poukazovali aj na „celkové neprimerané administratívne zaťaženie podnikateľov na Slovensku, ktoré bude v dôsledku ESG ešte väčšie“.

4.2.7 Podpora zo strany štátu a verejného sektora

Na základe odpovedí respondentov je možné konštatovať, že účastníci nemajú osobnú skúsenosť s dotáciami či grantovými schémami v oblasti udržateľnosti ani digitalizácie. Podporu podnikania zo strany štátu vnímajú skôr ako „viac formálnu než praktickú“, „nedostatočne viditeľnú“ alebo aj „nedostupnú pre bežných podnikateľov“.

Časť respondentov predpokladá, že digitalizácia prispeje k jednoduchšiemu prístupu k štátnej podpore, k zefektívneniu administratívnych procesov a k redukcii nákladov vyplývajúcich z manuálneho spracovania údajov. Napriek tomu však väčšina respondentov uviedla, že nemá žiadne priame skúsenosti s podporou projektov na digitalizáciu zo strany štátu (okrem inovačných poukážok, s ktorými sa stretli dvaja respondenti).

Za najdôležitejšiu formu podpory respondenti považujú:

- finančné stimuly (granty, daňové úľavy) na pokrytie nákladov spojených s digitalizáciou a ekologickými opatreniami,
- školenia a odborné poradenstvo, ktoré by im pomohli lepšie pochopiť význam ESG a pripraviť sa na jeho implementáciu,
- metodické usmerňovanie – jasné pravidlá, praktické návody a konzultačné služby, ktoré by znížili neistotu a uľahčili orientáciu v požiadavkách.

4.3 Hlavné závery prieskumu

Na základe vyhodnotenia odpovedí respondentov boli formulované hlavné závery.

Vnímanie významu ESG:

- Všetci účastníci prieskumu sa už stretli s pojmom ESG, avšak ich praktické skúsenosti zostávajú obmedzené.
- Väčšina respondentov vníma ESG predovšetkým ako administratívnu povinnosť vyplývajúcu z legislatívnych a trhových tlakov, nie ako dobrovoľnú príležitosť na rozvoj.
- Pozitívne postoje sa objavili len sporadicky – najmä v súvislosti s marketingom/propagáciou alebo dosiahnutými úsporami energií.
- Podniky so zahraničnou účasťou disponujú lepšími informáciami a vykazujú vyššiu pripravenosť na implementáciu ESG opatrení.

Oblasti podnikania ovplyvnené ESG:

- Najvýraznejší dopad sa v podnikoch, ktoré sa zúčastnili prieskumu, prejavuje vo výrobných a prevádzkových procesoch, najmä v súvislosti s energetickou efektívnosťou, prípadne s efektívnejším využívaním surovín.

- ESG sa postupne presadzuje aj v oblasti financovania – podnikatelia už zaznamenali požiadavky bánk na poskytovanie informácií o udržateľnosti.
- Vytváranie lepších pracovných podmienok, vrátane flexibilných foriem práce najmä v sektore služieb.
- Marketingové aktivity a komunikácia so zákazníkmi sa čoraz výraznejšie orientujú na ekologické riešenia a ochranu životného prostredia.

Dopad ESG regulácií na podniky:

- Regulácie sú vnímané prevažne negatívne – podniky ich označujú za neprimerané, obmedzujúce, nepredvídateľné a administratívne náročné.
- Menšie podniky deklarujú nedostatočnú pripravenosť, pričom vyjadrujú obavy z dodatočných nákladov a nutnosti ad hoc reakcií.
- Podniky so zahraničnou účasťou disponujú lepšou predstavou o povinnostiach, keďže sa s podobnými požiadavkami stretli už v minulosti.
- Najvýraznejšie obavy sa sústreďujú na environmentálnu oblasť – nové limity na emisie a znečisťovanie môžu byť podľa názoru respondentov pre MSP finančne likvidačné.

Motivácie k dobrovoľnému prijímaniu ESG:

- Dobrovoľné prijímanie opatrení v oblasti ESG je medzi podnikmi skôr výnimočné a má prevažne symbolický charakter. Najčastejšie sa realizuje prostredníctvom environmentálnych aktivít motivovaných snahou o zníženie nákladov, nie priamo princípmi udržateľnosti.
- Systematické a pravidelné vykazovanie ESG ukazovateľov deklaroval len jeden podnik, konkrétne spoločnosť so zahraničnou účasťou.

Pripravenosť na povinný ESG reporting:

- Pripravenosť respondentov na povinný ESG reporting nie je dostatočná, pričom nižšia úroveň pripravenosti bola charakteristická pre menšie podniky. Podniky sa obávajú predovšetkým zbytočnej administratívnej záťaže, dodatočných nákladov a nejasného legislatívneho rámca, ktorý im komplikuje dlhodobé plánovanie.
- Lepšie pripravené sú najmä spoločnosti so zahraničnou účasťou, ktoré už monitorujú vybrané ukazovatele a disponujú skúsenosťami s určitou formou vykazovania parametrov udržateľnosti v rámci materských alebo sesterských podnikov.

Bariéry a prekážky:

- Respondenti vyjadrili obavy, že v budúcnosti budú pri implementácii ESG čeliť viacerým prekážkam, pritom v súčasnosti nemajú jasnú predstavu, čo bude samotná implementácia a reporting vyžadovať.
- Za najväčšiu bariéru (okrem informovanosti) respondenti označovali nedostatok finančných prostriedkov na monitorovanie ukazovateľov a reporting, ako aj na prijímanie opatrení v environmentálnej a sociálnej oblasti; ďalej nedostatok personálnych kapacít a technologických nástrojov.
- Celkovo respondenti poukazovali na nepredvídateľnosť a časté zmeny regulácií, ktoré významne ovplyvňujú podnikateľské prostredie a komplikujú dlhodobé plánovanie. Tento faktor zvyšuje mieru neistoty a sťažuje podnikom prípravu na nové povinnosti či strategické rozhodovanie.

Podpora zo strany štátu a verejného sektora:

- Žiadny z respondentov nemal osobnú skúsenosť s dotáciami alebo grantovými schémami v oblasti udržateľnosti či digitalizácie; výnimkou bola skúsenosť s inovačnými poukážkami.

- Podpora zo strany štátu je podľa respondentov vnímaná prevažne ako formálna, nedostatočne viditeľná a pre bežných podnikateľov ťažko dostupná.
- Respondenti by privítali najmä finančné stimuly vo forme grantov alebo daňových úľav, ktoré by im umožnili pokryť náklady na digitalizáciu a ekologické opatrenia. Zároveň by ocenili školenia, odborné poradenstvo a jasné metodické usmernenia, ktoré by im uľahčili orientáciu v požiadavkách a znížili mieru neistoty.

5 Perspektívy ESG transformácie v sektore MSP na Slovensku

Úroveň integrácie princípov ESG do podnikateľského prostredia na Slovensku je v súčasnosti relatívne nízka, najmä v sektore MSP. Veľké spoločnosti pod tlakom európskej legislatívy a očakávaní investorov postupne zavádzajú reporting a systematické procesy v oblasti udržateľnosti – údaje o environmentálnych, sociálnych a riadiacich ukazovateľoch zverejňuje takmer 80 % najväčších spoločností na Slovensku, pričom v globálnom meradle je podiel ešte vyšší (96 % najväčších svetových firiem G250)²⁴. V prípade malých a stredných podnikov je integrácia princípov ESG prevažne nesystematická a dobrovoľná. Opatrenia sa obmedzujú najmä na čiastkové aktivity, ako sú úspory energií, recyklácia či lokálne spoločenské iniciatívy, ktoré však spravidla nebývajú prepojené so strategickým riadením podniku.

Podľa kvantitatívneho prieskumu Slovak Business Agency²⁵ z roku 2025 sa problematikou rámca ESG zaoberá len necelá štvrtina (23 %) dotazovaných MSP. Podľa tohto prieskumu sa náklady spojené s vykazovaním ESG u MSP najčastejšie prejavujú vo forme administratívnej záťaže alebo potreby využívať externé poradenské služby, pričom využívanie externého poradenstva pre ESG má rastúci trend. Podľa záverov kvalitatívneho prieskumu realizovaného v rámci tejto analýzy (viac informácií je uvedených v kapitole 4) majú priamu skúsenosť s pravidelným reportovaním údajov ESG len 2 respondenti (t.j. 20 % z podnikov zapojených do vzorky).

Perspektíva ESG transformácie na Slovensku je podmienená schopnosťou podnikov zvládnuť interné aj externé výzvy spojené s implementáciou ESG, t.j. minimalizovať identifikované prekážky, ktoré bránia efektívnejšiemu zavádzaniu ESG a zároveň efektívne využiť príležitosti, ktoré tento rámec prináša.

Kľúčové výzvy, príležitosti, ako aj bariéry a hrozby, identifikované na základe analýzy sekundárnych dát a realizovaného prieskumu medzi MSP, sú špecifikované v podkapitole 5.2.

Mieru integrácie ovplyvňuje aj správnosť predpokladov, na ktorých je samotný koncept ESG postavený. Politická úroveň stanovuje očakávané ciele a deklarované prínosy, avšak ich reálne naplnenie závisí od toho, **či sa tieto predpoklady ukážu ako metodicky správne a prakticky uskutočniteľné, a zároveň realizovateľné aj v podmienkach MSP**. Očakávania spojené s ESG rámcom a ich možné limity sú preto uvedené hneď v úvode kapitoly (v podkapitole 5.1).

5.1 ESG koncept: deklarované ciele verzus praktické limity

ESG ako koncept získal v posledných rokoch významnú pozornosť v politickej, spoločenskej aj akademickej debate. Spája sa s očakávaniami v oblasti udržateľnosti, transparentnosti a posilňovania konkurencieschopnosti podnikov, no zároveň vyvoláva kritické diskusie o jeho reálnych prínosoch. Časť odbornej verejnosti upozorňuje na metodické nejasnosti, absenciu jednotných nástrojov pre reporting, riziko greenwashingu či disproporčný

²⁴ <https://openiazoch.zoznam.sk/financie/na-slovensku-zverejnuje-udaje-o-esg-ukazovateľoch-80-percent-najväcsich-spolocnosti/>

²⁵ Slovak Business Agency: (2025) Názory MSP na kvalitu podnikateľského prostredia na Slovensku. Správa z kvantitatívneho prieskumu 2025. Názory MSP na kvalitu podnikateľského prostredia boli získané prostredníctvom prieskumu realizovaného metódou CATI (počítačom podporovaným telefonickým dopytovaním) na vzorke 1000 MSP.

dopad na malé a stredné podniky. Táto podkapitola preto sumarizuje nielen pozitívne očakávania, ale aj kritické faktory, ktoré môžu ovplyvniť reálne prínosy ESG.

5.1.1 Očakávania v oblasti ESG

Koncept ESG sa v súčasnosti najmä *zo strany politických a regulačných inštitúcií*, ako sú Európska únia, OECD či Európska komisia, vníma ako strategický rámec s potenciálom posilniť dlhodobú udržateľnosť podnikov. Tvorcovia politik očakávajú, že ESG prispeje k dosahovaniu klimatických cieľov, podpore sociálnej inklúzie a zodpovedného riadenia. ESG sa tak stáva nástrojom na harmonizáciu podnikateľskej praxe s verejnými politikami a širšími spoločenskými prioritami.

Zároveň sa prostredníctvom ESG kladie dôraz na transparentnosť a porovnateľnosť dát, ktoré majú umožniť relevantné hodnotenie výkonnosti podnikov, znížiť informačnú asymetriu medzi firmami a investormi a vytvoriť jednotný rámec pre medzinárodné porovnania.

Zavádzanie ESG rámcov predstavuje podľa tvorcov politik vhodný nástroj na posilnenie konkurencieschopnosti podnikov, a firmy získajú schopnosť pružne reagovať na meniace sa trhové a legislatívne podmienky, čím si upevnia svoju pozíciu na domácom aj medzinárodnom trhu.

Finančné inštitúcie (banky, investori) predpokladajú, že transparentné ESG dáta znížia rizikovosť investícií a zvýšia stabilitu firiem. ESG je pre nich nástroj na dlhodobé zhodnocovanie kapitálu a ochranu pred reputačnými rizikami.

Veľké korporácie a nadnárodné spoločnosti často očakávajú, že ESG posilní ich globálnu konkurencieschopnosť, snažia sa preto zaradiť ESG ako súčasť firemnej identity a marketingovej stratégie. Príkladom sú spoločnosti ako PwC, Orange Slovensko, ZSE alebo Volkswagen Slovakia.

Očakávania spojené s ESG sa prejavujú aj na strane *zákazníkov a zamestnancov*. Niektorí zákazníci začínajú preferovať produkty a služby, ktoré sú ekologické, etické a spoločensky zodpovedné, a preto od podnikov očakávajú transparentnosť, snahu minimalizovať negatívne dopady na životné prostredie a aktívny príspevok k spoločenskému prospechu. Hodnotové nastavenie firmy sa tak stáva pre niektorých zákazníkov dôležitým kritériom pri rozhodovaní o kúpe, najmä v obdobiach hospodárskej prosperity a v ekonomicky silnejších regiónoch.

Zamestnanci očakávajú kvalitné pracovné prostredie, férové podmienky a podporu v oblasti rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom. ESG je vnímané ako rámec, ktorý má zabezpečiť diverzitu, wellbeing a dlhodobú stabilitu pracovného prostredia. Podniky, ktoré tieto očakávania dokážu naplniť, posilňujú svoju atraktivitu na trhu práce a zvyšujú schopnosť udržať si kvalifikovaných pracovníkov.

5.1.2 Disproporcie v očakávaných výsledkoch ESG

Na druhej strane sa u časti odbornej verejnosti objavuje výrazná kritika a pochybnosti o prínosoch ESG pre konkurencieschopnosť podnikov. Fraser Institute²⁶ napríklad poukazuje na to, že ESG neprináša konzistentné dôkazy o vyššej ziskovosti či efektívnosti, a že povinné reportovanie predstavuje skôr administratívnu záťaž než reálny prínos. Kritické hlasy sa

²⁶ ESG Myths or Realities. 2024. Dostupné na: <https://www.fraserinstitute.org/sites/default/files/2024-10/ESG-myths-and-realities-collected-essays.pdf>

ozývajú aj z prostredia University of the Built Environment²⁷ či ďalších akademických pracovísk, ktoré upozorňujú na neštandardizované metodiky merania ESG, riziko greenwashingu a presun spoločenských nákladov na súkromné podniky. Podľa týchto ekonómov ESG často slúži viac ako reputačný nástroj či marketingová stratégia než ako reálny motor zlepšovania udržateľnosti a konkurencieschopnosti.

Štúdia University of Chicago²⁸ zameraná na finančnú výkonnosť ESG fondov a investícií a vzťahom medzi ESG skóre a finančnými výnosmi, preukázala, že fondy s vysokým ESG skóre nedosahujú lepšie finančné výsledky než fondy s nízkym hodnotením, čo spochybňuje tvrdenia o finančnej výhodnosti ESG investovania.

Je to spôsobené tým, že podielové fondy pri prijímaní rozhodnutí o investíciách často používajú ESG charakteristiky jednotlivých spoločností na vytvorenie portfóliového skóre, aj keď tento proces nie je metodicky jasný. To môže viesť k nesúrodým výsledkom a k strate dôvery investorov. Autori uvádzajú, že pri posudzovaní ukazovateľov ESG sa nerozlišuje medzi „value-based“ ESG (zamerané na finančné riziko a výnosy), „values-based“ ESG (sledovanie spoločenských hodnôt aj za cenu nižšieho výnosu) a „impact-based“ ESG (snaha zlepšiť ESG charakteristiky podnikov prostredníctvom investícií), aj keď každý prístup vyžaduje odlišnú metodiku merania.

Zároveň bežné stratégie typu „buy the leaders“ (investovať do najlepšie hodnotených ESG firiem) sú podľa autorov často neefektívne a nezodpovedajú skutočným preferenciám investorov. Fondy by mali jasne formulovať svoju teóriu ESG, zosúladiť ju s investičnou stratégiou a používať konzistentné portfóliové ukazovatele. Len tak je možné predísť greenwashingu a poskytnúť investorom zmysluplné informácie.

Bez jasnej metodiky a konzistentného prepojenia medzi cieľmi, stratégiou a meraním ESG fondy riskujú, že sa stanú neprehľadnými, ťažko porovnateľnými a potenciálne zavádzajúcimi. ESG tak môže pôsobiť viac ako marketingový nástroj než ako reálny mechanizmus zlepšovania udržateľnosti. V kontexte malých a stredných podnikov je tento problém ešte výraznejší – MSP nemajú kapacity na sofistikované metodiky a komplexné reportingové procesy, čo zvyšuje riziko, že ESG bude vnímané len ako formálna povinnosť. Kritické hlasy preto zdôrazňujú potrebu jasných pravidiel, diferencovaného prístupu k MSP a podpory, ktorá by im umožnila premeniť ESG na skutočný nástroj rozvoja, a nie na bariéru ich konkurencieschopnosti.

Tab.č. 12: Deklarované ciele a možné disproporcie v očakávaných výsledkoch (podľa názoru niektorých ekonómov)

Deklarované výsledky ESG	Možné disproporcie v očakávaných výsledkoch
Posilnenie konkurencieschopnosti podnikov	Povinné reportovanie môže zvýšiť náklady a oslabiť schopnosť MSP súťažiť s väčšími firmami.
Zlepšenie finančnej výkonnosti a ziskovosti	Fondy s vysokým ESG skóre často nedosahujú lepšie finančné výsledky než fondy s nízkym hodnotením.
Transparentnosť a dôvera investorov	Nejednotné metodiky a ukazovatele vedú k neporovnateľnosti výsledkov a strate dôvery investorov.
Podpora udržateľného rozvoja	Riziko greenwashingu – ESG sa môže stať formálnym marketingovým nástrojom bez reálneho dopadu

²⁷ University of the Built Environment: 2024. The criticism of ESG: why is it becoming controversial? Dostupné na: <https://www.ube.ac.uk/whats-happening/articles/criticism-of-esg/>

²⁸ The University of Chicago. 2025. Aggregating Values: Mutual Funds and the Problem of ESG. Dostupné na: <https://lawreview.uchicago.edu/online-archive/aggregating-values-mutual-funds-and-problem-esg-0#heading-0>

Sociálna zodpovednosť a inklúzia	Spoločenské náklady sú často presúvané na súkromné podniky, najmä MSP, ktoré nedokážu efektívne zvládnuť komplexnú agendu.
Strategický rámec pre inovácie	V súčasnom nastavení sa ESG ukazuje skôr ako externý tlak vyplývajúci z regulačných a spoločenských očakávaní než ako prirodzený stimul, ktorý by podporoval inovácie a posilňoval dlhodobú konkurencieschopnosť podnikov.

Zdroj: vlastné spracovanie

Kritické názory poukazujú na riziko, že ESG sa môže stať formálnym mechanizmom bez hmatateľného dopadu na podnikateľskú prax. Problémom je nejednotnosť metodík a ukazovateľov, ktorá spôsobuje, že výsledky ESG hodnotení sú ťažko porovnateľné medzi jednotlivými podnikmi. To môže viesť k strate dôvery zo strany investorov a obchodných partnerov, ktorí nedokážu objektívne posúdiť skutočný prínos ESG opatrení. V prípade MSP sa tak ESG môže stať skôr formálnou povinnosťou než strategickým nástrojom rozvoja, pričom riziko greenwashingu je vyššie práve tam, kde podniky nemajú kapacity na systematické zavádzanie udržateľných postupov.

Uvedené zistenia naznačujú, že ESG ako investičný koncept síce získal významnú pozornosť v politickej, spoločenskej aj finančnej debate, no jeho reálne prínosy pre podniky a najmä pre malé a stredné podniky, zostávajú sporné. Kým deklarované ciele ESG smerujú k posilneniu udržateľnosti, transparentnosti a konkurencieschopnosti, praktické skúsenosti poukazujú na metodické nejasnosti, riziko greenwashingu a disproportný dopad na MSP. Bez jasného rámca, diferencovaného prístupu a podpory pre menšie podniky hrozí, že ESG sa stane skôr administratívnou záťažou než strategickým nástrojom rozvoja. Povinné zavádzanie ESG predstavuje z tohto pohľadu viac hrozbu než príležitosť.

5.2 Dimenzie ESG transformácie: príležitosti, bariéry a riziká

5.2.1 Externé a interné výzvy

Zavádzanie princípov ESG v sektore MSP na Slovensku je podmienené komplexným súborom externých a interných faktorov, ktoré významne ovplyvňujú jeho priebeh a perspektívy.

MSP na Slovensku čelia najmä tlaku zo strany európskeho regulačného rámca, ktorý je špecifikovaný v kapitole 1. Smernica CSRD spolu s novými štandardmi ESRS postupne rozširujú povinnosť reportovania aj na firmy, ktoré sú súčasťou dodávateľských reťazcov. Významnú rolu zohrávajú aj očakávania investorov, bánk a väčších podnikov, ktoré od svojich partnerov vyžadujú transparentné ESG dáta. Tento tlak dopĺňa rastúci spoločenský dopyt po environmentálnej a sociálnej zodpovednosti, ktorý sa stáva súčasťou podnikateľského prostredia.

Vo vnútri podnikov sa výzvy spájajú predovšetkým s otázkou odborných a administratívnych kapacít potrebných na spracovanie ESG reportingu. Implementácia si vyžaduje aj finančné zdroje najmä na nové technológie a inovácie v oblasti environmentálnych riešení, reporting a sociálne aspekty. Dôležitým faktorom je kultúrna pripravenosť – schopnosť vnímať ESG nie iba ako povinnosť, ale ako strategickú príležitosť. MSP stoja pred úlohou integrovať ESG do podnikovej stratégie a každodenných procesov, aby sa stalo prirodzenou súčasťou ich fungovania.

5.2.2 Príležitosti ESG transformácie pre MSP

ESG transformácia je spojená s viacerými predpokladanými prínosmi v oblastiach konkurencieschopnosti, prístupu k financovaniu, kapitálu, riadenia rizík či podpory spoločenských a klimatických cieľov. Medzi predpokladané prínosy patria:

- získanie väčšej reputácie a dôveryhodnosti prostredníctvom transparentného reportovania a zodpovedného prístupu;
- získanie lepšieho prístupu k financovaniu vďaka zeleným úverom, grantom či zvýhodneným finančným produktom;
- dosiahnutie úspor prostredníctvom efektívnejšieho využívania energií, materiálov a odpadového hospodárstva;
- rozšírenie trhových príležitostí prostredníctvom vývoja udržateľných produktov a služieb;
- zlepšenie riadenia rizík identifikovaním a minimalizovaním environmentálnych, sociálnych a regulačných hrozieb;
- zvýšenie atraktivity pre zamestnancov prostredníctvom opatrení zameraných na wellbeing, diverzitu a kvalitné pracovné podmienky;
- posilnenie partnerstiev a komunitných väzieb.

Dosiahnutie príležitosti je však podmienené dostupnými kapacitami, regulačným prostredím a schopnosťou podnikov zvládnuť administratívnu záťaž.

V oblasti reputácie a dôveryhodnosti môže transparentné ESG reportovanie posilniť postavenie MSP na trhu, avšak len za predpokladu, že podniky dokážu zabezpečiť konzistentné a dôveryhodné dáta. Bez metodickej podpory hrozí, že v prípade nekvalitných alebo neúplných dát bude dopad na reputáciu podniku dokonca negatívny.

Prístup k financovaniu je ďalšou deklarovanou výhodou, keďže banky a investori čoraz viac preferujú podniky s ESG stratégiami. V praxi však MSP narážajú na problém, že náklady na implementáciu ESG prevyšujú potenciálne finančné benefity, a prístup k zvýhodneným produktom zostáva obmedzený.

Efektívnejšie využívanie zdrojov môže viesť k úsporám, napríklad v oblasti energií či odpadového hospodárstva. Tieto opatrenia si však vyžadujú investície, ktoré sú pre menšie podniky často finančne náročné, a návratnosť sa prejavuje až v dlhšom časovom horizonte.

Inovácie a nové trhové príležitosti sú síce spojené s ESG trendmi, ale MSP sa do nich zapájajú len obmedzene. Nedostatok kapitálu a know-how spôsobuje, že udržateľné inovácie sa stávajú skôr výnimkou než pravidlom.

Riadenie rizík prostredníctvom ESG môže byť prínosné, ale pre MSP je často ťažké identifikovať a spracovať komplexné environmentálne či sociálne riziká. Bez externej podpory sa ESG v tejto oblasti javí skôr ako dodatočná administratívna povinnosť než ako praktický nástroj.

V oblasti zamestnaneckej atraktivity ESG opatrenia môžu zlepšiť pracovné podmienky a motiváciu, avšak pre menšie podniky je ich systematické zavádzanie spojené s dodatočnými nákladmi, ktoré si nemusia dovoliť.

Napokon, partnerstvá a komunitné väzby môžu MSP posilniť ich lokálnu pozíciu, ale aj tu platí, že bez jasného rámca a podpory sa ESG aktivity môžu redukovať na symbolické gestá bez dlhodobej udržateľnosti.

5.2.3 Hlavné prekážky ESG transformácie pre MSP

Na základe zistení prieskumu o skúsenostiach slovenských MSP s uplatňovaním ESG princípov (kapitola 4), ako aj v nadväznosti na závery viacerých štúdií a analýz v oblasti ESG, boli identifikované prekážky, ktoré zásadným spôsobom ovplyvňujú schopnosť MSP implementovať tieto princípy a plniť požiadavky spojené s reportingom.

Významnou prekážkou, na ktorej sa zhodli aj účastníci prieskumu, je **nedostatok informácií** o ESG – a to nielen o povinnostiach, ktoré z novej legislatívy vyplývajú, ale aj o potenciálnych príležitostiach, ktoré môže ESG transformácia priniesť. Podniky často vnímajú ESG ako administratívnu záťaž, pretože im chýbajú praktické príklady, metodické usmernenia a jasná komunikácia o tom, ako môže ESG prispieť k zlepšeniu ich podnikania - reputácie, prístupu k financovaniu či efektívnejšiemu využívaniu zdrojov. Navyše deklarované prínosy sú často nejednoznačné a pre niektoré MSP nepresvedčivé. Tento informačný deficit vedie k tomu, že MSP pristupujú k ESG často formálne, bez strategického uchopenia jeho potenciálu.

Ďalšou bariérou sú **obmedzené finančné zdroje**. Zavádzanie udržateľných technológií, energetických opatrení či reportingových systémov si vyžaduje investície, ktoré sú pre MSP často neprimerane vysoké. Návratnosť týchto investícií sa prejavuje až v dlhšom časovom horizonte a navyše nie je jednoznačne garantovaná, čo je v kontraste s krátkodobým zameraním mnohých slovenských podnikov, ktoré sa sústreďujú predovšetkým na okamžitú konkurencieschopnosť a udržanie likvidity.

Situáciu zhoršuje fakt, že slovenské podniky v poslednom období čelia novým finančným nákladom, spojeným napríklad so zavedením transakčnej dane či zvýšením odvodových povinností. Tieto dodatočné náklady ešte viac obmedzujú ich schopnosť investovať do rozvoja, modernizácie či inovácií. V praxi to znamená, že MSP musia čeliť narastajúcej kombinácii administratívnych a finančných povinností, čo môže viesť k formálnemu plneniu požiadaviek bez reálneho prínosu pre podnik. Pre menšie podniky môže byť táto finančná záťaž kritická a priamo ohroziť likviditu podniku.

Problémom sú taktiež **kapacitné obmedzenia**. Veľká časť najmä malých podnikov nedisponuje internými odborníkmi, ktorí by sa mohli systematicky venovať tejto agende. Úlohy spojené s ESG preto často preberajú zamestnanci popri svojich bežných povinnostiach, čo vedie k povrchnému alebo formálnemu plneniu požiadaviek bez reálneho dopadu na podnikové procesy. Tento stav je typický najmä pre menšie podniky, ktoré nemajú vytvorené štruktúry na strategické riadenie udržateľnosti a ESG otázok. Nedostatok kapacít zvyšuje riziko chýb v reportingu a môže negatívne ovplyvniť dôveryhodnosť podniku.

MSP budú preto v budúcnosti nútené využívať externé zdroje – konzultantov, poradenských spoločností či špecializovaných služieb, ktoré dokážu zabezpečiť metodickú správnosť, konzistentnosť reportingu a prepojenie ESG s podnikateľskou stratégiou. To bude mať priamy dopad na náklady MSP, keďže externé služby predstavujú dodatočnú finančnú záťaž.

Bariéru predstavuje aj **nízka úroveň digitalizácie**, najmä v prípade menších podnikov. Slovenské MSP vo všeobecnosti zaostávajú za priemerom Európskej únie v oblasti využívania

digitálnych technológií²⁹, čo sa prejavuje obmedzeným používaním moderných softvérových riešení, slabou automatizáciou procesov a nedostatočnou schopnosťou pracovať s dátami. Malé podniky často fungujú s tradičnými administratívnymi postupmi. Nízka digitalizácia zároveň zvyšuje náklady na implementáciu ESG. Pre menšie MSP s obmedzenými finančnými zdrojmi sa tak digitalizácia stáva významnou prekážkou, ktorá môže spomaliť alebo dokonca znemožniť efektívne zavádzanie ESG princípov.

Podľa analýzy Slovak Business Agency „Digitálna transformácia MSP“ patria medzi najväčšie prekážky, ktoré bránia slovenským MSP v zavádzaní a každodennom využívaní moderných digitálnych technológií, najmä nedostatok digitálnych zručností podnikateľov a zamestnancov, obmedzené finančné zdroje na krytie počiatočných nákladov spojených s obstaraním technológií, školením pracovníkov, ich prevádzkou a servisom. Ďalšou bariérou sú obmedzené možnosti externého financovania, ako aj limitovaný prístup k dostupným poradenským službám a k prehľadným, komplexným informáciám o možnostiach podpory – vrátane grantov, dotácií či iných foriem financovania.

Ďalším problémom je **absencia jasných metodických usmernení a jednotných nástrojov pre reporting**, ktorá komplikuje podnikateľom orientáciu v ESG požiadavkách. Bez jednotnej metodiky a praktických nástrojov sa zvyšuje riziko nejednotného plnenia povinností, čo vedie k neporovnateľnosti údajov, k administratívnej neefektívnosti a k strate transparentnosti. MSP sú tak vystavené dodatočnej neistote, ktorá oslabuje ich schopnosť efektívne plánovať a implementovať ESG opatrenia.

Prekážkou pre MSP je **neprimeraná administratívna záťaž**, ktorá je spojená s reguláciami všeobecne. Slovenské MSP musia venovať značnú časť svojich obmedzených kapacít sledovaniu legislatívnych zmien, plneniu formálnych požiadaviek a administratívnym procesom. Tento tlak ich odvádza od hlavnej podnikateľskej činnosti a obmedzuje priestor na rozvojové aktivity. Plánované ESG povinnosti predstavujú ďalšiu záťaž, ktorá sa pridáva k už existujúcemu súboru regulácií. V praxi to znamená, že MSP čelia kumulácii administratívnych nárokov, čo môže viesť k formálnemu plneniu požiadaviek bez reálneho prínosu pre podnik. Tento stav zvyšuje riziko, že nové regulácie budú vnímané skôr ako dodatočná administratívna bariéra než ako podnet k zlepšeniu konkurencieschopnosti či dlhodobej stability.

5.2.4 Hrozby spojené s ESG transformáciou pre MSP

Transformácia smerom k udržateľnosti a plneniu požiadaviek ESG predstavuje pre MSP na Slovensku nielen potenciálnu príležitosť, ale zároveň aj významné riziká a hrozby, najmä v situácii, keď očakávané prínosy nie sú isté.

Dá sa predpokladať, že zvýšenie administratívnych povinností a rast finančných nákladov môže mať negatívny vplyv na konkurencieschopnosť MSP, najmä v počiatočnej fáze zavádzania ESG. Podniky budú musieť venovať časť svojich obmedzených kapacít sledovaniu legislatívnych zmien, vypracovaniu reportov a plneniu formálnych požiadaviek. Tento tlak môže odčerpávať zdroje od hlavnej podnikateľskej činnosti a minimálne dočasne oslabiť schopnosť sústrediť sa na rozvojové aktivity, inovácie či expanziu na nové trhy.

²⁹ Slovak Business Agency. Digitálna transformácia MSP (2025). Dostupné na: https://www.sbagency.sk/sites/default/files/digitalna_transformacia_msp.pdf

Dodatočné finančné náklady spojené s implementáciou ESG – napríklad investície do technológií, školení či externých konzultácií – môžu najmä v prípade menších podnikov negatívne ovplyvniť likviditu podnikov. Praktickým dôsledkom môže byť obmedzenie schopnosti investovať do rozvoja, čo povedie k spomaleniu modernizácie, digitalizácie a zavádzania inovácií. Malé a stredné podniky sa tak môžu postupne dostať do nevýhodnej pozície voči väčším konkurentom, ktorí disponujú väčšími zdrojmi na adaptáciu a dokážu pružnejšie reagovať na nové požiadavky. V konečnom dôsledku sa tým môže ešte prehĺbiť nerovnováha na trhu.

Rizikom transformácie je redukcia na formálne plnenie povinností – teda orientácia na splnenie legislatívnych požiadaviek bez reálneho obsahu a dopadu na fungovanie podniku. V takom prípade sa ESG **stane** administratívnou záťažou bez výraznej pridanej hodnoty. S tým súvisí aj riziko tzv. greenwashingu, keď podniky prezentujú svoje aktivity ako udržateľné len navonok prostredníctvom marketingu alebo povrchných opatrení, bez ich skutočnej realizácie. Takýto prístup môže oslabiť dôveryhodnosť podniku a znížiť efektívnosť samotného konceptu ESG.

5.2.5 Strategické hrozby konceptu ESG a konkurencieschopnosti na medzinárodnom trhu

Napriek tomu, že politické a regulačné inštitúcie vnímajú koncept ESG ako strategický rámec s potenciálom posilniť dlhodobú udržateľnosť podnikov, existuje riziko, že deklarované a očakávané ciele nebudú v praxi plnohodnotne naplnené. Podniky môžu čeliť administratívnym a finančným bariéram, ktoré môžu – aspoň dočasne – oslabiť ich konkurencieschopnosť, pričom reálne prínosy sa nemusia dostaviť v rozsahu, aký sa predpokladá.

Hrozbou je, že ak sa ESG redukuje na prevažne formálny proces bez reálneho obsahu a dopadu na fungovanie podnikov, klimatické ciele, sociálna inklúzia a princípy zodpovedného riadenia zostanú len na úrovni deklarácií. Dôsledkom nenaplnenia týchto cieľov môže byť oslabenie dôveryhodnosti celého konceptu ESG.

Špecifickým rizikom, ktoré sa spája nielen s rámcom ESG, ale aj s ambicióznymi cieľmi environmentálnej politiky Európskej únie, je potenciálny dopad na konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov voči regiónom mimo EÚ. V týchto menej regulovaných prostrediach nie sú ESG opatrenia – najmä v oblasti klimatických cieľov – nastavené tak prísne, čo podnikom umožňuje pôsobiť s nižšími nákladmi a väčšou flexibilitou. Európske podniky sa tak môžu dostať do nevýhodnej pozície, čeliť nerovnováhe na globálnom trhu a postupne strácať podiel na medzinárodných obchodných príležitostiach.

V konečnom dôsledku hrozí, že spoločenské náklady spojené s implementáciou ESG budú vyššie než reálne prínosy. Preto je nevyhnutné prijať opatrenia, ktoré zabezpečia, aby prínosy ESG prevyšovali náklady – napríklad prostredníctvom jasných metodických usmernení, finančnej podpory pre MSP či dôslednej kontroly transparentnosti výsledkov.

6 Odporúčania pre efektívnejšiu integráciu ESG princípov do malého a stredného podnikania

V nadväznosti na identifikované prekážky a obmedzenia úspešnej integrácie ESG, ktoré boli uvedené v kapitole 5, sú v tejto časti dokumentu predstavené konkrétne opatrenia, ktoré by mohli uvedené bariéry odstrániť alebo aspoň zmierniť ich negatívne dopady na malé a stredné podniky, a tým podporiť efektívnejšiu implementáciu ESG princípov v slovenskom podnikateľskom prostredí.

6.1 Opatrenia na úrovni EÚ a európskych štátov

Potrebu zníženia administratívnej záťaže európskych MSP reflektuje Európska komisia, ktorá v roku 2025 predstavila balík Omnibus, ktorého cieľom je zjednodušiť ESG reporting a znížiť administratívnu záťaž o 25 %, pričom pre MSP až o 35 %. Tento balík mení smernicu CSRD, CSDDD aj EÚ taxonómiu, a odkladá niektoré povinnosti pre podniky v rokoch 2026 – 2027.

EÚ zaviedla dobrovoľný štandard VSME - ktorý má MSP umožniť jednoduchšie a flexibilnejšie vykazovanie údajov o udržateľnosti. Tento rámec je navrhnutý tak, aby bol dobrovoľný, menej komplexný než plné ESRS štandardy, a aby slúžil predovšetkým na komunikáciu so zákazníkmi, bankami a investormi. VSME tak predstavuje praktický nástroj, ktorý má MSP uľahčiť prístup k financovaniu, zlepšiť transparentnosť a zároveň minimalizovať riziko, že ESG bude vnímané len ako formálna povinnosť bez reálneho prínosu. Viac informácií o štandarde VSME je uvedených v kapitole 1.

Uvedené opatrenia sú primárne zamerané na uľahčenie reportovacích povinností MSP. Európska komisia by však mala pokračovať aj v systematickom vyhodnocovaní stanovených cieľov ESG rámca a environmentálnej politiky, keďže v kontexte aktuálneho vývoja na trhu sa niektoré z nich môžu javiť ako príliš ambiciózne a potenciálne oslabovať konkurencieschopnosť európskych podnikov na globálnej úrovni.

Z tohto dôvodu je nevyhnutné pravidelne posudzovať realizovateľnosť a primeranosť prijatých opatrení, aby sa zabezpečilo, že prínosy ESG transformácie budú prevyšovať jej náklady a že európske podniky si udržia stabilné postavenie v medzinárodnej konkurencii. Európska komisia by tak mala priebežne monitorovať dopady implementovaných opatrení na MSP a v prípade potreby upraviť legislatívu tak, aby sa minimalizovala administratívna a finančná záťaž podnikateľov.

Dôležitou úlohou Európskej komisie bude harmonizovať metodiky a ukazovatele minimálne na úrovni Európskej únie, aby sa zabezpečila porovnateľnosť dát medzi podnikmi a členskými štátmi, ideálne aj v globálnom meradle. **Členské štáty by mali pri príprave a implementácii týchto opatrení aktívne spolupracovať**, aby sa dosiahla jednotnosť prístupov, znížila administratívna záťaž a posilnila dôveryhodnosť ESG rámca v európskom aj medzinárodnom kontexte.

Úspešnosť ESG transformácie bude zároveň závisieť od miery, do akej sa podarí deklarované ciele pretaviť do reálnej praxe. Bez jasných metodických usmernení, dostupných nástrojov pre reporting a primeranej podpory pre malé a stredné podniky hrozí, že ESG zostane prevažne formálnym rámcom bez očakávanej pridanej hodnoty.

6.2 Navrhované opatrenie na strane štátu/verejného sektora

Návrh konkrétnych opatrení na podporu úspešnej integrácie ESG v prostredí slovenských MSP je uvedený v nasledujúcej tabuľke. Cieľom týchto opatrení je minimalizovať administratívnu a finančnú záťaž MSP, posilniť kapacity MSP v oblasti digitalizácie a reportingových procesov, zabezpečiť dostupnosť metodických usmernení a nástrojov, ako aj vytvoriť podmienky na transparentné a prakticky uskutočniteľné zavádzanie ESG rámca.

Tab.č. 13: Návrh opatrení na zefektívnenie integrácie ESG rámca pre MSP na Slovensku

Návrh opatrení pre efektívnejšiu integráciu ESG v sektore MSP
Neprimeraná administratívna záťaž MSP spojená s integráciou ESG Opatrenie 1: Zavedenie mechanizmu pravidelného monitorovania dopadov ESG opatrení na MSP a konzultácie s podnikateľským sektorom Štát by mal zaviesť systematický mechanizmus pravidelného vyhodnocovania dopadov nových legislatívnych povinností a podporných programov v oblasti ESG na MSP. Monitorovanie musí zahŕňať analýzu administratívnej záťaže, finančných nákladov a reálnych prínosov pre podniky. Praktické kroky: • Zverejňovať výsledky monitoringu vo forme pravidelných správ, aby boli dostupné podnikateľskej verejnosti. • Využívať tieto výsledky ako podklad na úpravu politík s cieľom minimalizovať negatívne dopady a posilniť konkurencieschopnosť MSP. • Zaviesť pravidelné konzultácie s podnikateľským sektorom, profesijnými združeniami a zástupcami MSP, ktoré umožnia lepšie zohľadniť reálne potreby podnikov. • Zapojiť podnikateľov do hodnotenia opatrení, a tým posilniť praktickú uskutočniteľnosť prijatých riešení a zvýšiť dôveru voči štátnym politikám v oblasti ESG. Očakávaný efekt: Transparentné a participatívne nastavenie ESG politík, zníženie administratívnej záťaže, vyššia praktická realizovateľnosť opatrení a posilnenie dôvery MSP voči štátu. Opatrenie 2: Prijatie opatrení na minimalizáciu administratívnej záťaže slovenských podnikateľov (princípy „once only“ a „one in, two out“) Je potrebné dôsledne pokračovať v úsilí znížiť administratívnu záťaž MSP pri plnení legislatívnych povinností, vrátane ESG reportingu. Kľúčovými nástrojmi sú princíp „once only“, na základe ktorého nie je vyžadované opakovane predkladanie údajov, ktoré už verejná správa eviduje, a princíp „one in, two out“, ktorý zabezpečí, že každá nová regulačná povinnosť bude kompenzovaná odstránením minimálne dvoch existujúcich povinností s rovnakým alebo vyšším dopadom. Praktické kroky: • Zaviesť povinnosť uplatňovať princíp „once only“ vo všetkých administratívnych procesoch týkajúcich sa budúcich povinností spojených s ESG, aby sa zabránilo duplicite údajov a znížila sa časová aj finančná náročnosť pre MSP. • Dôrazne uplatňovať princíp „one in, two out“ v rámci legislatívneho procesu, čím sa zabezpečí, že nové regulácie nebudú zvyšovať celkovú záťaž podnikateľov. • Vytvoriť kontrolný mechanizmus, ktorý bude sledovať dodržiavanie týchto princípov a pravidelne hodnotiť ich efektívnosť. • Konzultovať pripravované opatrenia s podnikateľským sektorom a profesijnými združeniami, aby sa zohľadnili reálne potreby a kapacity MSP. Očakávaný efekt: Zníženie administratívnej záťaže, zvýšenie efektívnosti podnikateľského prostredia, posilnenie konkurencieschopnosti MSP a väčšia dôvera podnikateľov voči štátnym politikám.

Nedostatok informácií o povinnostiach aj príležitostiach ESG pre MSP**Opatrenie 3: Vytvorenie národnej platformy ESG s prehľadnými informáciami o povinnostiach, príležitostiach a príkladoch dobrej praxe**

Je potrebné pripraviť jednotnú digitálnu platformu ESG, ktorá bude slúžiť ako centrálné miesto pre podnikateľov pri získavaní informácií o legislatívnych povinnostiach, dostupných podporných programoch a príkladoch dobrej praxe. Platforma by mala byť navrhnutá tak, aby bola prehľadná, používateľsky prívetivá a pravidelne aktualizovaná.

Praktické kroky:

- Zriadiť online portál spravovaný štátnou inštitúciou alebo v spolupráci s profesijnými združeniami.
- Poskytovať jasné a zrozumiteľné informácie o ESG povinnostiach, reportingových štandardoch a termínoch.
- Zverejňovať príležitosti financovania v oblasti ESG a digitalizácie (granty, dotácie, daňové úľavy) a návody, ako o tieto žiadať.
- Uvádzať príklady dobrej praxe zo slovenských aj zahraničných MSP, ktoré úspešne implementovali ESG princípy.
- Zabezpečiť interaktívne nástroje (FAQ, chatbot, kalkulačky nákladov/prínosov), ktoré uľahčia orientáciu podnikateľov.
- Konzultovať obsah platformy s podnikateľským sektorom, aby zodpovedal reálnym potrebám MSP.

Očakávaný efekt: Zvýšenie informovanosti a orientácie MSP v oblasti ESG, zníženie informačného deficitu, uľahčenie prístupu k financovaniu a podporným programom, posilnenie transparentnosti a motivácie podnikov k reálnej implementácii ESG opatrení.

Opatrenie 4: Vypracovanie jasných metodických usmernení a praktických príručiek pre MSP vrátane online vzorov výkazov ESG

Je potrebné pripraviť jednotné metodické usmernenia a praktické príručky, ktoré MSP poskytnú zrozumiteľný návod na plnenie povinností v oblasti ESG. Súčasťou by mali byť aj online vzory výkazov ESG, ktoré podniky môžu jednoducho využiť pri reportovaní. Cieľom je znížiť informačný deficit, uľahčiť orientáciu v legislatívnych požiadavkách a podporiť jednotnosť vykazovania.

Praktické kroky:

- Vypracovať metodické usmernenia v spolupráci s odbornými inštitúciami, profesijnými združeniami a podnikateľským sektorom.
- Vytvoriť praktické príručky s krokmi, ako implementovať ESG povinnosti v každodennej praxi MSP.
- Sprístupniť online vzory ESG výkazov, ktoré budú kompatibilné s požiadavkami EÚ a zároveň prispôsobené kapacitám MSP.
- Zabezpečiť pravidelnú aktualizáciu usmernení podľa legislatívnych zmien a vývoja európskeho rámca.
- Poskytnúť školenia a webináre, ktoré podniky naučia pracovať s príručkami a vzormi výkazov.

Očakávaný efekt: Zvýšenie informovanosti MSP, zjednodušenie procesu ESG reportingu, zníženie administratívnej záťaže a posilnenie transparentnosti. Podniky získajú praktické nástroje, ktoré im umožnia efektívne plniť povinnosti bez nadmerných nákladov na externé poradenstvo.

Opatrenie 5: Organizácia školení, workshopov v regiónoch a online kurzov (ESG a digitalizácia)

Štát by mal zabezpečiť systematickú podporu MSP prostredníctvom vzdelávacích aktivít, ktoré budú kombinovať témy ESG a digitalizácie. Školenia, praktické workshopy a online kurzy by mali byť pre podniky finančne a miestne dostupné a poskytnúť podnikateľom a zamestnancom potrebné znalosti a zručnosti na efektívne plnenie ESG povinností a zároveň na zavádzanie digitálnych technológií do každodennej praxe. Zameranie školení: ESG reporting, metodické postupy, príklady dobrej praxe, v kombinácii s digitálnymi zručnosťami, ako je využívanie softvérových nástrojov, online platforiem a automatizovaných systémov

Praktické kroky:

- Organizovať školenia v regiónoch Slovenska, aby sa znížila nerovnováha v prístupe k informáciám a podporila inkluzívnosť MSP.
- Vytvoriť online kurzy a webináre dostupné pre MSP bez ohľadu na lokalitu, s možnosťou opakovaného využitia materiálov.

- Zabezpečiť financovanie z fondov EÚ (napríklad z Plánu obnovy a odolnosti alebo Programu Slovensko), prípadne zo štátneho rozpočtu, aby boli dostupné aj pre podniky s obmedzenými finančnými zdrojmi.
- Konzultovať obsah školení s podnikateľským sektorom a profesijnými združeniami, aby sa zohľadnili reálne potreby MSP v oblasti ESG a digitalizácie.

Očakávaný efekt: Zvýšenie úrovne ESG a digitálnych zručností podnikateľov a zamestnancov, zlepšenie pripravenosti MSP na plnenie legislatívnych povinností, posilnenie schopnosti využívať moderné technológie pri ESG reportingu a celkové zvýšenie konkurencieschopnosti slovenských podnikov.

Obmedzené finančné zdroje pre zavádzanie ESG

Opatrenie 6: Poskytovanie grantov, poukážok a daňových úľav na investície do udržateľných technológií a reportingových systémov

Je potrebné podporovať malé a stredné podniky prostredníctvom finančných stimulov, ktoré uľahčia investície do udržateľných technológií, digitalizácie a ESG reportingových systémov. Cieľom je znížiť finančné bariéry pri zavádzaní udržateľných riešení a posilniť schopnosť MSP plniť legislatívne povinnosti efektívne a transparentne.

Praktické kroky:

- Zaviesť programy zamerané na podporu investícií do technológií s pozitívnym environmentálnym a sociálnym dopadom.
- Poskytovať poukážky na nákup softvéru a digitálnych nástrojov, ktoré uľahčia ESG reporting a zber dát.
- Uplatňovať daňové úľavy pre podniky, ktoré investujú do udržateľných technológií alebo digitalizačných riešení.
- Zjednodušiť administratívne postupy pri žiadostiach o podporu, aby boli dostupné aj pre menšie podniky s obmedzenými kapacitami.
- Konzultovať nastavenie podporných mechanizmov s podnikateľským sektorom, aby sa zabezpečila ich praktická využiteľnosť.

Očakávaný efekt: Zníženie finančných bariér pri implementácii ESG a digitalizačných opatrení, zvýšenie dostupnosti moderných technológií pre MSP, posilnenie konkurencieschopnosti slovenských podnikov a podpora reálnej transformácie smerom k udržateľnosti.

Opatrenie 7: Zavedenie kompenzačných mechanizmov (daňové zvýhodnenia pre podniky investujúce do ESG)

Štát by mal zaviesť kompenzačné mechanizmy, ktoré podporia podniky pri investíciách do ESG opatrení a udržateľných technológií. Daňové zvýhodnenia, odpočty alebo iné formy finančnej kompenzácie by mali motivovať MSP k aktívnemu zapájaniu sa do transformácie smerom k udržateľnosti a zároveň zmierniť finančné dopady spojené s implementáciou ESG povinností.

Praktické kroky:

- Zaviesť daňové zvýhodnenia pre podniky, ktoré investujú do udržateľných technológií, digitalizácie a ESG reportingových systémov.
- Umožniť odpočty nákladov spojených s implementáciou ESG opatrení (napr. školenia, konzultácie, softvérové riešenia).
- Vytvoriť transparentné pravidlá a jednoduché administratívne postupy na uplatňovanie týchto kompenzácií, aby boli dostupné aj pre menšie podniky.
- Konzultovať nastavenie mechanizmov s podnikateľským sektorom a profesijnými združeniami, aby sa zabezpečila ich praktická využiteľnosť.
- Pravidelne vyhodnocovať efektívnosť kompenzačných mechanizmov a podľa potreby ich upravovať.

Očakávaný efekt: Zníženie finančnej záťaže spojené s implementáciou ESG povinností, zvýšenie motivácie MSP investovať do udržateľných riešení, podpora konkurencieschopnosti slovenských podnikov a posilnenie dôvery podnikateľského sektora voči štátnym politikám v oblasti ESG.

Zber ESG dát nie je dostatočne transparentný a konzistentný**Opatrenie 8: Poskytovanie štátnych nástrojov na zber a spracovanie ESG dát (open-source softvér)**

Je potrebné vyvinúť a sprístupniť otvorené digitálne nástroje (open-source softvér), ktoré umožnia MSP efektívne zbierať, spracovávať a reportovať ESG dáta. Cieľom je znížiť finančné a administratívne bariéry pri plnení povinností a podporiť jednotnosť metodík v súlade s európskymi štandardmi.

Praktické kroky:

- Vyvinúť open-source softvérové riešenia, ktoré budú kompatibilné s požiadavkami EÚ na ESG reporting.
- Sprístupniť tieto nástroje bezplatne prostredníctvom štátnej digitálnej platformy, aby boli dostupné aj pre menšie podniky.
- Zabezpečiť pravidelnú aktualizáciu softvéru podľa legislatívnych zmien a vývoja európskeho rámca.
- Poskytnúť technickú podporu a návody na používanie softvéru, vrátane školení a webinárov.
- Konzultovať vývoj a funkcionality nástrojov s podnikateľským sektorom, aby sa zohľadnili reálne potreby MSP.

Očakávaný efekt: Zníženie administratívnej a finančnej záťaže MSP pri ESG reportingu, zvýšenie jednotnosti a porovnateľnosti dát, podpora digitalizácie podnikateľského prostredia a posilnenie transparentnosti vo vzťahu k investorom, bankám a verejnosti.

Zdroj: vlastné spracovanie

Okrem uvedených krokov je potrebné systematicky pokračovať v podpore digitálnej transformácie malých a stredných podnikov na Slovensku. MSP by mali mať k dispozícii moderné digitálne prostriedky a nástroje, ktoré im umožnia efektívny zber a reporting ESG dát, ako aj celkové zefektívnenie podnikových procesov. Podpora digitalizácie by mala zahŕňať investície do softvérových riešení, automatizácie administratívnych úloh a rozvoja digitálnych zručností zamestnancov, aby sa zabezpečila praktická uskutočniteľnosť ESG povinností a zvýšila konkurencieschopnosť slovenských podnikov.

Ako už bolo spomenuté v predchádzajúcej podkapitole, dôležitou súčasťou bude úzka spolupráca Slovenska s Európskou komisiou pri tvorbe politík a stratégií súvisiacich s ESG rámcom, najmä v oblasti environmentálnych politík. Je nevyhnutné, aby boli tieto politiky realisticky nastavené vzhľadom na kapacity MSP. Súčasťou spolupráce by mali byť pravidelné konzultácie s podnikateľským sektorom, akademickou obcou a odbornými inštitúciami, aby prijaté opatrenia boli prakticky uskutočniteľné a zároveň podporovali konkurencieschopnosť slovenských podnikov.

6.2 Odporúčania pre efektívnejšiu integráciu ESG princípov na strane MSP

Opatrenia v oblasti ESG by mali byť prijímané nielen na úrovni Európskej únie a štátu, ale aj na strane malých a stredných podnikateľov. Tí by sa mali aktívne usilovať o odstraňovanie prekážok, ktoré im bránia v efektívnej integrácii ESG princípov do každodenného fungovania. Základným predpokladom však je, aby štát vyžadoval len také povinnosti, ktoré sú primerané na dosiahnutie stanovených cieľov a zároveň zohľadňujú možnosti a kapacity malých podnikov pri transformácii. Iniciatíva preto nemôže zostať výlučne na samotných podnikateľoch – štát musí zároveň zabezpečiť dostatočnú informovanosť, metodickú a finančnú podporu, ktorá im umožní tieto povinnosti prakticky naplňať.

Opatrenia je možné rozdeliť do štyroch hlavných oblastí: organizačné opatrenia, digitálne a technologické opatrenia, vzdelávacie opatrenia a komunikácia.

Organizačné opatrenia by mali smerovať k zavádzaniu interných procesov na systematický zber a vyhodnocovanie ESG dát, k vytváraniu špecializovaných tímov alebo povereniu zodpovednej osoby za koordináciu ESG agendy. Dôležité je aj vypracovanie etických kódexov a politík

udržateľnosti, ako aj pravidelné hodnotenie prínosov prijatých opatrení a ich úprava podľa potrieb podniku.

Digitálne a technologické opatrenia sa zameriavajú na využívanie dostupných open-source softvérových nástrojov na ESG reporting, na investície do udržateľných technológií a digitalizačných riešení s podporou grantov, poukázok či daňových úľav. Významnú úlohu zohráva aj automatizácia administratívnych úloh prostredníctvom moderných digitálnych systémov, ktoré zefektívňujú podnikové procesy a znižujú časovú náročnosť.

Vzdelávacie opatrenia kladú dôraz na aktívnu účasť MSP na školeniach, workshopoch a online kurzoch zameraných na ESG a digitalizáciu. Posilňovanie digitálnych zručností zamestnancov prostredníctvom interných tréningov je kľúčovým predpokladom úspešnej implementácie. Rovnako je vhodné využívať metodické príručky a usmernenia, ktoré zjednodušujú proces ESG reportingu a podporujú jednotnosť postupov.

Komunikačné opatrenia zahŕňajú transparentné informovanie zamestnancov, zákazníkov a verejnosti o ESG aktivitách, pravidelné zverejňovanie ESG správ a výsledkov, vytváranie interných komunikačných kanálov, ako aj posilňovanie dialógu so zákazníkmi a komunitou prostredníctvom konzultácií či verejných podujatí. Vhodné je využívať vizuálne nástroje na zrozumiteľné prezentovanie ESG opatrení, získavať spätnú väzbu od stakeholderov a otvorene komunikovať o úspechoch i výzvach pri implementácii.

Pri realizácii opatrení je kľúčové, aby MSP pristupovali k ESG systematicky a strategicky. Integrácia ESG do podnikovej stratégie znamená, že udržateľnosť a spoločenská zodpovednosť sa stávajú súčasťou dlhodobých cieľov firmy, nie iba doplnkovou aktivitou. Podniky by mali jasne definovať **merateľné ciele**, napríklad zníženie spotreby energií, zlepšenie pracovných podmienok alebo zvýšenie diverzity, aby bolo možné sledovať reálny pokrok.

Strategický prístup zahŕňa aj **postupnú implementáciu** – zavádzanie opatrení krok po kroku, aby sa minimalizovala finančná a organizačná záťaž. MSP si tak môžu nastaviť realistický harmonogram, ktorý zohľadňuje ich kapacity. Dôležitou súčasťou je **pravidelné hodnotenie rizík a príležitostí**, ktoré umožňuje identifikovať oblasti, kde ESG prináša pridanú hodnotu (napr. lepší prístup k financovaniu, posilnenie reputácie), ale aj potenciálne hrozby (napr. zvýšené náklady či tlak na administratívu).

Uvedené opatrenia predstavujú praktický rámec, ktorý môže MSP pomôcť pri postupnej a efektívnej integrácii ESG princípov do každodenného fungovania. Ich úspešná realizácia si vyžaduje kombináciu iniciatívy zo strany samotných podnikateľov a primeranej podpory zo strany štátu a Európskej únie. Len tak je možné zabezpečiť, aby ESG povinnosti nepredstavovali neprimeranú záťaž, ale stali sa nástrojom na posilnenie konkurencieschopnosti, transparentnosti a dlhodobej udržateľnosti slovenských MSP.

Záver

Zavádzanie a implementácia princípov udržateľnosti a spoločenskej zodpovednosti významne ovplyvňuje prostredie malých a stredných podnikov, ktoré v súčasnosti súčasne prechádza dynamickými zmenami spojenými s digitalizáciou.

Aj keď implementácia ESG princípov môže podľa predpokladov tvorcov politík prinášať určité výhody, **v budúcnosti hrozí, že bez primeranej finančnej a metodologickej podpory a digitalizácie sa ESG stane pre menšie podniky skôr bariérou než príležitosťou**, v niektorých prípadoch aj ohrozením stability týchto podnikov. Zavádzanie ESG totiž sprevádzajú viaceré komplikácie, ktoré sa v prostredí malých a stredných podnikov prejavujú výraznejšie než u veľkých korporácií. Ide najmä o zvýšenú administratívnu záťaž spojenú s povinnosťou reportovania, nedostatok odborných kapacít na spracovanie ESG agendy, ako aj obmedzené finančné zdroje potrebné na investície do ekologických technológií, sociálnych programov alebo reportingu. MSP často čelia aj nejasnostiam v legislatívnom rámci, ktorý sa dynamicky vyvíja, čo zvyšuje riziko nesprávnej interpretácie požiadaviek a následnej neefektívnej implementácie.

Ďalším problémom je tlak zo strany odberateľov a dodávateľov, ktorí čoraz častejšie vyžadujú uplatňovanie ESG štandardov ako podmienku spolupráce. Pre menšie podniky to môže znamenať obmedzenie prístupu na trh, ak nedokážu rýchlo reagovať na nové požiadavky. V neposlednom rade sa objavuje aj obava zo zníženia konkurencieschopnosti voči subjektom, ktoré tieto povinnosti nemajú alebo ich dokážu plniť s menšími nákladmi.

Pre odstránenie uvedených bariér je potrebné prijať opatrenia, ktoré znížia tlak na malé a stredné podniky, umožnia im postupnú a finančne primeranú adaptáciu na požiadavky obchodných partnerov a zároveň zabezpečia, aby uplatňovanie ESG štandardov neobmedzovalo ich prístup na trh ani ich konkurencieschopnosť.

Medzi najdôležitejšie opatrenia patrí pokračovanie v európskych iniciatívach na znižovanie administratívnej záťaže a zachovanie dobrovoľnosti pri plnení ESG požiadaviek. Kľúčové je pravidelne hodnotiť realizovateľnosť ESG regulácie vzhľadom na kapacity MSP a zabezpečiť harmonizované metodiky, ktoré zjednodušia zber a porovnateľnosť dát. Na národnej úrovni je potrebné systematicky monitorovať dopady ESG, obmedzovať duplicitu povinností a poskytovať jasné metodické usmernenia, digitálne nástroje a cielenú finančnú podporu.

Dôraz na dobrovoľnosť a praktické prínosy pre MSP je nevyhnutný, aby ESG predstavovalo reálnu pridanú hodnotu pre podniky, a nie ďalšiu administratívnu a finančnú záťaž. Len tak môže ESG slúžiť ako nástroj zvyšovania efektívnosti a konkurencieschopnosti, namiesto toho, aby predstavovalo dodatočnú administratívnu či finančnú záťaž.

Zoznam zdrojov

Smernice:

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/95/EÚ z 22. októbra 2014, ktorou sa mení smernica 2013/34/EÚ, pokiaľ ide o zverejňovanie nefinančných informácií a informácií o rozmanitosti určitými veľkými podnikmi a skupinami (tzv. *Smernica o nefinančnom vykazovaní – NFRD*).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2464 z 14. decembra 2022, ktorou sa mení nariadenie (EÚ) č. 537/2014, smernica 2004/109/ES, smernica 2006/43/ES a smernica 2013/34/EÚ, pokiaľ ide o vykazovanie informácií o udržateľnosti podnikov (*Smernica o vykazovaní informácií o udržateľnosti – CSRD*).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/2772 z 31. júla 2023, ktorou sa dopĺňa smernica 2013/34/EÚ Európskeho parlamentu a Rady, pokiaľ ide o štandardy vykazovania informácií o udržateľnosti (*European Sustainability Reporting Standards – ESRS*).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení nariadenie (EÚ) č. 537/2014, smernica 2004/109/ES, smernica 2006/43/ES a smernica 2013/34/EÚ, pokiaľ ide o vykazovanie informácií o udržateľnosti podnikov.

Globálne štandardy:

Global Reporting Initiative. *GRI Standards*. Dostupné na:

<https://www.globalreporting.org/standards>

SASB Standards – IFRS Foundation. Dostupné na: <https://sasb.ifrs.org/standards/>

ISSB – IFRS Sustainability Standards Navigator. Dostupné na: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/>

Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD). Dostupné na: <https://www.fsb-tcfd.org/>

Programové, strategické dokumenty a iniciatívy:

European Commission (2019). *The European Green Deal*. Dostupné online:

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

European Commission (2020). *Delivering the European Green Deal*. Dostupné online:

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en

European Commission (2025). *Sustainable finance*. Dostupné online:

https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance_en?prefLang=sk

European Commission (2025). *EU labels for benchmarks (climate, ESG) and benchmarks' ESG disclosures*. Dostupné online:

https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/disclosures/eu-labels-benchmarks-climate-esg-and-benchmarks-esg-disclosures_en

European Commission (2025). *Competitiveness compass*. Dostupné online:

https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/competitiveness-compass_en

European Union (2025). *NextGenerationEU*. Dostupné online: https://next-generation-eu.europa.eu/index_en

European Union (2025). *Recovery plan for Europe (NextGenerationEU)*. Dostupné online:

<https://eufundingoverview.be/funding/recovery-plan-for-europe-nextgenerationeu>

European Investment Bank (2025). *REPowerEU and the EIB*. Dostupné online: <https://www.eib.org/en/projects/topics/energy-natural-resources/energy/repowereu>

European Commission (2025). *Grant schemes that will promote energy efficiency investments in SMEs, NGOs, local authorities, the wider public sector, dwellings and households with vulnerable electric*. Dostupné online: https://commission.europa.eu/projects/grant-schemes-will-promote-energy-efficiency-investments-smes-ngos-local-authorities-wider-public_en

European Commission (2023). *Omnibus package – initiative to reduce administrative burden for SMEs in ESG*. Dostupné online: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance_en

European Commission (2023). *Voluntary SME Standard (VSME) – voluntary ESG reporting framework for SMEs*. Dostupné online: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance_en

World Bank (2004). *Who Cares Wins: Connecting Financial Markets to a Changing World*. Dostupné online na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/280911488968799581/pdf/113237-WP-WhoCaresWins-2004.pdf>

United Nations. Sustainable Development Goals (SDGs). Dostupné online: <https://sdgs.un.org/goals>

Program Slovensko 2021 – 2027. Dostupné online: <https://www.programslovensko.sk>

Plán obnovy a odolnosti SR. Dostupné online: <https://www.planobnovy.sk>

Enviroportal (2021). *Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021–2030*. Dostupné online: <https://www.enviroportal.sk/dokument/integrovaný-narodný-energetický-a-klimatický-plan-na-roky-2021-2030>

Ministerstvo hospodárstva SR. *Plán obnovy – Schémy podpory investícií*. Dostupné online: <https://www.mhsr.sk/podpora-investicii/plan-obnovy/dokumenty/schemy>

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Národní plán obnovy – Výzva Digitální podnik*. Dostupné online: <https://mpo.gov.cz/cz/podnikani/narodni-plan-obnovy/vyzvy/i--vyzva-digitalni-podnik-z-komponenty-1-5-narodniho-planu-obnovy--268061/>

Ministerstwo fundów a regionalnej polityki Polska. *15 Years of Implementation of the National Recovery and Resilience Plan*. Dostupné online: <https://www.gov.pl/web/funds-regional-policy/15-years-of-implementation-of-the-national-recovery-and-resilience-plan>

Ďalšie zdroje:

Slovak Business Agency (2025). *Názory MSP na kvalitu podnikateľského prostredia na Slovensku. Správa z kvantitatívneho prieskumu*. Dostupné online: <https://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2019/11/N%C3%A1zory-MSP-na-kvalitu-podnikate%C4%BESk%C3%A9ho-prostredia-na-Slovensku-2018.pdf>

Slovak Business Agency (2025). *Digitálna transformácia MSP*. Bratislava: SBA. Dostupné na: https://www.sbagency.sk/sites/default/files/digitalna_transformacia_msp.pdf

Bureau Veritas Slovensko. 2024. *Nová povinnosť pre veľké firmy v platnosti od 1. júna 2024: Správa o udržateľnosti / CSRD reporting/*. Dostupné na: <https://www.bureauveritas.sk/newsroom/nova-povinnost-pre-velke-firmy-v-platnosti-od-1-juna-2024-sprava-o-udrzatelnosti-csrd>. 4. jún 2024

PwC Slovensko. 2025. *ESG a zodpovedné podnikanie – CSRD*. Dostupné na: <https://www.pwc.com/sk/sk/slovník/csr.html>

- O peniazoch. (2024). *Na Slovensku zverejňuje údaje o ESG ukazovateľoch 80 percent najväčších spoločností*. Zoznam.sk. . Dostupné z: <https://openiazoch.zoznam.sk/financie/na-slovensku-zverejnuje-udaje-o-esg-ukazovateloch-80-percent-najvacsich-spolocnosti/>
- Klimatická iniciatíva Slovensko. Dostupné online: <https://www.klimatickainiciativa.sk/>
- Road2Recovery / EPRS (2023). *Leipzig Report*. Dostupné online: https://road2recovery.eu/wp-content/uploads/2023/10/EPRS_R2R-LEIPZIG_EN.pdf
- REScoop.eu. . *RePowerEU Tracker – Hungary*. Dostupné online: <https://www.rescoop.eu/policy/financing-tracker/repowereu-tracker/hungary-repowereu>
- ESG Today (2025). *Japan Releases Inaugural IFRS-Aligned Sustainability Reporting Standards*. Dostupné online: <https://www.esgtoday.com/japan-releases-inaugural-ifrs-aligned-sustainability-reporting-standards/>
- UNDP China (2021). *Issue Brief: China's 14th Five-Year Plan – Spotlighting Climate and Environment*. Dostupné online: <https://www.undp.org/china/publications/issue-brief-chinas-14th-5-year-plan-spotlighting-climate-environment>
- Climate Laws Database. *China's 14th Five-Year Plan*. Dostupné online: https://climate-laws.org/document/14th-five-year-plan_0496
- ESG News (2025). *57% of Latin American Companies Lag in Sustainability Reporting Standards – RSM Finds*. Dostupné online: <https://esgnews.com/57-of-latin-american-companies-lag-in-sustainability-reporting-standards-rsm-finds/>
- RSM Global (2025). *57 Latin American Companies Are Not Ready to Adopt Global Sustainability Standards*. Dostupné online: <https://www.rsm.global/latinamerica/en/news/57-latin-american-companies-are-not-ready-adopt-global-sustainability-standards>
- Sage (2025). *Report Shows Record US SME Sustainability Ambition but Finance and Reporting*. Dostupné online: <https://www.sage.com/en-us/news/press-releases/2025/12/sage-report-shows-record-us-sme-sustainability-ambition-but-finance-and-reporting/>
- U.S. Securities and Exchange Commission (2024). *Press Release 2024-31*. Dostupné online: <https://www.sec.gov/newsroom/press-releases/2024-31>
- Deloitte (2024). *SEC Climate Disclosure Guidance*. Dostupné online: <https://www.deloitte.com/us/en/services/audit-assurance/articles/sec-climate-disclosure-guidance.html>
- Fraser Institute (2024). *ESG Myths or Realities*. Dostupné na: <https://www.fraserinstitute.org/sites/default/files/2024-10/ESG-myths-and-realities-collected-essays.pdf>
- University of the Build Environment (2024). *The criticism of ESG: why is it becoming controversial?* Dostupné na: <https://www.ube.ac.uk/whats-happening/articles/criticism-of-esg/>
- The University of Chicago (2025). *Aggregating Values: Mutual Funds and the Problem of ESG*. Dostupné na: <https://lawreview.uchicago.edu/online-archive/aggregating-values-mutual-funds-and-problem-esg-0#heading-0>